Constantin Virgil Negoita

CONCERT LA CARNEGIE HALL

2006
Editura Paralela 45

1

La începutul lui iunie, când apar cireşile, se anunță caisele, şi se fac pregătiri pentru vară, zvonul a intrat în casele celor interesați şi zgomotul lui le-a tulburat din nou liniştea. Se dau averile înapoi, au strigat cei care ziceau că ştiu bine, urmăriseră chestiunea în toate ziarele importante, şi notaseră amănunte deadreptul de necrezut.

- Cum să crezi că muntele cu păşuni, păduri, pârâuri şi stânci, va fi dat înapoi moştenitorilor familiei Kendeffy, care nu le văzuseră niciodată.

Şerban Andronescu, după ce citeşte ziarul, şi îl împătureşte la loc, se lasă pe spate într-un scaun elastic, pradă visului cu ochiii deschişi, în fața fotografiei în care apare cu prințul Wolkonski, mare magistru al Ordinului de Malta, cu care fusese la o ceremonie în Barcelona, unde se discutase războiul cu anticreştinii, cât de adânc e războiul, si cât de departe în viața popoarelor trebue să mergem înainte de a înțelege ce e de făcut.

- Să ştiți că dacă munții se vor întoarce la proprietarii deposedați de cele două războaie, atunci şi indienii din rezervația din Long Island vor căpăta înapoi curțile confiscate de colonişti, acum douăsute de ani, să vezi atunci aiureală, gemete, văicăreli, când or să încerce să scoată cămaşa, în ziua socotelilor de pe urmă, cum e acum în Europa bătrână, înapoiată mintal.

El ştie că secretul războiului stă în stabilirea de alianțe între cei cu aceleaşi gene, istorie si dorințe, care îi fac să gândeasca la fel, sau aproape la fel, oriunde, sau aproape oriunde, în orice împrejurare serioasă, chiar când nu se cunosc, pentru că nu-i poți cunoaşte pe toți cei ce au înțeles, încă de joi, de ce la Carnegie Hall urmează să aibe loc concertul de gală în cinstea preşedintelui nou, care nu făcuse şcoala la Moscova, şi militează pentru o alianță stabilă cu lumea civilizată, unde tocmai venise să facă o vizită, organizată de ambasadorul de pe vremea primului preşedinte postcomunist, încântat că datorită ajutorului dat de serviciile de securitate, în care tatăl său făcuse o carieră frumoasă, aliat cu societatea civilă, şefa opiniei publice în curs de formare, acum doi ani, un patriot fusese adus la putere, să ne conducă, când nimeni nu se mai aştepta, aşa că ce să mai trăncănim, mai bine să trecem la treabă.

- Veniți la concert, da-ți din palme, încurajați-l, acum când este gata să se întâlnească cu noi duminica viitoare, şi chiar cu duşmanii, din jur, sau chiar mai departe, fără să-i fie frică, fără să obosească, cu resurse infinit mai bogate decât ale făt-frumosului din basmul poporului, iscusit, cu prieteni puțini dar supradotați, gata să scoată țara din ghiarele zmeului porc.

Cavalerul de Malta, din Brighton Beach, îşi soarbe sucul de portocale, ascultând o sonată, în timp ce aranjează cărțile pe raftul cel nou din sufragerie, unde sunt atârnate şi celelalte fotografii, cu toți cavalerii, din toate părțile lumii, adunați odată pe an la castel, în Belgia şi pe Rin, purtând decorații, convinşi că duşmanii vor fi învinşi, nu numai din acest apartament închiriat, cu chiria controlată de primărie, ci de undeva mai departe, la capul îngust al nopții, de unde se vede mai bine, de unde şi alții ascultă şi privesc cum curge sau se prelinge timpul, tânjind după zilele de dezordine, când erau tineri, dorindu-le înapoi, zilele când şi ei erau vii, pe pământ, furioşi şi reali, cutreierând Retezatul, da, ăsta e numele muntelui familiei Kendeffy, celalalt e Ceahlăul, revendicat de familia Sturza, în altă parte.

La asta se gândea el acum, mult după explozia anului '89, când a colindat străzi goale şi reci, în oraşul copilăriei, din țara de basm, neputând înțelege ce-a fost şi ce-o să urmeze, cu furia descheiată tot timpul, simțind pericolul celorlalți, şi misterul distant al duşmanului, care crede că poate instrui prostănacii.

- Bieții de ei, n-au ştiut niciodată ce însemnă o societate deschisă, acum se vor năpusti peste ei să-i învețe, vor inchiria profesori locali, pipizi, pipide, irodieni, uşor de convins, gata să promită să fie aşa cum cer cei ce vor mai mult decât muntele, şi pădurile, si fânețele, ceva greu de descris, netrecut în hârtii, în nici o hârtie nu se vorbeşte de sufletul munților, al ciobanilor lui, ai oilor lor, ce stau acolo, în nemişcare, de sute de ani, păşunişti pe păşuni păşunabile.

El editase cărți si scrisese articole, despre care circulau poveşti multe, încă de pe vremea când *New York Spectator* publicase o relatare despre vizita sa în Mallorca, la Fundația Europeană Drăgan, în fața portului de plăcere, dominând o aglomerație de yahturi moderne, yole, catamarane, bricuri, si corăbii cu pânze, unele rămase de pe vremea piraților cu comori ascunse, cum e celălalt patriot de succes, născut în Banat, dedicat unificării europene, interesat de soarta românilor, nu ca Marinescu Milică şi Patrichi Mihai, plini de bani, care n-au lăsat nimic după ei, neinteresați nici de traci şi nici de soarta mareşalului Antonescu, şi vor toate casele înapoi, şi țipă pentru legi care să restitue proprietățile, chiar si proprietarilor iliciți, ca şi când nu ştiau că în spatele fiecărei averi stă o crimă, şi un grup de rechini, care vor să întoarcă țara cu două sute de ani înapoi.

El vorbise cu atâta entuziasm despre evenimentele importante, în limba nouă, modernă, care nu poate să nu fie băgată în seamă, mai devreme sau mai târziu, prea fusese mereu numai rău in aceasta jumătate de secol, nenorocit, încât cei din imediata apropiere nu puteau să nu-l creadă, să pretindă că nu ințeleg ce spune, să-şi imagineze că nu e adevărat,

- Cum să nu fie adevărat când toți plâng la fel.

Totuşi, în timp ce-şi făceau planuri să se întoarcă şi ei în țara din care fugiseră de frica tiranului, să vadă cu ochiii lor ce-a mai rămas din ce şi-au închipuit că ar mai putea să rămână, chiar cei mai curajoşi dintre ei aşteptau, fără să recunoască, să vadă cum o să fie cu profețiile publicate în *New York Spectator,* despre o Europă unită, sub conducerea arhiducelui Otto von Habsburg, fiul ultimului împarat al Austriei, alungat la cererea forțelor sovietice de ocupație, activ în uniunea europeană alături de cofondator, contele Richard Couenhove-Kalergi, după a cărui moarte a devenit preşedinte activ în asociația persoanelor deplasate, mai ales din Sudeți, şi, din '79, membru al parlamentului european din Strasbourg, ales ca independent în Bavaria, autor a douăzeci şi cinci de volume, în şapte limbi, predicator pe cinci continente, cu excepţia Australiei, profesor honoris causa al universitătii din Bogota, şi al Academiei de Ştiinte Morale şi Politice din Paris, pe care Iosif Drăgan, disperat, le crede în stare să apere interesele Transilvaniei, înainte de a fi prea târziu.

Nu numai că l-au crezut, dar această credință le-a întărit siguranța si liniştea, care să-i lase în pace, să poată să doarmă, măcar până mâine, ştie acest preşedinte ce face, ştie Şerban Andronescu ce spune, cum să nu-i crezi, spuneau ei cu un sentiment pe care au încercat să-l ascundă cu glume despre arhiducele Otto von Habsburg, şi despre milionarul Drăgan, noi de ce n-avem milioane, se întrebau ei, trebue să fie ceva dubios, ceva ascuns, o să aflăm într-o zi, poate că a fost legionar, şi a fugit cu banii legiunii, altfel cum să ajungi atât de bogat, fără să furi, sau fără să fi în parlamentul european, ca domnul deputat Gustav Pordea, care tocmai şi-a măritat fata, Roxana, cu domnul Thierry Busquet, în capela regala St. Ferdinand, în care se roagă contele de Paris, pretendentul la tronul Franței, şi fiul său, ducele de Vendome, si tânarul primar din Neuilly, care a efectuat cununia civilă, domnul Nicolas Sarkozy, moştenitor al vechilor proprietari transilvani, din vestitul imperiu austro-ungar, care, odată ajuns cum era, o să aibă grije de noi şi de țară, aşa cum a mai avut, atunci şi acum, când micul tiran începe să-şi facă de cap.

*

Numai sâmbata s-au trezit din uimire şi au început să vorbeasca despre cum să se pregătească, să-şi imagineze scenarii, fericite si nefericite, să dea telefoane, să verifice adevărul anunțului, să blesteme vechea administratie, adusă la putere de copiii comuniştilor detronați, să critice pe cea nouă, prea slabă, iată avem un preşedinte care ştie să scrie şi să citească şi alte cărți, care nu sunt marxiste, de ce nu ne dă casele înapoi, şi toată lumea este mirată, urmărită de bănuieli, ce-ar fi să fie o marionetă pusă acolo de ştim noi cine, aşa ceva s-a văzut şi la case mai mari, doamne fereşte, uite si regele Hohenzolern, şi el a venit la New York, să vorbească cu noi, să ne spună că e plin de speranță, că vrea şi el să-şi ia casele, mari, încăpătoare, frumoase, mai frumoase decât ale noastre, care nu sunt conace de vânătoare, palate, castele, conacuri, moştenite de la regii cu coroană de fier, facută din țeava tunului înroşit la Smârdan şi la Plevna.

- Sunt alături de voi, spune el, luptăm împreună pentru dreptate, nu ne vom lăsa până nu vom învinge, toți, la un loc, împreună, împotriva lui Ilici, comunistul cu față umană, care a reuşit să ne păcălească din nou, până anul trecut, până când ați ales un nou preşedinte, al nostru, nepătat de crimă, de furt, şi de preacurvie, ca să ne de casele înapoi, şi dacă se poate chiar şi coroana, vine să ne vorbească, să ne ceară s-avem răbdare, totul o să fie cum am dorit, şi chiar mai bine, nu ca atunci când l-ați vizitat, voi pe el, luna trecută, la Cotroceni, cu comitetul pentru proprietate privată de la New York, şi v-a spus că nu vă poate susține, că ar putea fi suspendat cu numai două treimi din voturile din parlament, convins că economia de piață nu trebuie instalată cu prețul creării unor profunde fracturi sociale.

- Unde să pună chiriaşii?

Toți veniseră dezamăgiți, cu gustul amar al victoriei inutile, l-am ales, l-am instalat, am dat din palme, şi uite ce face, şi chiar ziarul *Lumea Liberă Românească,* bun prieten cu regele si cu generalul, care îşi revendica şi el proprietățile confiscate la dezertare, scrisese cu litere mari " bobârnace pentru românii exilului din partea unui preşedinte zis al românilor", unde scria cum cu doi ani înainte, imediat după instalare, preşedintele şi asociația chiriaşilor semnaseră un protocol de aplicare a legii privind dreptul chiriaşilor de a cumpăra casele în care intraseră, şi locuiesc confortabil, şi şeful departamentului de control al guvernului fusese demis pentru dosarele întocmite demnitarilor şmecheri ce ocupasera ilegal casele confiscate.

- Toți au rămas cu gura căscată, uite ce face, în loc să-l decoreze îl dă afară, nu miroase a bine, ce-am crezut şi ce face, degeaba ne-am pus speranța în el, degeaba am crezut că o să facă proces comunismului, comunismul nu moare cu una cu două, uite că nu moare aproape de loc, nimeni nu vrea sa iasă din casele şterpelite, cine-a ieşit, a ieşit, dus a fost, acum plânge pe undeva prin colțuri de lume pe unde se află, dacă mai este în viață, aproape mort, cu gândul la casă, la munte, la noaptea de Paşte, când ieşea cu lumânarea în mână, înfăşurat de mulțimea înebunită de aşteptare.

-Până nu dispare mumia criminalului din Kremlin nu se face nimic, vă spun eu, nu-l scoate nimeni afară pentru că prietenii din Paris şi prietenii din New York, şi prietenii ei de la Londra, toți prietenii ei, vechi şi noi, dar absolut toți, nu lasă puterea din mână, nu acceptă să plece, să lase pe alții să conducă destinele bietei noastre planete, obosită de atâta progres, plictisită de uralele nesfârşite la manifestațiile de şapte noiembrie, de ziua femeii, chinuită de nebunia bolnavilor de viitor luminos, de turbarea celor ce se închină la vițelul proletariatului dictator, doamne fereşte să mai se-ntoarcă odată, pentru încă o suta de ani, atunci chiar că nu mai rămâne nimic de recuperat, vă spun eu.

Aşa că la revelionul din clubul Elks, organizat de arhitect si prietenii lui, când se despărțiseră de biserica Sfanta Maria, în urma conflictului cu preotul tânăr şi văduv din Maramureş, acuzat că nu-l înjurase pe Nick, odiosul, că nu recunoscuse public c-a fost criminal şi canalie, că are legaturi cu masoneria, cu securitatea, cu vagabonzii, cu Şerban

Andronescu, licheaua, că n-a fost alături de senator, în ultima vizita a sa la New York, când a criticat politica preşedintelui nou, de l-a auzit lumea de la mesele dinprejur, şi comentariile au curs râuri, nu ştiu câte zile si nopți, si chiar după ele, în alte zile si nopți, până aproape de primăvară, când, plictisiți, au început să vorbească de altceva, cu toate că, din când în când, rar, se mai auzeau voci rebele, care păreau că nu pot să uite, că nu pot să şteargă cu buretele indiferenței articolul de fond din ziarul *Lumea Liberă Românească,* condus de Cornel Dumitrescu, un avocat talentat, cu ochi de observator, nu degeaba fusese director al teatrelor din Braşov, ce dacă a fost membru al partidului comunist, are dreptate meditatorul, există o singura lavă în centrul pământului, până acum a ieşit pe craterul comunist, n-avea pe unde să iasă, în altă parte, când s-a crăpat alt crater tot lava aia a izbucnit, pentru că există o singură lavă, un sigur grup de înclinați spre realizare, oricum ar fi, degeaba întreabă naivii, tot ăia domne, tot ăia, păi sigur că da, tot ăia, cine altcineva, dacă există o singură lavă.

- L-am votat pentru că ne-a promis casele şi legea lustrației. Ne-a mințit.

Aşa spuseseră şi participanții la întâlnirea senatorului cu comunitatea românească din Queens, organizată în jurul Crăciunului de ziarul *Lumea Liberă Românească*, împreună cu doamna Simona, drăguță, cochetă, convingătoare, şi alți membrii ai asociației ad hoc pentru organizarea democrației în România, înființată de doctorul Issărescu, fost preşedinte al comitetului ad hoc pentru organizarea vizitei familiei regelui Hohenzolern, când vechii părinți detronați ai tării, care acum îmbătrâneau în umbra milei americane, visând visul himeric al şansei a doua, în scaunele de la masa prezidiilor, la întâlnirile din pivnițele bisericilor închiriate, vorbind singuri, ca şi când ar fi avut telefoane mobile, înainte şi după masă, murind încet în cetatea de vis, care le acordase pensii de bătrânețe, când tot ce le mai rămăsese era o geantă de decorații, nişte tăeturi din ziare, şi un album de arătat la prima audiență, ca şi când ar fi fost o scrisoare de recomandare, spunând, uite aici majestate, ăsta sunt eu când eram colonel, asta era ziua când am fost instalat guvernator de majestatea sa regele Carol al doilea, tatăl măriei voastre, asta a fost a doua aniversare a vizitei majestății sale la închisoarea Jilava, aici, uite domnule senator, aici au fost împuşcați asasinii, lichelele legionare, însa el nu părea să le acorde atenție pentru că el ştia bine că puterea este în altă parte, că ei nu pot face nimic pentru el, nimic pentru țară, nimic pentru nimeni, nimic decât zgomot, un fel de bâzâit monoton, cu care îşi adormeau camarazii, când erau provocați, când erau întrebați, arțăgos, sau mai blând, ce-ați făcut, ce mare ispravă, v-ați pus palma în fund si v-ați dus la Paris, şi acum îi judecați pe toți cei lăsați în urmă, în ghiarele monstrului prevăzut de istorie, fiara roşie adusă pe lume de luminile din Paris, de pozitiviştii din Viena, de toți cei care ne-au sfătuit să renunțăm la Scriptură, să o declarăm perimată, simplă maculatură.

*

Şerban Andronescu, sceptic si critic, nu participase la aceste discuții, pentru că nu era monarhist şi nici admirator al corifeilor din exil, aşa îi numea, aşa spunea el, fac gălăgie,

vor averi înapoi, vor să întoarcă roata istoriei deandaratelea, fără să ştie să facă nimic, toata viața lor au furat, sau s-au gândit cum să fure, s-au lăsat călăriți, s-au târât în fața puterii, convinşi de superficialitatea casei regale în varianta ei actuală, şi de blestemul destrămării exilului, ros de intenții mai vechi, personale, desbinat pe etnii, dispreţuindu-i pe prostănaci, etnia majoritară, inconştientă si postmodernă, căreia nu-i pasă, îşi vede înainte de treaba, de prozele ei populare, se plimbă cu Dumnezeul la braț, peste munții Retezat şi Ceahlău, fac copii, îi botează, îi trimit la şcoli depărtate, să asculte prostiile inventate de nobilii încrezuți, fără să-i creadă, indiferenți la progres, ce e aia, întreaba ei, între două partide de vânătoare, hai să fim serioşi, cum poți să fi proprietarul muntelui, doar l-a făcut copilul lui Dumnezeu, născut în mijlocul iernii, chiar aici pe păşune, cum spune colindul, nu mai umblați cu prostii, Rocky Mountains, aici, aparțin statului federal, poti să-i inchiriezei, doar atât, numai imperiul austro-ungar s-a apucat sa exproprieze Dumnezeirea, şi s-a văzut ce-a pățit, umblă cu hârtiile din proces în proces, bate treptele tribunalului de la Strasbourg, plânge la uşile cancelarilor țărilor postcomuniste, auzi unde caută ei dreptate, d-aia râde lumea de ei, pentru că stau cu capul plecat, în fața Satanei, care se umflă în pene, uimită şi ea, cum să nu se uimescă de atîta prostie, lumea e proastă, orice ați spune, nimic nu e mai rîspândită decât prostia, stăpâna modernilor.

- La fel ca pe vremea înaltei porți otomane.

Cine se aseamănă se adună, şi, în revista scoasă de el, *New York Spectator*, exact acum zece ani, proaspăt întors din Paris, povestise întâlnirea cu Constantin Virgil Gheorghiu, un scriitor de curaj, care semăna cu Sir Ivor MacDauch, din *Ilderim*, romanul reginei Maria, a carui deviză - usque ad finem hoc et nec ultra - i s-ar fi potrivit şi lui de minune, pentru că şi el îşi afirma convingerea neabătută în cultura tradițională, bazată pe modestie şi dragoste, fără ură şi aroganță.

- El nu condamna ci lăsa decizia pe seama lui Dumnezeu, şi această atitudine l-a salvat, în '42, când era reporter în Basarabia, şi publicase *Ard Malurile Nistrului*, o carte în care vorbea de atrocități comuniste împotriva populației româneşti, păcat capital pentru care orice alt scriitor ar fi fost condamnat. L-a scăpat de ostracizare îngerul păzitor, tulipa neagră din poezie, presbitera lui, avocata, şi o altă carte senzațională, *Ceasul 25*, scrisă în '49, un emoționant roman despre abuzuri naziste, tradus în toate limbile culte, inspirându-l pe Carlo Ponti să facă, în '62, un film cu Anthony Quinn, care joacă rolul lui Moriț, un țăran român luat drept semit, din cauza numelui, şi antisemit, din cauza formei capului.

V*iața lui Mahomet*, în '63, a cucerit inima împărătesei Iranului, Farah, si *Viața Patriarhului Athenagoras*, i-a adus titlul de mare protopresbiter al Bisericii Ortodoxe din Constantinopol, fapt pentru care în occidentul catolic a fost numit monseniorul cu ochiul ager, uite, *Condotiera*, tabloul tragic al unei lumi fără cer, în care oamenii vând şi cumpără trupuri şi suflete, a dezlănțuit ura troțkiştilor din Paris, iar in *Spioana* Haanna Tauler nu este altcineva decât Ana Pauker, şi despre *Cerşetorul de Miracole*, Andre Billy, de la Academia Goncourt, a scris că puțini autori descriu mai bine amestecul de nedescurcat al surselor diversității gigantice, care terorizează şi devastează azi omenirea, aşa cum s-a întamplat când şi-a publicat memoriile, în '86, şi ziarele de stânga l-au atacat,

atât de penibil încât directorul lui *Le Monde,* care în trecut îl aplaudase, s-a simțit dator să-i trimită o scrisoare de scuze.

- În epoca nefirească în care trăim, de plictis şi de decadență, dumneavoastră scrieți cu foc şi nu văd ce sloi de ghiață ar rezista la această căldură.

Alain Peyrefitte, de la academia franceză va scrie şi el că noblețea, dragostea şi frumosul se găsesc pretutindeni în memoriile lui Gheorghiu, în țara aceea pierdută a României, în satele sărace ale acelor țărani de munte, legați de nefericitul lor pământ, cărora autorul le povesteşte viața, şi le cânta identitatea, pentru că memoriile lui nu sunt istorie, ci imn adus libertății, d-aia Jacques Chirac, prim ministru şi primar al Parisului, când l-a întâlnit la recepţia dată de preşedintele Koreii de Sud, şi l-a intrebat, ce pot să fac, şi el a răspuns, ce poate oferi excelența voastră la varsta mea, poate un loc la un cimitir, el a zâmbit, şi i-a dat un loc de înmormântare în cel mai scump cimitir al Parisului, le Cimetiere de Passy, unde preşedintele korean s-a oferit să-i construiască un monument, însărcinadu-şi ambasadorul să ia măsurile necesare. Aşa se face că, în februarie '81, mandarinii culturii franceze i-au oferit un interviu în *Figaro Magazine,* cu speranța că scriitorul îşi va cere scuzele aşteptate pentru cutremurătoarele pagini de adevăr, în care sunt descrise crime comise în Basarabia împotriva populației româneşti, un document capital în istoria tristă a exilului românesc, ai cărui pretinşi corifei păreau să fie duplicitari, un document de o gravitate extremă, în care Gheorghiu acuză, vorbeşte de dizidenții vedete, spune că ei au trecut din est în vest pentru a produce diversiune, şi de a continua, conştient sau nu, să serveasca interesele comuniste, lovind în naționalismul lui Nick, atât cât era.

-Ceea ce dă la iveală acest interviu e năucitor.

*

Tot atunci, Vladimir Boutmy de Katzman, membru al asociației deținutilor anticomunişti români din Paris, s-a declarat indignat că Congresul Românilor Liberi, început în triumful datorat lui Doru Novacovici, s-a incheiat în scandaloasă cacofonie, datorată presedintelui Rațiu, care - e drept - a convocat oaspetele american, cu toate că Novacovici a obținut sala, a adus cele doua eminente personalități franceze ce ne-au onorat cu prezența, şi, tot el, a realizat o mobilizare ireproşabilă, de care s-a bucurat toată lumea, până la sfârşitul dezbaterilor din prima zi, când s-a dat dovadă de totală lipsă de consecvență şi demnitate, abandonându-l pe Novacovici, aproape sacrificat de un Rațiu sensibil în fața minoritarilor, cărora nu le-a păsat de opinia majorității, atunci când aceasta s-a mişcat în alt sens decât cel al glorificării propriei lui persoane, aşa cum a dovedit-o a doua zi, când a escamotat în mod viclean punerea la vot a propunerilor doctorului Mătrescu, şi l-a înlăturat pe Cernovodeanu, în mod scandalos, organizând împotriva lui o adevarată conspirație prin ultrademocraticul vals al procurilor, când două persoane cu acoliți, înarmați cu una sută procuri, față de circa o sută treizeci si cinci de votanți în sală, au

manipulat întâlnirea, transformând-o într-un spectacol de operetă, pe care au numit-o democrație, în loc de oligarhism, clientelism, nepotism, parodie.

- Am fost dispuşi să uităm trecutul cu toate tarele lui, nu vreau să mai am de-aface cu Cațavencii care, pe când părinții noştrii mureau pe front, propovăduiau, la microfoane străine, întoarcerea armelor şi alianța cu bolşevismul.

*

Sorin Mircea Vernescu, unul din martorii oculari, spusese că la ora nouă şi jumătate congresul a fost deschis de preşedintele Uniunii Românilor Liberi, Rațiu, care i-a prezentat pe oaspeții de mare prestigiu aflați la masa prezidiului, domnul David Funderburk si soția sa Betty, primarul cartierului St-Maur-des-Fosses, şi membrii unui consiliu municipal, în uralele conduse de domnii Varlam si Ghica, voci impresionant de puternice, clare, ajutați de o serie de români din Paris, printre care şi actorul Furdui, un hunedorean cu unchi prim seretar al partidului comunistului fascist Nick.

După invocarea binecuvântarii divine de către un număr apreciabil de preoți, şi după momentul de reculegere în memoria luptătorilor anticomunişti dispăruți, a urmat ceremonia aducerii pământului românesc, în cutia trimisă de Alteța Regală Principesa Ileana, fostă Madam Issarescu, acum starețа Alexandra, la o mânăstire din Pennsylvania, după care s-au citit mesajele celor care n-au putut primi viza necesară intrării în Franța, sau n-au putut veni, pur si simplu, şi au trimis o procură.

După cuvântarea unui deputat din parlamentul european, Olivier d'Ormesson, s-a dat cuvântul ambasadorului Funderburk, care a emoționat asistența declarând ca este român, şi luptă alături de exilați, fără să vorbească de cei care au întrebat, ca domnul Rațiu să răspundă, de mai multe ori, cu succes, la întrebările puse de mulți delegați, referitor la colaborarea cu celelalate organizații ale exilului, explicând că niciodată nu se va asocia cu cei ce au aparținut unor partide totalitare.

Au urmat discuțiile generale, dându-se cuvântul în ordine alfabetică, dar nu mai mult decât cinci minute, spre disperarea celor ce veniseră de departe, din cinci continente, cu oboseală şi cheltuială. Odată ales, colectivul de conducere a lucrărilor a fost chemat la masa prezidiului, unde domnul Issărescu a citit o listă a candidaților (Felicia Călugăru, Australia, fostă actriță, care nu facuse niciodata politică, aplaudată, James Crăciun, din America, dansator în ansamblul Ambasadorii Prieteniei, organizat de unii americani, aplaudat, Şerban Mihai Ghica, Elveția, fără experiență, aplaudat, Sandu Pobereznic, din Anglia, strungar, omul de casa al domnului Rațiu, aplaudat, Sorin Ronea, din Australia, absent, fără să trimită procură, fără aplauze, Radu Roşcanu, inginer pe un şantier din Gabon, sincer, aplaudat, Dumitru Toader, din Franța, venit de curând, aplaudat, Damian Vasile, tot din Franța, patron de finanțe, aplaudat mai puțin).

Din cauza acestei diversități, multe somități ale culturii românilor, membrii ai Academiei Româno- Americane, deşi se aflau la Paris, pentru un congres care urma să aibă loc în următoarele zile, nu au binevoit să participe, măcar de formă, cu toate că la deshidere a participat preşedinta, arătând oarecare distanța față de problemele exilaților. Numai domnul Miron Butariu, secretarul academiei, în ciuda vârstei, înaintată, a rămas până la sfârşitul lucrărilor, şi a luat parte la plimbarea pe Sena, cu vaporaşul Vert Galant, pe puntea căruia s-a servit o masă prietenoasă.

*

Nu e nici un secret că Şerban Andronescu se declarase uimit că nimeni n-a întrebat de ce nu a participat la întâlnire şi Pordea, membru al parlamentului Europei, ce-i drept din partea frontului național condus de LePen, acum când Curtea de Apel din Paris, în noembrie '86, a confirmat condamnarea ziarului *Le Matin*, reprezentat prin ziarista de stânga Agathe Logeart şi directorul Claude Perdriel, care au protestat că, în limbaj legal, pedeapsa a fost infamantă, de natură penală.

- Infamia se resfrânge şi asupra celor ce i-au susținut pe calomniatori, corifeii exilului românesc din Paris, şi istoricul Vlad Georgescu de la Radio Europa Liberă, care n-a fost imparțial, aşa cum ar fi trebuit.

Doamna Rodica Dordea întrebase şi ea de ce domnul Gheorghe Bălaşu, admirabilul editor al *Cuvântului Românesc,* ziarul ce apare la Hamilton in Canada, susține intelectualii de la Academia Româno-Americană, pusă sub conducerea unor oameni care nu simțiseră româneşte nici după ce îşi schimbaseră numele, aşa spunea ea, cu convingerea celui ce ştie ce ştie, şi Şerban Andronescu dăduse din cap, aprobând, ca şi când ştia şi mai multe.

- Ce spiritualitate românească se degajă din buletinul acestei academii, mai ales din ceea ce publică doamna Nicolette Frank, articole impregnate de ură împotriva unor martiri ai neamului nostru? Noi n-am uitat că, imediat dupa '44, puteri străine ne-au impus un guvern care nu putea vorbi corect româneşte, inventând scriitori, miniştrii şi generali, cu nume noi, româneşti, care şi-au bătut joc de valorile noastre, şi, cu putere şi bani, au atras dornicii de căpătuire. N-am uitat confuzia produsă de această practică, foarte înşelătoare. Facem şi aici tot aşa? Ce rost are ca aici, în exil, să reluăm practica detestabilă, a perioadei întunecte, fără să ne oblige nimeni? Sunt atât de scârbită încât nu mă mai mir că Liviu Floda si Nestor Ratesh au fost alesi membrii corespondenți, şi că, în acelaşi număr din martie '86 al *Cuvântului Românesc*, apar acuzații stupide la adresa domnului Pordea, compatriotul nostru, ajuns deputat în parlamentul european, atacat de cei pentru care luptă. Troțkiştii francezi care l-au defăimat, spunând că a fost plătit de români ca să lupte pentru cauza Transilvaniei, au fost obligați să-i ceară iertare, plătindu-i daune, în timp ce noi înjurăm în continuare

*

Numai domnul Valentin Chiriacescu, din Detroit, a putut aduce detalii pentru clarificarea acestor cumplite încriminări, povestind ce văzuse, vara trecută, când a fost la Paris, unde a asistat la cele două mari întruniri româneşti organizate de românii liberi ai domnului Raţiu şi de academicienii româno-americani.

După ce a încercat să pătrundă la primii, şi n-a reuşit, s-a dus la ceilalţi, care inchiriaseră un amfiteatru, ceea ce le-a permis să pretindă că au organizat o întrunire comună, ARA-Sorbona, o abilitate care trebue admirată, ca şi cea a doctorului Cornelius Petrassevici, care a înviorat atmosfera cu o cuvântare plină de învăţăminte pilduitoare, distribuind un pamflet, scris cu litere gotice, din care reieşea că ordinul suveran, suprem si angelic, al Sfântului Gheorghe, i-a conferit un grad de marchiz, pentru faptele sale cavalereşti în slujba umanităţii, slujită cu binefaceri.

- Reprezint Casa Regală Româna în Consiliul Europei Centrale.
- Am auzit că regele şi-ar fi abandonat soldaţii.
- Drăguţă, nu da crezare agenţilor comunişti.
- Documentele au fost publicate la Londra.
- Minciuni, drăguţă, minciuni.
- Ce partid politic reprezentaţi?
- Comitetului Naţional Roman de Eliberare, condus de contele Bratu.
- De ce nu vorbeşe nimeni de el?
- Din invidie. Din necaz că nu ei, ci noi vom elibera România.
- Când va avea loc evenimentul miracol, aşteptat de decenii?
- Cât de curând. După ce stabilim planul cu Românii Liberi ai domnului Raţiu, cu cei şi mai liberi ai lui Michel Korne, şi cu Comitetul Naţional Român condus de Cicerone Ioniţiu. Apoi, sub comandă regală, aşezăm fanfara în frunte, şi lansăm atacul nimicitor.
- Anunţat prin Radio Europa Liberă, sau lansat prin surprindere?
- Vlad Georgescu ne-a promis tot concursul.
- Dumneavoastră nu puteţi fi trecut cu vederea.
- Sigur că nu. Despre mine se publică. De exemplu, ziarul *Baptist Record* din Mississipi a publicat istoricul investiturii în Palatul de Argint al Academiei Mediteranei din oraşul New York
- Unde are sediul academia?
- Nu are
- Atunci unde a avut loc investirea?
- Într-un restaurant chinezesc.
- Si cum a aflat *Baptist Record*? Le-aţi făcut o donaţie?
- Nu fi obraznic.

- Du-te la Congresul Românilor Liberi
- Am încercat.

- Când?
- Cu câteva zile mai înainte.
- Şti unde e.
- La St. Maur-Şanţuri, lângă Paris.
- Mai încearcă odată.
- Am fost oprit la uşe de cerberi
- Care ţi-au cerut invitaţia. Ce poate fi mai firesc?

- Cu cine votezi ?
- Nu ţin cu nimeni.
- Asta înseamnă că ai venit să faci scandal.

N-a fost lăsat să intre, a ieşit, a dat colţul, a remarcat schelele proptite de zid, era duminică, nu lucra nimeni, s-a suit, şi când s-a uitat, preşedintele Raţiu vorbea cu marchizul într-o cameră goală, în reparaţie.

- Domnule Raţiu, dumneata reţii postul de prim ministru, şi mie îmi dai vicepreşedenţia.
- Nu pot. Vicepreşedenţia i-o dau lui Novacovici. Dumneata, ca medic, iei sănătatea.
- Nu uita că acum sunt marchiz.
- Asta încurcă şi mai mult socotelile. Majestătii Sale i-e frică de dumneata.
- Cum aşa?
- Dumneata ai Palat de Argint în New York, şi el are o amărâta de casă într-un sat din Elveţia.
- Eu îl iubesc pe Mihai. Am sângerat pentru el în minele de plumb de la Baia Sprie. Acolo mi-am pierdut auzul, şi dinţii, si sănătatea. Dacă e absoluta nevoie, renunţ la titlu. Rămân preşedinte al Comitetului Naţional Român de Eliberare.
- Un consiliu cu şapte membrii, dintre care unul e dubios.

- Iancule, hai dragă că începe şedinţa. Lasă-l pe babalâc.

*

- Alexandru Şendrea spune că Alexander Ronnett, medicul din Chicago, şi Faust Brădescu, doctrinarul facţiunii simiste, omologul lui Mihai-Fotin Enescu, doctrinarul celuilalt grup legionar, cel condus cândva de Constantin Papanace, azi prezidat de Şeitan, au semnat un articol de 36 pagini, intitulat “The Legionary Movement in Romania,” în *Journal of Historical Review*, din California, ediţia din vara anului '86, în care îl defăimează pe mareşal, tocmai în anul comemorării celor 40 de ani de la asasinare, când multe biserici din America si Canada au oficiat parastase, şi, în presă, în afara de *Stindardul*, ziarul scos în Germania de Pantazi, pro-Antonescu, la comemorare au participat, în felul lor, *Românul Liber* al lui Ion Raţiu din Londra, simpatizanţii troţkisti ai Europei Libere conduşi de Georgescu, ba chiar şi *Bire* şi *Lupta*, periodicele bine aliniate

masonic, cu articole echilibrate, documentate, ca şi cele două ziare conduse de amatori de talent, *Cuvântul Românesc* din Canada, şi *Curentul* din Munchen.

- Pâna şi comuniştii din România au început să recunoască eroarea cumplită comisă în '46 şi, chiar dacă nu l-au glorificat, cel puțin au lăsat să se publice câteva lucrări de considerare, dar, mai presus de toate aceste manifestări, de dreapta, de stânga, ale contra-culturii, Josif Constantin Drăgan din Milano a publicat o monografie de 600 de pagini, prima lucrare cuprinzătoare despre Ion Antonescu. Numai Ronnett si Brădescu au găsit cu cale să-i intineze memoria, numindu-l câinele roşu, conducătorul rebeliunii împortiva lui Horia Sima.

Şerban Andronescu este profound indignat, convins că e important să vedem dece a fost decapitată aceasta mişcare disciplinată, care în ‘37 câstigase adeziunea unei părți importante a populației, oferind doctrina cea mai potrivită tradiției.

- Este esențial să păstrăm treaz în minte contrastul între valori, căci pe mormintele unor martiri ca Ion Antonescu si Corneliu Codreanu, pe sfărâmăturile Europei naționaliste de ieri, se ridică degetul murdar al contra-culturii care acuză, spunând iată ce pățesc cei ce țin la tradiție, veniți cu noi, fiți înțelegători față de nevoile omeneşti, față de burtă şi ce e sub ea, adaptați-vă la viața modernă, lăsați privitul la cer, e mai cald pe pământ, sub protecția progresiştilor.

- Mareşalul crezuse că mişcarea îşi alesese un şef pe măsura celui ce fusese asasinat, iar legionarii handicapați de prigoana satanică a regelui Carol, o bestie condusă de o irodiană, erau nişte tineri lipsiți de experiență politică, care au avut nenorocirea să promoveze la conducere agenți camunflați ai duşmanilor lor. Convocați în adunare ad-hoc la Erding, în Germania, în august ‘54, luând în considerare criza în care se zbate mişcarea, hotărăsc să confere conducerea unui consiliu din trei. N-a ramas decât Sima, de care nimeni nu s-a atins niciodată, nimeni nu s-a plâns vreodată de el.

- De ce?

*

Lucrurile se complică, în martie '88, când Şerban Andronescu recenzează cartea intitulată *Red Horizons, Chronicles of a Communist Spy Chief*, publicată cu un an înainte, unde se spune că satul dintre Mangalia şi granița cu bulgarii, unde vin vara scriitorii de seamă, poeta bătrână, meditatorul, bibliotecarul, şi alții, ca ei, se cheamă acum 9 mai, în amintirea victoriei din razboiul doi mondial.

- O dezinformare. Sigur că da, tot volumul cuprinde descrierea unor operații de dezinformare, conduse de un general care nu spune nimic despre scrisoarea lui către ziarista troțkistă Agathe Logeart, scrisă intr-o limbă prea bună pentru un ofițer de

securitate, redactată în ianuarie '85, cu informația că domnul Gustav Pordea, deputat francez în parlamentul european, fusese agentul de influență însărcinat cu pledarea în occident a cauzei Transilvaniei românesti, un corp delict peremtoriu, doveditor al banditismului ziaristic care caracterizează mass mediile majore moderne, preluată de câțiva români naivi din Europa de Vest, şi purtată în justiția Franței, cu tam-tamul caracteristic irodienilor şi creaturilor lor, pipizii, ca să fie respinsă de toți judecătorii, la toate instanțele, falsul fiind evident. Semnătura generalului pe această scrisoare înseamnă ori că e mincinos, cum sunt corifeii români din Paris sau din Munchen, ceea ce noi nu credem, ori că cineva lucreaza în spatele lui, dictându-i scrisul, manevrându-l după cum cere clipa, ceea ce e mai mult decât plauzibil. Dacă Pordea era agent, lucrând sub direcția Bucureştiului, cum de nu e pomenit în această carte? Preşedintele Nick, de pilda, e pomenit. Un țăran pentru care orăşenii n-au importanță, mănâncă branză cu roşii şi ceapă, pe care le apucă de-avalma cu degetele, râgâe, şi țistue printre dinți, în timp ce nevasta, o obsedată, îi bagă mâna pe sub pulover, fără vreo jenă, aşa, de față cu toți, în prezența generalului de securitate, un creştin credincios, care niciodată nu s-a dus la culcare fără să se roage lui Dumnezeu.

Şi Faust apare in carte. Şerban Andronescu, profund indignat, crede că atitudinea autorului, sau a agenturii din spatele său, este nemotivată, căci Brădescu a contribuit imens, prin înjurăturile adresate tuturor celor ce nu sunt în comuniune cu Horia Sima, la scârbirea românilor de cauza națională. Generalul ar fi trebuit să-l aplaude.

- Pe Trifa, arhiepiscopul de la Vatra, care ține de Moscova, generalul îl absolvă de acuzația de participare la rebeliunea din Bucuresti. El declară că, în vremea când era general, nu a putut satisface cererile de a procura documente, pentru că nu existau. În felul acesta, apare cinstit si imparțial. Atunci de ce nu a intervenit în ultima fază a procesului din Detroit, aşa cum a intervenit la Paris în procesul lui Pordea, nu mințind cum a mințit la Paris, ci depunând mărturie în favoarea martirului. N-a facut-o. Acest episod arată că expertul de odinioară în operații de influență a devenit o cârpă în mâna altor experți. Nici despre alți români implicati, nu se spune nimic. De pildă despre Dr. Corneliu Dima-Drăgan, ucis la Toronto. De ce atata discreție? Nu cumva pentru că nu era agent al lui Nick, ci al agenturilor care-l manevrează pe general? Să fie şi generalul troțkist, rămas în conducerea Bucureştiului, după căderea tovarăşei Pauker, eliberat de sarcini, când n-a mai fost nevoie de el? În concluzie, volumul nu oferă informații de mare valoare. Cu toate acestea a fost recenzat de Radu Câmpeanu, redactor al *Bire,* Vlad Stolojan de la *Lupta*, ambele la Paris, Ion Rațiu, redactorul *Românului Liber* la Londra, si Traian Lascu, preşedintele centrului român de documentare la Vatra, sediul arhiepiscopului român, încântat de disculparea lui Trifa. În lipsa unor informații valabile, generalul oferă semnificative tăceri. De pildă, despre Michael Titus din Londra, nu ne spune decât că a căzut din grațiile lui Nick. Ştiam asta de când revista *Convergențe Româneşti* şi-a încetat apariția. Ceea ce nu ştiam era motivul pentru care s-a renunțat la această revistă, având până şi colaborarea unui naționalist, Hojbotă. Tocmai aici autorul tace. Generalul abia dacă scrie cateva rânduri despre *Dreptatea* lui Milhovan, ziar tipărit exclusiv pentru susținerea campaniei împotriva lui Trifa, ca să nu spună cineva că-l

atacau doar semiții. Ziarul a dispărut când n-a mai fost nevoie de el, atunci când arhiepiscopul a murit, de inimă rea, de parte, în Portugalia.

- Asta înseamnă că generalul nu e un refugiat veritabil.

- Acum, un cuvânt despre editură. Se cheama Regnery Gateway. În ‘79 aici apărea *Notes from the Other Side of the Night*, cartea doamnei Juliana Geran Pilon, născută în România, care scria că romanii au căsăpit sute de mii de nevinovați, încă înainte de sosirea germanilor, şi apoi alte sute de mii, în cursul războiului. Nu această enormitate interesează, la supărare lumea poate spune ce vrea. Nici Eliade nu trebue acuzat că i-a scris o prefața, pentru că nu cred că ştia despre raportul făcut de Sabin Manuilă, fost şef al direcției de statistică, impreuna cu Wilhelm Filderman, rabinul în contact permanent cu Ion Antonescu, cu care fusese coleg de şcoală.

*

Şerban Andronescu e de părere că studiul istoriei este absolut necesar. Aproape în fiecare zi, se gândeşte la amestecul pestriț de păreri, atitudini, si luări de poziție, vehiculate în sute de pagini, în zeci de ziare si cărți, de mulți ziarişti şi scriitori talentați, incapabili să vadă despre ce este vorba, să înțeleagă subsolul obscur, stropit de sânge, al gulagului românesc.

Trimite proteste. Nu se poate, spune el, în scris, în scrisori disperate, nu merge aşa, de ce să privim dintr-o singură parte, dacă stăm strâmb nu putem să judecăm drept, ca să înțelegem despre ce este vorba vor trebui audiate şi victimele victimelor, şi ele au fost sugrumate, la fel de cumplit

Cum aşa, spun criticii lui, indignați, Şerban Andronescu nu este bine crescut, degeaba a fost şcolit în Paris, unde se foloseşte o logică bivalentă, de tip ori-ori, anticomunismul lui, demodat, inutil, chiar jenant, mai poate fi tolerat, dar o logică postmodernă, de tip şi-şi, asta nu se mai iartă, să-l ştergem din cataloagele revistelor literare, nu este scriitor cumsecade, n-are talent, să nu-l mai bage nimeni în seamă, se ocupă de cazuri senzaționale, de noi, şi de prietenii noştrii, uite, alții mult mai serioşi îşi văd de treabă, pregătindu-se pentru premiul Nobel.

- Poeta bătrână a scris ode pentru tovarăşul Stalin, şi a fost răsplătită, după cum reiese dintr-un jurnal, pe care îl aduce la zi, acum este la însemnarea din martie. Uite ce spune,. mâine mă mut în vila Callos, în camera cu pian, munții fumează, ploaie şi ceață, lui Preda îi vine iubita pe care el o numeşte nevasta şi cu care trăieşte de sase ani, am schimbat de-a lungul deceniilor camere diferite, toate cu pian în odaie, la Foişor, câteva nopți în camera şambelanului, apoi în dormitorul albastru al fostului rege Mihai, apoi în dormitorul roz al reginei Elena, mutându-mă, până la urmă, într-o cameră de serviciu, în care mă simțeam

mai la larg, mai aproape de Preda, care sta, bineînțeles, în camera cea mai bună, ăsta mi-a fost norocul, invidioşilor.

*

Ea se scoală de dimineață, cu dureri în fiecare încheietură, la fel ca în zilele reci de iarnă, se aşează la masa de scris să gândească, şi când iese din faldurile cămăşii de noapte, din materialul special, spălat numai cu detergent sticlos şi moale, apare corpul acela pe care îl purtase prin lume, alb, cum e creta, şi mâinile lungi cu vene înalte şterg pleoapele fine ale ochilor de albastrul oțelului, pe care mulți îi țin încă minte, în visuri strecurate printre coşmare, şi nu-şi face deloc semnul crucii, nu murmură rugăciunea de dimineață, pentru că n-are nevoie de ea, şi nici de semnele ei speciale, barbare, rugăciunea este o strategie a prostănacilor, cu care câştigi temporar în piața de capital a păcatului, şi ea nu simte nevoia de justificare, nici măcar în fața chiuvetei, unde îşi freacă mâinile de câteva ori cu săpunul albastru.

După o oră, sau mai târziu, îmbrăcată, gata de drum, la telefon, spune ceva unei poete mai tinere, dornică să afle cum o să fie mâine la Carnegie Hall, o clădire de curând reparată, care merită să fie văzută, dacă eşti cât de cât muzicală.

- Are cea mai bună acustică, este cea mai formidabilă sală din tot oraşul, şi cea mai veche, n-au demolat-o, a fost un miracol, a fost declarată un monument, ştiu cine a salvat-o, Stern, violonistul celebru, dacă nu era Isaac, sala era de mult demolata, pe mine mă intereseaza concertul, ce urmează este o farsă pusă la cale de amatori, eu nu revendic nimic, n-am avut niciodată vreo casă, am stat cu chirie, în gazdă, mai mult invitată, numai în case mari, cu camere multe, şi cu servantă, sunt o artistă, sufăr când scriu, am coşmare, am griji, nimeni nu vrea să priceapă, să fie alături de mine, sunt o victimă a istoriei, şi a cârmacilor ei, amorali.

Avea dreptate, aşa cum aveau dreptate si poveştile despre trecutul ei, încărcat, fusese iubită de figuri importante, entuziaşti ai culturii, mi-a plăcut să iubesc, spunea ea cu imensă plăcere, la o întâlnire la centrul cultural românesc, în ultimile zile ale preşedintelui Ilici, când toată lumea era gata pentru răscoală, şi ea venise să tatoneze, să pregătească terenul, să-l dea încă odată în gât pe preşedintele Nick, cum mai făcuse şi altă dată, să spună ce crede despre un criminal extrem de periculos, în pace cu mareşalul, criminalul mort şi inofensiv, la cuțite cu regele, criminalul viu şi cu camarilă, acum şi el în America, să pipăe părerile oamenilor ce conteaza, să se consulte cu înțelepții din Boston, Washington, şi NewYork.

- Mie casa regală nu.mi spune nimic.
- Generalul e mult mai interesant.
- S-ar părea că are relații.
- Şi bani.

- Banii nu mă interesează. Am o bursă dată de Zoro, irodul american, şi mi-ajunge.

Lucrurile erau mai simple atunci când se mai ocupa cu iubitul, înainte de a deveni prea bătrână ca să mai stârnească pasiuni, înainte de a abandona malul mării, şi plăjile ei, de a se hotarî să-şi schimbe oraşul de reşedinţă, să ajungă aici, unde nu toate fețele au aceiaşi culoare, şi, cu toată furia adevărului răbufnit, ieşit din sufletul cald, minunat, muzical, să întrebe pe un ton destul de răstit, cum se poate să existe cretini care să se bucure de schimbarea domnului Ilici, noul preşedinte e dubios, fără trecut, venirea lui aici la New York este un eveniment cam ciudat, o să vedeți mâine, la Carnegie Hall, am să vin mai de vreme, să mai vorbim, o să vină oameni pe care nu i-am mai văzut de o groază de timp, vreau să-i văd.

Conversând privea un peisaj cu locuri virane, pe insula Roosevelt, aproape de spitalul nebunilor, construit peste depozitele stratificate din era gunoiului, din era molozului, din era resturile maşinilor vandalizate, peste care creşteau pomi de esență uşoară, bălării printre obiectele aruncate, partide istorice, represiunile regelui, rebeliuni legionare, începuturile cetății de vis.

- Trecerea de la Magda, la Ana a fost uşoara. Eram şi mai tânără. Cu Elena lui Nick, a fost mult mai greu.

*

Aşa s-au adunat în fața celei mai vechi săli de concert din New York, la începutul acelei veri, când importanți nu mai erau concertanții, ci cei din sală, auditorii, şi mai ales unul din ei, într-un moment de nesiguranță, când nimeni nu mai putea să fie sigur despre ce-o să aducă ziua de mâine,

- Dacă n-a fost să fie, n-a fost să fie. Ce-aduce ceasul, n-aduce anul. Ce rost are să ne certăm?

Nu este adevarat că Şerban Andronescu nu fusese de acord cu concertul. Ca un critic lucid al culturii, căruia îi plăcea să-şi critice şi prietenii, atunci când credea că greşesc, el înțelesese vizita preşedintelui.

- De unde să dai dacă n-ai, doar n-o să facă ce-au facut comuniştii în '49, să arunce oameni pe stradă, ați țipat că nu e democrație, ei bine, acum o aveți, de ce nu vă place, sigur că nu e uşor când n-ai un tătuc care să aibe grije de tine, să te răsplătească când eşti cuminte, credincios, leal, patriot, acum când nu-l mai aveți, descurcați-vă, e uşor să vrei cal, să te vezi în galop, e mai greu să te ți bine în şea, când e permanent mişcătoare, mişcată de soartă.

Lui îi dăduseră înapoi o vie, la Odobeşti, şi văzuse, cu resemnare, că dacă nu stai acolo, nu faci nimic, totul dispare, via este culeasă de vecinii care trăesc lângă ea, şi-i fură rodul, şi gardul, ca să poată intra mai uşor, să nu se mai împiedice la plecare, să nu-şi mai agațe pantalonii în cuiele ruginite.

- Aceşti proprietari care stau la distanță, şi n-au nici o grije, ce cred ei, că merge aşa, lucrătorii la treabă, si proprietarii în străinătate, ăsta-i desmăț, gata, aşa nu mai merge.

- În loc să țipați în New York, mai bine vă duceți acasă, în biroul funcționarului de la primărie, unde oamenii care vor să se procopsească vă aşteaptă cu doua mii de dolari, gata să vă restitue casele, e mai simplu aşa, şi ei trebue să trăiască, de ce numai voi să mulgeți sistemul asigurărilor sociale, păcălind, spunând că sunteți scriitori, ca primarul să vă repartizeze o casă, la o adresă la care să vină şi cecul cu ajutor social, exact ca pe vremuri, în România, unde pomenii i se zicea indemnizație, sau salariu, dacă nu credeți întrebați-l pe domnul de vizavi, care n-a scris în viața lui nici o carte, şi zice că ar fi critic, şi a primit recent un apartament, de la primarul credul din New York

Şerban Andronescu, realist, cu capul pe umeri, cu minte limpede si nemincinoasă, cunoscut pentru verdicte surprinzătoare, e gata să sperie o mulțime de lume, neobişnuită cu raționamentele simple şi clare.

Nu e adevărat că îl denunțase pe Eliade, profesorul renumit din Chicago. Denunțase academia româno-americană, care, la Paris, îl aniversase cu viclenie. Bunul său simț fusese uimit de tactica confuziei de valori. Eliade crease un personaj folosind vechiul nume românesc, Oana, dat de Delavrancea unei fete de o curățenie sufletească rară. Oana lui Eliade, se lasă siluită de câtiva ciobani, toți tari in bâtă, şi apoi, nesatisfăcută, fuge şi se împreunează cu taurul. Ăsta nu e un subiect românesc, spune el, indignat. Asta e o mitologie perversă, care a dat de mult faliment. Modelul este celebra Pasifae, soția regelui Minos, din antichitatea cretană, care a dat naştere minotaurului. Ce are asta de a face cu Dacia? Dacă va duceți în Creta, ve-ți vedea că acolo n-a mai rămas aproape nimic, perversitatea nu are o viața prea lungă, civilizația Carpaților trăeşte şi azi, neatinsă, nevestejită, rezistând cu o îndârjire care va trebui să-i pună pe gânduri pe corifeii contra-culturii, la modă, care, n-au ce să spună, citează din cărțile altora, mai ales dacă speră să fie invitați cu o bursă, să primească bilet, să vină la congresul unde se bate din palme, pentru orice prostie, apărută în occidentul de stânga, care stă să-şi dea duhul.

- Gravitatea aberației lui Eliade apare mai limpede dacă ne gândim că în tinerețe primise o educație de creştin, în care împreunarea e act sfânt al vieții, nu element de destrăbălare şi pervertire. În India a uitat-o. Ajuns la vârsta discernământului, şi înzestrat cu talent, pune perceptele sănătoase creştine pe seama obscurantismului. Aşa ajunge la catedra de istoria religiilor din Chicago, şi la Institute for Social Thought, unde ia masa în fiecare săptămâna cu un troțkist de o banalitate totală, Bellow, care vinde mesaje celor sfătuiți ce să facă. Numai aşa explic eu de ce Eliade a scris prefața cărții Julianei Pilon, care face afirmații extravagante, acuzându-i pe români că ar fi criminali. Minciunile sădite în mintea studentului tânăr îi distruge discernământul, îl lasă amorf, libertin, amoral,

desechilibrat, depravat, îl face să nu mai observe deosebirea dintre bine si rău, frumos si urât, adevăr şi minciună. Vorbesc de tinerii care se pregătesc să conducă mâine America, numită, de copiii islamului, Satana cea Mare, unde se cultivă ipocrizia administrației democrate din ultima jumătate de secol, care a mințit, nu numai la Radio Europa Liberă. Timp de atâtea decenii o întregă armată de oameni se ocupau de preşedintele Roosevelt, facându-l să pară normal, pretinzând că poate sta în picioare, când el era un infirm, care trebuia susținut, dacă nu credeți duceți-vă în gara Grand Central, unde se păstrează trenul special cu care era adus, ca să fie urcat în maşină, când nu-l vedea nimeni.

După Şerban Andronescu nu era deloc de mirare că directorii Academiei Româno-Americane au vorbit despre Eliade, timp de trei zile, sub egida Sorbonei. Scriitor de talent, merita o comemorare, dar nu sub semnul contra-culturii participanților, care ingnoraseră intâlnirile organizate de Societatea Academică din Germania, de sub conducerea lui Sporea, sau Fundația Culturală a profesorilor Horia si Răuță.

- Această comemorare a pregătit terenul apariției revistei *Agora*, unde pipizii acceptă să scrie, alături de Nicolette Frank si Juliana Pilon, pe banii fundației pentru democrație, finanțată de antisemiți.

Nici nu e adevărat, cum afirmă duşmanii, în momentele lor de nesiguranță, că Andronescu se asociase cu Iosif Drăgan, ca să-l ponegreasca pe rege, asasinul mareşalului Antonescu. Această atitudine a lui, am motive să cred, are rădăcini mult mai vechi, aşa cum mărturiseţe Rodica Dordea, în paginile formidabilei reviste *New York Spectator* pe care o citeau toți, cu atenție, sorbindu-i învățătura, minunându-se de ignoranța cultivată cu grije de cei care spălau creiere, ca să le pregătească de poluare, cu prima ocazie, când este nevoie de soldați credincioşi.

- Adriana Georgescu, o floare, tânără, avocată, când a ieşit din închisoare era o epavă, îşi bătuseră huidumele joc de ea. Eram în relații de strânsa prietenie cu acuzații de pe ambele liste, tineri ca mine. Abia peste ani am înțeles ce lunateci eram, ce creduli, ce teribil de ignoranți. Să nu fi ştiut sefii politici ai prietenilor mei liberali, țărănişti, că fuseserăm vânduți lui Stalin, la Yalta? S-au gândit ei vreodata, conducătorii aceia, că distrugeau vieți fragede pentru satisfacerea unor veleități politice iluzorii? Ce justificare avea Radio Europa Liberă să mintă, spunând, români fiți gata, că o să vină americanii? I-a spus cineva lui Noel Leon Bernard Bercovici câți oameni au pierit, închişi din cauza minciunilor lui? Dacă nemerniciile acelea puteau avea explicație în venalitatea unor şefi dubioşi, ce să zic de oamenii care au suferit în anii aceia de groază, şi care azi fac aceiaşi greşeala, şi readuc pe prim plan pe nemernicii din cauza cărora am suferit. Ex-regele a aruncat în mizerie milioane de oameni, prin actul nesăbuit comis la 23 august, şi a făcut asta fără să-l bată nimeni, pe când Antonescu avea cel puțin o speranță că Stalin avea să-i acorde un armistițiu adevărat.

Adevărul, a spus mai demult Nicholas Georgescu Roegen, era că Academia Româno-Americană, înființată de monseniorul Bârlea, şi de Şerban Andronescu, împreună cu toți cei înclinați să gândească ca ei, se reînființase ca să se desființeze.

În mod sigur nu este adevărat, cu toate că sunt unii care susțin altceva, că Andronescu a fost scos din academie cu forța. Ce s-a întâmplat în seara aceea este încă proaspăt în mintea martorilor care nu au uitat cum l-au întrebat ce mai vrea, foarte civilizați, cu toate că un pic circumspecți în ceea ce priveşte atitudinea lui, dubios de independentă. Primise un telefon de avertizare, în timp ce era în baie, în apartamentul unde se bărbierise şi îşi schimbase costumul, intrând în îmbrățişarea jachetei largi, unde simțise întăritura muşchilor antrenați, şi, bărbierit proaspăt, prezentat favorabil de o cămaşe decorată cu o cravată roşie cu dungi albe, strecurată cu dexteritate într-o vestă cochetă, părea gata pentru orice inspecție. Toată lumea a fost impresionată enorm.

- Cu ce te ocupi, domnule Andronescu? a întrebat soția domnului, puțin cocoşat, care oferea bucățele de brânză pe o tavă încăpătoare.

- Descopăr, semnalez, si argumentez. Promovarea culturii românilor la scară universală nu se poate face dacât prin cultivarea valorilor identitătii de neam.

- Eşti sigur?

*

Cu câteva luni înainte, într-o zi friguroasă de iarnă, o doamnă trecuse prin Queens pentru a simți moştenirea martirilor. Preotul Vasilachi îi dăduse o carte, intitulată *Another World*. Într-o scrisoare, pe care Şerban Andronescu o văzuse târziu, ea mărturiseşte că, după ce a citit-o, a plâns.

Într-o călătorie în Bucovina, unde s-a dus să-şi boteze copiii, se întâlnise cu monahiile şi monahii, căznindu-se să se facă mai buni. Cleopa, la Sihăstria, auzind că vine dinspre New York, a întrebat-o de Vasilachi, şi i-a vorbit de fratele lui, părintele Haralambie, mort în închisoare, martir, de care îşi aduce aminte mereu, şi pentru care se roagă.

La întoarcere, Mary Magdalena McCann a simțit nevoia să scrie, să-şi împărtăşească experiența găsirii ortodoxiei cu rădăcini româneşti. Aşa a pus pe hârtie impresiile unui american ce căutase învățătură şi o găsise in cultura românilor. Articolul "The Call. Listening to the 'Old World' with Ears that Hear", a apărut în mai multe reviste, şi a mărturisit că prin harul celui ce ține în mână toate firele cosmosului, ea a atins firul din Bucovina.

Crescută în tradiție protestantă, încercase şi mai de mult să afle înțelesul unei religii de doua ori milenare. Fiindca nu reuşea, a încercat să caute sacrul în arte, şi aşa a dat peste teatru, peste teatrul românilor, şi peste un mare regizor român, care a sfătuit-o să se ducă să vadă, şi ea s-a dus, şi, într-o zi, s-a aflat în biserica mânăstirii Văratec, unde a plâns din nou.

-Am simțit un curent de aer curat, după ani de sufocare în vidul Americii.

- Recunoscătoare lui Dumnezeu pentru îndemnul de a face această călătorie, a promis ca va veni din nou în cartierul părintelui Vasilachi, fost stareț al mânăstirii Antim, acum al bisericii Sfântului Nicolae, pe frontiera mai vestică a ctitoriilor româneşti.

- The work each of us does can fuel the efforts of people far away, whom we may never meet in person, but whose religious tradition has fed, and is continuing to feed us enormously."

Zahu Pană este de aceiaşi părere.

- Când vorbesc despre locul de unde vin, pipizii se feresc să-l numească. Au plecat, îi aud repetând, pentru că nu mai există nimic acolo. Bieții de ei, s-au obişnuit cu oraşele incolore, cu giulgiul anonimatului, un fel de lințoi al tristeții prin care abia se mai vede. Ani de zile am verificat că raiul e localizat în Carpați. Linişțea lor seamănă cu cea a bibliotecilor mari. Mi-au trebuit două decenii să învăț rostirile vestului, şi alte două să aflu cât sunt de subțiri decretele lui, în care credeam, cu naivitate, orbeşte. Cum să nu crezi şoaptele dulci ale mincinoaselor care vroiau cu tot dinadinsul să ne ilumineze, să ne convingă că Shakeaspeare este un modern protestant, ca acum să aflu că ar exista multiple semne de întrebare, că Shakespeare ar fi trebuit să citească mormane de cărți, că în testamentul sau, unde este foarte specific despre un al doilea pat pentru prima nevastă, şi cine să ia farfuriile, sabia si diverse inele, nu se menționeaza vreo carte, că nu e deloc posibil ca Shakespeare să fi cumpărat sau împrumutat măcar câteva din cărțile care au intrat în piesele sale, rezultând, cu necesitate, că trebue să fi petrecut multe ore în librăriile Londrei, bibliotecile lui, mişcându-se de la o librărie la alta, frunzărindu-le cărțile .

- Pentru că, altfel decât acum, atunci fiecare librar vindea numai cărțile lui.
- Şi el işi nota ideile în carnețele, sau le aglomera în memoria sa formidabilă de actor.
- Asta, presupunând că existau carnețele, că librarii aveau toate titlurile care stau la baza pieselor sale, şi că Shakespeare era în stare să le citească.

- Sigur ca n-ar fi fost imposibil. Dar cum a ajuns Shakespeare să fie savant? A fost la şcoală? A fost profesor? Nu există dovezi, şi nu se ştie nimic despre faptele întâmplate în anii de după 1580, în afara documentelor despre un William Shakeshafte, profesor particular într-o familie catolică din Lancashire, dovedind că familia Shakespeare, catolică, devenise Shakeshafte, de frică.

- Scepticii au dovedit că erau mulți Shakeshafte, şi că se poate face o legătura cu iezuitul Campion, martirizat, în 1581, de protestanți, şi canonizat de papa Paul VI, peste trei sute nouă zeci şi nouă de ani.

- Aşa se explică de ce Shakespeare a fost plin de secrete. Cu Campion conducându-l, şi toate conexiunile fanatic catolice din judeţul său, Warwickshire, şi cu capetele catolicilor executaţi expuse în suliţe pe podul din Londra, Shakespeare a trebuit să fie atent, la pândă, cu ochiii în patru.

- În ziua când a pus piciorul în Londra, capetele din suliţe i-au vorbit, si i-au şoptit să nu mai semneze scrisori, să nu-şi pună numele pe vreo carte.

- Uluitor să afli că piatra unghiulară a literaturii englezilor este catolică.

- Se ştie că Shakespeare a fost un catolic cel puţin din 1850, şi faptul acesta a fost ridiculizat multă vreme, aşa cum sunt ridiculizate şi azi studiile privind paternitatea operei sale. Teoria catolică furnizează un motiv serios pentru explicarea secretului Shakespeare, şi mulţi savanţi acordă atenţie propagandei catolice encriptate, peste tot, în piese şi în poeme, unde de fiecare dată când scrie "înalt" şi" corect", el înţelege catolic, în timp ce prin "jos" şi "întunecat" înţelegea protestant, iar "Furtuna" înseamna răsturnarea aşezărilor lumii, adică reforma.

- Un perfect exemplu de rezistenţă.
- Uluitoare.
- Ca la Şerban Andronescu, ajuns la New York când, în grădina pustie a gândirii moderne, aleile erau blocate de statuile prăbuşite ale celor ce au privit cu un singur ochi.
- Când două adevăruri pareau să se anuleze, el a trebuit să le ia împreună cu contradicţia lor.
- Şi nu i-a venit să creadă.
- N-a înţeles că Cioran vede mai bine când vede două imagini deodată.
- Stereoscopic.
- A zis că este contracultură.

*

Ar trebui amintită aici mărturisirea poetei bătrâne, care nu vorbea numai despre iubirile ei nesfârşite, mai ales în ultimii ani, când începuse să scrie în limba insulei Roosevelt, peste drum de Manhattan.

- Cred că tu ai fost mereu inspirat, numai că în deceniile precedente nu s-au pus premii mari pe actele de inteligenţă.

- Şi tu te-ai comportat admirabil când ai spus că numai dragostea a rămas în picioare, a fi inspirat este foarte american, deaceea îţi merge bine şi îţi place aici. Tâmpenia europenilor este înclinaţia lor spre modern, o mare stupiditate, o răstălmăcire a vechii înclinaţii spre stânga, bazata pe simplicitatea liniei drepte si a frazelor plate.

- Vesteuropeanul iese în față din cauză că niciodata nu a ştiut că e înapoi

- Tâmpenie este inocența acelora care se fac ecoul ideii de împleticire orbească, împiedicându-se în pericol, de unde ies nevătămați, pentru că pericolul este o idee prea complicată pentru a fi înțeleasă.

- Trebuie să fie o legătură între drepturile culturii vagului şi moartea marilor teorii. În timp ce momentele mari ale acestui secol, giganți ca socialismul si comunismul, s-au prăbuşit, sau au fost măturați, dogmele vagului s-a grăbit să le ia locurile, rămase goale.

Mai urma de văzut cine erau dogmatiştii. O categorie teribil de largă. Nu erau numai Şerban Andronescu şi Zahu Pană. Aici intrau mulți, aproape toți cei care care au întâlnit-o cu ocazia vizitei poetei mai tinere, pe care nu o mai văzuse de mult, de când se găsea rătăcită pe undeva prin Paris, şi care, la fel ca şi ea, putea să bea o sticla de whisky, cu uşurință.

Conferințele ei, în acel moment, erau considerate prea radicale pentru mințile provinciale, din Queens, numai clienții centrului cultural din Manhattan o puteau înțelege, acolo avea rezervata o sticlă a ei, numai a ei, şi directorul o diviniza, sau se făcea că o divinizează, probabil de frica amintirilor din copilărie, când fusese un deportat, împreună cu toată familia, izgonită din Timişoara, pentru că avusese prea multă avere, sau pentru că nu credea în sinceritatea versurilor la modă, obligatorii în şcoală, hrana şcolarilor silitori, viitorii directori ai culturii românilor. Cineva văzuse un desen făcut de copil, pe coperta unei cărți despre deportații din Bărăgan, aduşi în satele de reeducare prin deportare, şi, surprins, l-a felicitat, ai crescut în ochiii mei, i-a spus el, şi lui nu i-a plăcut, speriat, revoltat, nu este adevărat, autoarea a profitat de plecarea mea la Veneția, s-a dus acasă, şi mama i-a povestit cum a fost, o femeie bătrână, cum era să-şi aducă aminte, spune şi dumneata, noroc că primul ministru nu are timp să citească, şi nici nu mai e la putere, bietul don Pedro, ce putem face, asta e viața.

Poeta bătrână nu cunoştea aceste detalii, toate scaunele erau ocupate, cu unul sau doi admiratori în picioare, şi toata lumea zâmbea fericită, şi o încredința, vai ce bine te ții, mama la vârsta ta de mult nu mai putea să iasă din casă, şi, datorită acestei ambianțe plăcute, toți au început să-i urmărească mişcările, elegante, pentru că auziseră de performanțele ei, chiar dacă nu citiseră niciodata nimic din ce-a scris, erau fie mai bătrâni, fie mai tineri decât cei obligați să citească, auziseră însă bârfele, ştiau că, în satul doi mai, trona, ca o adevărată regină, în mijlocul unui grup de admiratori, permanent variabil, cu care avea, fără jenă, deloc discret, aventuri extrem de galante, pline de poezie şi muzică, sau fără, destul de interesante, pentru că era foarte interesant să vezi cum o femeie atât de urâtă poate atrage băieți atât de frumoşi, mare e grădina lui Dumnezeu, sigur că da, prostia este cea mai importantă metafora a celor prăbuşiți în alcool, cedând unui zâmbet aproape angelic, cu care poeta învelea o inteligență aproape specială, cu care uimea.

- Atac numai ca să mă apăr, ca orice femeie singură, vulnerabilă, părăsită.

Toată lumea priveşte cu teamă consecvenţa cu care loveşte precis sub centură, atunci când nu te mai aşteptai, pe hârtie, cu gânduri profunde, câteodata douăsprezece gânduri pe pagină, în scrisul ei strâns, acoperind două secole, de când exista ideologia de stânga, cât de cât închegată, care inspiră, şi dă speranţe, mai ales acum când rămăsese aproape singură, în lupta cu mapamondul neoconservator, în care mulţi tovarăşi, mai vechi, si mai clarvăzători, îşi găsisera un loc de refugiu, călduţ, convenabil, comod.

- Cum o sa mă descurc fără ei? Irodul meu e de stânga.

Priveşte această situaţie tristă cu ochiii indoliaţi ai unui gânditor angajat, ale cărui scutece roşii lăsaseră o iritaţie permanentă, şi, când Şerban Andronescu vorbeşte de Zahu Pană, aşa, dintr-o dată, scapă cuvântul.

- Un prostănac.

Predicatul este scuipat direct, în faţă, fără vreo ezitare. Auditorii, la început uluiţi, îşi revin, şi convinşi că arţăgoasa a mers prea departe, că merită pălmuită, că n-are dreptate, nemulţumiţi de nedreptatea evaluării, i-o spun pe şleau.

- Oricât de proastă, nu se poate să nu fi ştiut de tortură.
- N-aveam de unde.
- Unde alţii caută un răspuns, tu nu vezi nici măcar întrebarea.
- Nu fi antisemit
.

2

Prima dată când întreabase ce înseamnă să fi antisemit, când se întâlneşte cu această întrebare cumplită, băiatul are aproape cinci ani, nu se duce încă la şcoală, nu circulă singur pe stradă, e dus de mână, şi nici azi nu ştie cum a ajuns pe bulevardul de lânga templul grecesc, nu departe de casă, lângă restaurantul celebru, de lânga statuia lui Pache Protopopescu, unde în dimineaţa aceea fusese plantată o mitralieră pe trei picioare, lângă care sta un soldat, mic de statură, indiferent, cu manta descheiată şi cască, pus acolo să apere patria.

- Cine l-a pus?
- Conducătorul statului.
- De ce l-a pus?
- Pentru că statul este ameninţat.

- De cine?
- De antisemiți.

Băiatul este încа prea mic ca să înțeleagă răspunsul, atât de abstract, pericolul, atât de profund, frica, atât de prezentă, cu toate că niciodata mintea lui nu va fi mai limpede decât în această zi de ianuarie, în zodia vărsătorului, când s-a aflat în mijlocul unor oameni pe care nu-i cunoştea, fabricând un eveniment istoric puțin contestat, desemnat de un termen pe care îl va înțelege numai foarte târziu, dupa ce va studia documente, cărți, reviste, şi declarații notarizate, care îl lasă cu gura căscată. Peste aproape o jumătate de secol, într-o altă piață, ceva mai mare, va vedea pe ecranul televizorului cum, când nu e atent, conducătorul statului pierde partida. Dar asta e altă poveste. De spus mai târziu.

Acum, însă, nu există televizor, nimeni nici măcar nu îl bănueşte, la ce ne trebue, dacă totul se întamplă la colțul străzii, doar să dai fuga, e simplu, cu toate că nu e uşor, băiatul cântă în corul bisericii, împreuna cu alte voci, sau singur, la strană, ajutându-l pe preot, un tată sever care nu simpatizează rebeliunea, spune ca derbedeii, care trag cu pistolul în frații lor din armată, au mintea bolnavă.

- N-ai ce să cauți pe stradă, faci ce spun eu, stai aici lângă mine.

Asta şi face, cântă la strană pe versurile povestitorilor vechi - "din tinerețile mele multe patimi se luptă cu mine" - chiar dacă nu ştie nimic despre patimi, nici măcar nu le bănueşte, şi nimeni nu mai dă doi bani pe înțelepciunea bătrână, care ştie de multă vreme că "bogații vor săraci şi vor flămânzi, iar cei ce-l caută pe Domnul nu se vor sătura de tot binele", actuali, acum, când național socialismul, copilul internațional socialismului, amenință cu dărâmarea definitivă a temeliilor lumii mileniului doi, incapabil să se apere, singur, înstrăinat de Tatăl din Cer.

Cei ce-L caută, vin duminica să se roage, celebrând împreună o liturghie, după care urmează câteva parastase, când farfuriilor cu colivă li se cântă veşnica pomenire, şi cei duşi în loc de lumină, de verdeață şi de odihnă, se alătură cântăreților de la strană, ca să devină o echipă unită, în cel mai puternic moment al unei saptămâni chinuite, în lumea văzutelor, obositoare, unde nimeni nu ştie ce va fi mâine, care vor fi victimele şi care călăii, acum când vântul înoirilor bate în pânzele celor ce vor fi aduşi la putere, gata să-i extermine pe cei vechi, plini de păcate, aşa cum spune şi profesoara de limba rusă, atunci când prezintă avantajele legilor talionului.

- O să vadă şi nu o să le vină să creadă, avertizează cunoscătorii de peste Prut, refugiați cu ani înainte, neîncrezători în asigurările lumii occidentale, unde, de sute de ani, nimeni nu se mai teme de poruncile cerului.

- Respectați-vă conducătorii, pentru că sunt de la Dumnezeu, sună verdictul bisericii răsăritului, fără drept de apel, fără vre-un dubiu, cu girul dat de scriptură, negru pe alb, în toate limbile, pentru toate popoarele, atât pentru cunoştinta celor săraci cu duhul, moştenitori ai paradisurilor pierdute, cât şi pentru conducătorii lor, lacomi de iad.

- Atunci de unde vine rebeliunea?
- De la cei care sunt gata să scoată sabia.

Băiatul doreşte un răspuns mai detaliat la această întrebare tulburătoare, se gândeşte, compară doctrinele noi cu cele mai vechi, pe care le cunoştea din spusele tatălui sau, ale unchilor săi, ale tuturor înțelepților cunoscuți, cât putuse el să cuprindă, socoate, întreabă, şi se cutremură de adâncimea gândirii gânditorilor zilei, fără să-i creadă, pentru că e sceptic, aşa s-a născut, în apropierea bisericii, aproape singur în ea, - lumea bună, dacă nu e plecată în alte țări, este fie pe hipodrom, fie pe terasa cercului militar, fie in puşcărie - nu mai are cine bruia vocea înțeleaptă a experienței, veche de doua milenii, n-ai cum să nu te gândesti, să nu te cutremuri, să nu îți pui întrebări, aşa cum vin ele, la întâmplare, chinuitoare, cumplite, secrete, deavalma.

- Dacă rebelii ar fi fost uniți cu armata, n-ar mai fi fost nevoie de mitralieră, de fugă în degringoladă, în colțuri îndepărtate de lume, unde să fie băgați în țarcuri, cu alții, de alianțe mai mult decât dubioase, aşa cum merge un zvon, pentru că nu iese fum fără foc.

- Uite, unul este armean născut la Odesa. Alții sunt muncitori comunişti.

Asta e viața. Mişcare.
Când n-ai călătorit mai departe de colțul străzii, când n-ai ajuns decât până la marginile bulevardului Pache, să zicem până la intersecția cu Calea Victoriei, unde tronează coloanele cercului militar, privind cu trufie în jos, spre perdelele restaurantului Capşa, unde s-ar fi adăpostit floarea inteligenței oraşului, aproape secretă, când n-ai luat trenul decât spre Oltenița, până în comuna Budeşti, pentru că acolo te aşteaptă bunicul, ca acum o sută de ani - cu cal, cu şaretă - singura ta mişcare inteligentă se petrece in bibliotecă, pe urmele confuze ale unui trecut dubios, pe care tu, daca ți-a dat Dumnezeu minte, trebue să-l cercetezi cu băgare de seamă, cu mare răbare, cu foarte multă atenție, doar doar vei auzi şoaptele îngerului de pază, care să te ajute în căutarile tale, în acest prezent nebulos, în care toată lumea încearca să păcălească.

- Rebeliunile se fac pentru redistribuirea puterilor, averilor, plăcerilor, daca n-ai, iei dela cel care are, nu astepți milă, cum spune pravila din biserică, nu, acum e valabilă altă pravilă, mai severă.

- Ce spune profesorul Eliade? Huligani si barbari sunt şi comuniştii incendiari de biserici, şi fasciştii prigonitori ai evreilor. Priveşte la stânga: evrei decapitați în Germania, gânditori prigoniți în Italia. Priveşte şi mai la stânga, preoți creştini puşi la zid în Rusia, libertatea de gândire pedepsită cu moartea. Nu există deosebire. Național socialiştii, de stânga, îi copiază pe internationaliştii de stânga. Tot socialism. Dreapta, în Europa, înseamnă biserică, terminată de mult, de când cu şmecheria iluministă, comunistă, nazistă, modernă.

*

Fratele preotului, mai tânăr, e de altă părere. El crede că societatea ar trebui reformată. Măcar în punctele principale.

- Corupţie, cinism, nepăsare, prea mult, nu se mai poate, trebue să facem ceva. Nu cred că destinul nostru este să rămânem sclavi pe vecie. Credinţa în Dumnezeu nu trebue să ne umileasca, să ne inoculeze o mentalitate de robi. Rugăciunea nu poate fi decât bucurie. Nu bucurie de bâlci, ci iluminare, purificare. Să terminăm cu atitudinea de iobag. Adu-ţi aminte de tata, cu spinarea bătută de biciul celui care cumpărase moşia, de la proprietarul ce zăcea în lupanarele din Paris. Adu-ţi aminte de mâinile lui bătătorite de muncă, aproape forţată. De ce e am plecat noi din sat? De bine? Nu pot începe viaţa prin ispăşire, ci prin faptă vitează. Dragostea faţă de semenul tău trebue interpretată ca dragoste faţă de neam. Toata lumea creştină ucide când ascultă de o poruncă a neamului. Omul nu e independent. Asta e realitatea. Crudă. Superbă. Oare cum să ne întoarcem la Biblie când neamul nostru moare sub călcâiul străinilor? Ce facem rău? E păcat construirea de şcoli, biserici, şosele, e condamnabilă acţiunea de deşteptare a naţiei? Noi care ştim să citim, şi citim Biblia, ne mântuim. Dar tata, care n-o poate citi, care îşi scuipă sufletul în mizerie şi revoltă, pe el cine îl mântuieşte? Tu? Credinţa noastră prin prisma neamului nu este o inovaţie. Atunci când neamul o cere, preotul care învaţă iubirea şi condamnă omorul, merge în fruntea oştirilor la războaie, binecuvântand şi ultimul glonte care merge să nimicească duşmanul

- Asta e învăţătura lui Şundi Pandele
- A luat-o şi el de la alţii.
- Eşti pe un drum de pierzanie.

- Eliade, că tot vorbeam despre el, când a scris despre arderea catedralelor, a spus că de câte ori, în Berlin, se plimba prin faţa sinagogii din Charlottenburg, îşi amintea de 6 februarie. Nu se ducea cu gândul la revoluţia bolşevică din Rusia, la sutele de biserici arse, la preoţii împuşcaţi, la milionul de albi executaţi din ordinul dement al lui Lenin. Nici la atrocităţile spaniole. Se intreba numai, cum se face că sub o dictatură fascistă, de un antisemitism violent, ca cea a lui Hitler, o sinagogă stă mandră, în timp ce la 6 februarie, la Paris, cel dintâi lucru pe care l-au încercat comuniştii francezi a fost să pună foc catedralelor. Hitler nu ucide în masă.

- Nu încă. Vom trăi şi vom vedea ce urmează. Pofta vine mâncând. Deocamdată, atât timp cât stai în casă la mine, îţi interzic să-mi scoţi copilul pe stradă în timp de pericol. Nici tu n-ai ce să cauţi acolo. Locul tău e la facultate. D-aia te ţin. Şi să nu-l mai aduci aici pe Şundi Pandele. Nu-mi plac oamenii care n-au meserie. Nu vreau să ajungi şi tu revoluţionar de profesie.

*

- De ce?

Băiatul, curios, continuă să pună întrebarea chinuitoare, la care se gândeşte mereu, la care nu găseşte răspuns, la care nimeni nu ştie ce să răspundă.

- Nici nu este răspuns.

Auzise şi el de închisoarea Jilava, de asasinate cumplite, inexplicabile, împotriva duhului sfânt, de moartea lui Vârfureanu, una din victimele împuşcate la un loc cu călăii, de nenumarate încleştări de neexplicat, şi îi vine să creada că lumea e proastă, până când îşi aduce aminte de hotarârile ursitoarelor, de mărturisirile celor care se pronunțaseră cu câțiva ani înainte, calmi, cu degetul ridicat, semn al suspendării gândirii, uimită de simțirea directă, nemijlocită.

- Băiatul se va bucura de noroc, s-a născut cu dinții din fața altfel decât ceilalți copii.

Ursitoarele nu înşală. Noi ne-nşelăm când ne aducem aminte de ele. Toată lumea crede că anul naşterii lui va însemna începutul cetății de vis, predicată de cei ce voiau să schimbe lumea cu tot dinadinsul, şi spuneau, gata, vom fi şi noi o țară civilizată, în Europa modernă, fără superstiții şi ignoranță.

- Se va duce la şcoală, va afla ce spun înțelepții, va putea sa înțeleagă mai bine ca noi, pentru că acum nu mai înțelegem nimic.

Nici nu era prea mult de-nțeles. La început numai Spania fusese cuprinsă de văpaia procesului comunismului, şi mulți au zis, lasă că trece, şi după ce vâlvătaia s-a întețit, nici vorba să treacă, în noiembrie '37 partidul național țărănesc a făcut un pact cu mişcarea condusă de Corneliu Zelea Codreanu, despre care Cioran spunea ca l-a adus providența, ca să irigheze Sahara guvernată de guvernul domnului Tătărăscu, şi de acțiunile unui rege inept, care, nici poet şi nici prost, îl desemneaza pe Octavian Goga, al cărui partid, obsedat de înăsprirea legilor imigrării, după ce obținuse numai nouă la sută din voturi, formează un guvern care n-avea să reziste mai mult de un an, suficient ca, în Târgul de Jiu, să se inaugureze sculpturile lui Brâncuşi, în memoria soldaților care muriseră în războiul întâi mondial, trecând, prin poarta sărutului, ca sa se aşeje la masa tăcerii, în coloană fără sfârşit, speriindu-l pe rege, determinându-l să să facă o constituție nouă, să proclame dictatatura regală, să însceneze proces mişcarii cămăşilor verzi, pentru că ar fi fost trădătoare, să le condamne la zece ani muncă silnică, şi, în noiembrie, de sfântul Andrei, să dea ordin domnului Armand Călinescu, ministrul afacerilor interne, să le omoare, în timpul transferului de la o închisoare la alta.

Cerurile se supără şi, la 23 august '39, Germania semnează un tratat cu Bolşevia, atacă Polonia, primul ministru Armand Călinescu este asasinat, ca răzbunare pentru asasinatele lui, si peste două sute cinzeci de conducători ai mişcării asasinate sunt executați într-o

singură noapte. Imediat, Franța capituleaza în fața Germaniei, Românii primesc un ultimatum din partea Bolşeviei, care cere retragerea trupelor româneşti din Bucovina şi Basarabia, Ungaria obține de la cancelarul Germaniei o parte a Transilvaniei, aşa, un cadou, şi, regele, încolțit, vulnerabil si laş, o rupe la fugă, cu banii şi cu iubita, lasându-l pe mareşal să se descurce cu anticreştinii. Nimic mai fragil. Forțele se ciocnesc, şi fiecare spune că celălalt a fost criminal. În iunie începe al doilea război mondial, Basarabia se întoarce acasă, spre disperarea tuturor bolşevicilor, care, în mod firesc, din călăi devin victime, japonezii bombardeaza Pearl Harbor, undeva în Hawai, şi, în decembrie, în virtutea tratatului nou cu Germania, într-un gest aproape fantastic, România declară razboi Statelor Unite ale Americii.

Anul '41, greu încărcat, plin de evenimente fatale, schimbă istoria lumii, istoria locului, a familiei, şi a băiatului îndrăgostit de istorie, fără ca cineva să mai poată face ceva. Numai cei prostănaci, care se iau după hotărârile ursitoarelor, după ce rămân duşi pe gânduri, nu protestează, nu plâng, şi nu aruncă blesteme.

- Tot răul spre bine, murmură ei.

*

Când băiatul mai creşte, cu toate că întreabă mereu, nu reuşeşte să afle ce-a fost, nu cum este şi cum va fi, pentru că nu este orb, vede ce se petrece afară, aude tânguirile tuturor, ştie cum s-au schimbat banii, oamenii, casele, aurul, țara, lumea numai despra asta vorbeşte, despre noii stăpâni, nu despre vechii stăpâni, şi asta îl nelinişteşte.

- Cum se face că ruşii au intrat peste noi, ce făcusera generalii, armata, soldații, dece a murit unchiul tânăr, locotenentul frumos? Poate explica cineva?

Unchiul era fratele cel mai tânar al mamei. Blond, cu ochi de un albastru sticlos, subțire, nevinovat, fusese luat în armată, cu veston mai mic decât ar fi fost normal, pentru că aşa cerea moda, sau pentru ca numai ăsta mai rămăsese, ce putuse să facă, îl luase aşa cum era, şi plecase pe front ca să moară, în munții Tatra, eliberând pe slovaci, fără ca slovacii să ceară.

- Cine i-a dat ordin?
- Să plece.
- Şi să moară pe front.
- Majestatea sa regele.

După fotografie nu părea să fi fost criminal declarat, pus pe jaf, ci mai degrabă un incapabil, greu de crezut că şi-ar fi putut imagina viitorul, de unul singur. Îl auzise de anul nou, recitând un mesaj, poporul meu spunea el, destul de fără convingere, doar atât,

nimeni din familia lui nu fusese iubit, cu excepția reginei Maria, pe care mama o adora, purta mov, spunea ea, cum nimeni nu ştia să mai poarte, îi vizita pe răniți în spitale, şi îl iubise pe Barbu Ştirbei, bărbatul frumos, energic, deştept, mai decorativ decât figurile sinistre care apărusera pe panourile purtate pe stradă, la întâlnirile populare, purtate de derbedei. Un copil dus de nas, fusese verdictul enunțat la masa de seară, frugală, şi nimeni nu va îndrăzni să conteste autoritatea enormă a acestor verdicte, tatăl nu mai putea fi contrazis, pentru că nu greşise vreodată, vin vremuri grele, spusese el, cu mult înainte ca ceilalți să observe schimbarea direcției vânturilor, care, până atunci bătuseră mai cu milă.

- S-ar putea să greşiți cu venirea americanilor. Vor veni când va vrea Dumnezeu, nu acum, şi atunci n-am să fiu. Tot ce e şi ce va să fie, este aşa cum vrea El. Câinii, ca să scape de purici, se aruncă în apă. Şi noi avem puricii noştri. Nu există mişcări fără sens. Nu şti nimic, decât atunci când şti tot.

Nu toată lumea gândeşte la fel, bursa neagră merge rapid înainte, se vând din ce în ce mai mulți cocoşei, acele monezi cu cocoşul mândru că-i galic, de mare valoare, galbene şi lucioase, ca viitorul de aur al omenirii, predicat şi de vechii şi de noii conducători, profeții vremurilor de aur, convinşi că atunci nu va mai fi nevoie de el, chiar dacă foarte curând, cei bănuiți că l-au îngropat sunt bătuți să spună unde este ascunzătoarea, şi trimişi în puşcării sau lagăre de reeducare prin muncă forțată, alături de marii naivi ai istoriei, care crezuseră că salvarea avea să le pice curând, fără prea mare efort, de-agata, pe tavă, din mâna armatei americană, de neînvins.

- Ce putem face singuri? Suntem mult prea puțini. Să fim serioşi.

*

Oraşul îşi construeşte un limbaj de circumspecție şi de tact, cu mii de nuanțe, mai sus sau mai jos, ca cele ale culorilor cerului, apoi te duci la țară şi uiți, mâncând pepeni, din grădina bunicului din spre mamă, preotul din Budeşti, care, senin, aproape indiferent, cu un zâmbet indestructibil - ce mai faci luminate, se adreseaza celor din jur, albi, roşii, vechi, noi, victime si călăi, o să fie cum vrea Dumnezeu - şi deodată nu mai eşti speriat, zâmbeşti şi te simți liniştit.

Băiatul şade în cerdacul unui fost han de pe moşia generalului Manu, fost prim ministru al României până în 1891, pe care bunicul îl cumpărase de mult, bucuros că va sta lângă castelul adevărat, construit de italieni, un fel de bijuterie cu tavane pictate, şi sobe cu teracotele fine, împodobite cu îngeraşi, ghirlande de flori, si păsări exotice, nu ca cele care zburau în parcul din spatele porții de fier, grea, foarte grea, înconjurată de o pădure înaltă şi deasă, cu pomi neîntâlniți în împrejurimi, semn că fuseseră aduşi şi ei de pe alte tărâmuri, unde cresc altfel de pomi, şi altfel de oameni.

Se gândeşte la episodul paranoid, de acasă, din capitală, cu doua nopți înainte, când agenții secreți veniseră să-l aresteze pe celălalt unchi, fratele cel tânăr al tatei, foarte agil, fost inspector de poliție peste Prut, antrenat să se mişte cu repeziciunea cu care dispăruse pe acoperişul caselor din vecinătate, să se facă de negăsit.

Simte că a zărit un sistem complex de conexiuni în care nu poţi face diferența între un lucru si celălalt, cum ar fi un călău şi o victimă, pentru că ei sunt făcuți din acelaş aluat, şi, la urma urmelor, se referă la acelaş obiect, supus unei aceleiaş logici, de tip şi-şi, căreia nu poate încă să-i spună pe nume, deşi o simte.

Într-o altă arestare în Bucureşti, trei deviatori celebrii de dreapta fusesera prinşi, acasă, un bandit deabea scăpase de arestare, şi o femeie cu un pronunțat accent slav, deabea venită din Basarabia, îi spune banditului fugărit să nu-i fie frică, îşi incheie capodul, e somnoroasă - copoii îşi încep cercetările mult dupa miezul nopții, aproape spre dimineață, - îi deschide fereastra şi îl invită să intre.

 - Domnule comisar, stai la mine în noaptea asta. Mâine, pleci cu primul tramvai.

*

Lângă prispa bunicului, un om fără două picioare mănâncă un pepene galben, de tip turchestan, care iradiază o aromă îmbietoare, stropită cu miere.

- Le-am pierdut în Basarabia când armata se retrăgea, cu ordin să nu răspundă la provocare, şi cineva ne-a pus o bombă sub fund, o femeie roşcată, înfăşurată într-un fel de maramă, a venit, am lăsat-o să vină, să stea lângă noi, era tânără şi frumosă, şi noi tineri şi prostănaci, am crezut că ar fi vrut să ne odihnească, a venit, şi-a lăsat bocceluța, şi dusă a fost, noi am zis c-a uitat-o, biata femeie, ne-am mai bâlbait noi, înainte să ne ducem spre cer.

Băiatul îşi petrece noaptea la marginea satului, acolo lânga pădurea de salcii de lângă lunca mare a Argeşului, în hanul vechi, rumegând bucata de adevăr, proaspăt aflat, mâncând floricele din palmă şi uitându-se la turla biserii, albă, vizibilă de oriunde te-ai fi uitat.

Este o camera mică cu bârnele din tavan îndoite, şi cu mobilă veche din zestrea bunicii, şi ei doi sunt sfioşi pentru că nu se văzuseră cam de mult, şi băiatul trebuia să se obşinuiască cu asta, este adevărat că dormiseră împreună de câteva ori, după o înțelegere prealabilă, nu aveau însă intelegeri definitive, un pas, o privire, un protocol tăinuit de dorințe şi insinuări, când corpurile abia se ating, în bancă, la şcoală, pe bancă, în grădinița din fața casei, aici era singur, şi destul de nesigur, într-o cameră în care venea rar.

Un alt băiat ar fi putut simți atracția anonimatului, într-o cameră caldă şi primitoare, unde şi unchiul lui se întâlnise cu adevărul, mai mult ca sigur, şi el întâlnise ologul, şi el pusese întrebările pe nerăsuflate, şi el întrebase de ce, şi el primise răspunsul acela sec, venind dinspre apa râului, indiferentă, aproape nemuritoare, care cunoaşte trecutul cu toate secretele lui, ascunse în oglinda de pe perete, care văzuse şi alte nenorociri ale umiliților ce încercaseră şi ei să gândească.

- Ce mamele lor, noi nu putem să gândim? Numai ei, numai ei, de sute de ani? Parcă am fi un hotel în care se varsă stepele lumii.

Nervos, lângă fereastră, în pijama, aşa a-nceput să-i vorbească, să-i arate ce simte, să afle ce crede. Nu era hotărât. Era hotărât, da, însă nesigur, deoarece nu se simțea complet liniştit, întâlnirea cu adevărul întâmplându-se într-un decor cu aşteptări stabilite, un pat străin în mijlocul unei camere prea puțin cunoscută, din cauza unor lucruri care nu păreau chiar în regulă. Mai întâi, erau cărțile, vechi publicații bisericeşti, din vremea când bunicul era mai tânăr, pline de praf, şi lângă ele, alte cărți, mai tinere, ale unchiului care plecase fără să-ntrebe dacă se va mai întoarce.

Apoi, ologul de dimineață. El îi vorbise cu onestitate, cu vocea lui mică, uşor de înfrânt, când se aşezase pe prispă, şi povestise tot ce văzuse şi ascultase, aşteptând ca băiatul să înțeleagă, să se fi obişnuit cu idea, după un salt de sute de kilometrii, care se terminase tot aici în camera unchiului sau, luptătorul fidel al regelui Hohenzolern, fiul cel mai tânăr al protopopului peste câteva sate prospere, gospodar, liniştit şi eliberat şi el de avere, de pământ, de maşină, un Ford, printre primele care ajunseseră în Europa, şi de o parte din curte, ca sa facă loc şcolii pentru instructorii noului partid stalinist.

Adevărul ascultă, aştepta, şi, în fine, înțelege că unele din lucrurile pe care băiatul i le şopteşte, erau adevarate si ele. Până la urmă rămâne o singură intrebare.

- De ce?
- Cum de ce?
- Trebue să fie o cauză.
- O superstiție.
- Inventată?
- De determiniştii moderni.

Lângă fereastră, păduricea de pe drumul spre Argeş, în bătaie de lună, ca şi când ar fi vrut să răspundă acestor cuvinte ciudate, greu de interpretat, nici ea nu vroia să mai doarmă.

*

Mai întâi, conducătorul statului îi săltase pe cai şi îi dusese în răsărit, peste Prut, în Basarabia golită de Basarabenii care, neînțelegând mersul triumfător al istoriei, au fost

trimeşi la locul lor, în Siberia, să sape în pământ îngheţat, să scoată cărbune, ca să aibe ce face, nu cumva să se plictisească şi să îngheţe. Apoi, când lucrurile s-au complicat, pentru că niciodată socoteala din târg nu se potriveşte cu cea făcută acasă, corifeii, speriaţi ca de bombe, văzând că n-au gândit bine, fac la repezeală o rebeliune, şi îl arestează pe mareşalul conducător. Şerban Andronescu e sigur că tânărul rege, grăbit, ca fata la măritat, crede că a făcut armistiţiu, uitând ca nu semnase vreun act, vreo hârtie, dă ordin de încetare a luptelor, pe cuvânt de onoare, şi o parte a armatelor lui regale sunt dezarmate şi trimise şi ele la minele de cărbuni. Ceilalţi, daţi jos de pe cai, pentru că acum toată lumea este grăbită şi preferă să se suie în camioane, sunt trimeşi să lupte în vest, împotriva foştilor lor aliaţi. Schimbarea de direcţie, rapidă, totală, nediscutată, nediscutabilă, nu este înţeleasă de locotenentul tânăr şi blond, care, prins cu garda deschisă, este împuşcat pentru ţară, şi rege, şi socotelile încurcate ale celor ce îşi frecaseră mâinile, crezând că problemele au fost rezolvate.

- Gata, acum am scăpat

Fireşte, nimeni nu-şi va mai aduce aminte de locotenentul cu faţă de înger, care nu va mai ajunge în satul de baştină, în camera mică a vechiului han, cu vedere spre conacul ce urmează a fi demolat, prin linşare, imediat, cu mâna ţiganilor lăutari din Budeşti şi împrejurimi.

În primul an, dispare poarta forjată, de fier, colosală, cu motive florale, mânere şi balamale de bronz, vopsită în negrul câmpiei sarmate. Atât timp cât stătuse acolo, la intrarea în parc, din superstiţie sau din altă cauză, oamenilor le fuseseră frică să se repeadă, să sară la jaf. În al doilea an, dispare tavanul. În al treilea ani, mai rămân trei ziduri, adăpostind o târlă de oi, lângă care, în mod cu totul surprinzător, câteva sobe de teracotă, uriaşe şi albe, uimite să fie plouate, priveau la stratul negru şi gros de bălegar de berbec. Apoi nu mai rămâne nimic. Se duce şi parcul, şi lacul, şi sobele albe, şi, peste un timp, nu mai rămâne decât amintirea, ca să dispară şi ea.

- A fost blestemat, când a fost construit cu biciul vătafilor.
- La fel ca a doua oară, când zâna, păzită cu grije, nu mai avusese voie să iasă neînsoţită.
- Toata lumea ştia că pusese ochiii pe locotenet.
- I s-a spus să şi-l scoată din cap. Nu-i de tine. O să găsim noi altul mai bun.

Nimeni nu ghicise atunci că mireasa lui va fi moartea, în munte, într-o cununie secretă, la fel cum se cununase şi ea, mireasa bunicului, în 1907, în satul de vis, Teişani, la poalele altui munte, unde nimeni nu murea de tuberculoză, aşa cum o să moară fetele ei, în lunca bolnavă a râului cu ţânţari, mirosind a venin, ajuns şi el în câmpia deschisă, scăpat de protecţia muntelui protector, uitat îndărăt.

*

Băiatul merge la şcoală, ştie să scrie, ştie să folosească maşina de scris, ştie că nu are voie nici măcar s-o atingă, i se atrăsese atenția, i se spusese, bagă de seamă, numai un idiot face ceva împotriva voinței părintelui său, n-ai ce să cauți pe stradă, eşti mic, aşteaptă să creşti, numai atunci ai să poți înțelege cât de periculos e să fi mare.

E început de noiembrie şi ceața şterge urmele călătorilor cladestini în tramvaiele cu geamuri închise. Se suie în primul vagon, se uită atent, nu este prea multa lume, aruncă câteva zeci de afişe, scrise la maşina tatălui său, în biblioteca unde stătea ferecată, ca un bun de preț, ce era, taxatorul apucă o foaie, şi, agramat, încearcă s-o descifreze, un text ce părea complicat, unde numai Trăiasca Regele putea fi citit, la lumina becului chior, insuficient chiar pentru litere mari

- Dă-te jos, derbedeule.

De dimineață fusese în piața palatului şi se amestecase în marea de oameni care sărbătoreau ziua de nume a regelui tânăr, protejat de arhanghelul Mihail, cel cu sabia scoasă.

- Băiat bun, n-a avut niciodata noroc, un copil cu copilărie nefericită, cu tată degenerat, cine ştie, poate că acum se suie pe tanc, şi dă afară borfaşii.

*

Elevii particulari nu vin la şcoală decât când au de dat un examen, sunt resturi ale societății normale, care fac o ultimă încercare de a intra în normal, pregătindu-se singuri, cum pot, când au timp, pe unde apucă, nu vor face carieră, se vor ascunde în umbră, sau vor căuta să profite de vânturi mai favorabile, cum sunt cele ale rebeliunilor importante, cele însoțite de rafale puternice, cine ştie s-aştepte se procopseşte, ca profesoara de limba rusă, o viperă, venită din Basarabia, gata victimizată.

Meditatorul, un elev care învață uşor, şi poate da explicații prietenoase vecinilor cumsecade, ştie să deosebească o victimă de-un călău, sau, cel puțin, aşa crede, şi asta îl face să nu fie destul de prevăzător.

Ignorant, dar nu foarte, ştiind câte ceva despre Basarabia, dar nu mai departe, calcă peste portretul lui Stalin, rezemat instabil de peretele coridorului, unde aştepta să fie pus pe peretele cancelariei, este imediat suspendat pentru obrăznicie, inconştiență politică, atitudine nesănătoasă, şi lipsă de respect față de făuritorii istoriei, şi ajunge, fără să vrea, pentru o perioadă destul de scurtă, unul din elevii particulari, victimele trecute prin criză fără ieşire imediată, naivii carora încă nu le venise mintea la cap, o lume bizară şi

colorată, refuzând suferința cu energie şi cu imaginație, străduindu-se să existe, azi, şi, dacă se poate, şi mâine, ei şi prietenul lor.

Înotătorul, cu un tată chestor în Basarabia, în puşcărie, încearca să se descurce, intră in lotul de juniori la natație, şi, la un moment dat, nemaiputându-şi îmbunătăți recordurile, şi deci în pericol de a-şi pierde îndemnizația pentru supraalimentație, din care trăia, este sfătuit să ridice haltere, ca să câştige putere. Ajuns în sala de gimnastică a facultății de drept, intră în echipa de lupte, şi, elastic, obişnuit să alunece, se reprofilează, are succese, şi se gândeşte să-şi continue studiile, întrerupte de evenimentele neprevăzute de nimeni.

Coco Lefter, flăcăul blond, înalt, muşchiulos, adorat de femei, care viseaza să ajungă profesor de sport, are nevoie şi el de o diplomă. Amândoi au mari dificultăți cu algebra şi meditatorul le întinde o mână. Aşa ajunge în rezerva echipei care are nevoie de un reprezentant la categoria cocoş.

Lunganul, înalt, tot timpul îmbrăcat cu costum si cravată, blând si imprevizibil, fără legături cu educația fizică, permanent dus pe gânduri, obsedat de câstiguri rapide la curse de trap sau galop, şi el în dificultate cu geometria, şi el recunoscător pentru ajutor, îl invită pe meditator să-l însoțească pe hipodrom, spre a fi introdus în lumea statisticii aplicate, observând efectele lăcomiei în momentul plasării pariului.

Prins de atmosfera incendiară a locului, obsedat de urgența câştigului, care nu se poate să mai aştepte, uitând calculele făcute cu mintea limpede, raționamentele bazate pe logica rece din spatele oricarei observații atente, la antrenamentele cailor, odată ajuns lângă ei, lunganul se avântă în necunoscut, pariază aiurea, şi pierde.

Hipodromul se dovedeşte a fi o surpriză, o lume pe care nu avea cum să o bănuiască, cu jucători pătimaşi, nonşalanți, eleganți, adevărate vedete, cum este Vasiliu Birlic, actorul celebru, la modă tot timpul, sau doamna cu pălărie cu boruri largi, delicate, care ştie să țină în mână paharul cu şampanie rece, în cinstea celui mai frumos animal, calul când fuge.

Se înțeleg, se duc la antrenamentul cailor, înainte de cursă, fac socotelile înainte, pariul este plasat de meditator, care nu ține seama de febrele hipodromului, unde obişnuiții obişnuiesc să cadă în transă, şi aşa câştigă pariul austriac, o sumă destul de mare, plătită pe loc, o primă dovadă că există soluții în viață, totul e să ai nervi vizigoți, o marfă destul de rară.

Trebue spus cu sinceritate că meditatorul nu avusese bani niciodată. Nu-şi aduce aminte să fi cumpărat vreodata ceva, şi nu se gândise ca va veni ziua când va afla, cu uimire, la ce sunt buni banii, la ce folsesc, mai ales acum, când noul guvern anulase bacnotele vechi şi sacii cu bani de hârtie, epuizați de inflație, erau lepădati în lazile de gunoi de pe stradă.

Pariul este plătit în bani noi, stabilizați la schimbarea ce avusese loc cu puțin timp în urmă, când clubul nenorociților se lărgise, cu cei aduşi de curând la sapă de lemn, conform directivelor luptei de clasa, care interzice comerțul cu aur, la bursa neagră.

Cu banii căzuți din cer, o iarnă întreagă, duminica, banda luptătorilor de elită, de la subsolul facultății de drept, cinează în incinta cercului militar, unde datorită notorietății luptătorului Coco, acum la clubul Dinamo, nici un chelner nu îndrăzneşte să întrebe cine e pirpiriul care se crede atlet şi îşi permite să ia masa sub candelabrele de cristal, ca în filmele de la cinematograful American, cel de pe calea Moşilor, unde unul plăteşte, şi ceilalți, în jurul lui, îl respectă, în virturtea legilor junglei.

Fauna cercului militar este remarcabilă, tânără, şi convinsă că totul este perfect în cea mai bună lume posibilă, de cucerit, nu ca pe hipodrom, unde aristocrația este pe cale de dispariție, nu, aici în sala festivă a cavalerilor militari, lumea dedicată luptelor din culise se pregăteşte pentru marele jaf, aşa cum va face familia Ioanid, curajoasă, celebră, şi cu suficientă imaginație ca să reuşească să jefuiască o bancă, undeva în Giuleşti.

Pe hipodrom, domnii care ştiu cum se pune o floare la butonieră, şi doamnele care ştiu să aleagă parfumul, înspăimântați de ziua de mâine, sunt gata să-şi vânda trecutul, secretele şi prietenii, tuturor polițiilor secrete, în timp ce în restaurantul cercului militar, lumea fără trecut este gata să se mute în case mai bune.

- Nu ne mai chinuim cu construcția, le luăm pe cele gata făcute.

Meditatorul, dotat cu spirit de observație, se uită atent peste tot, conştient de valoarea trecutului, descoperit pe rafturile bibliotecii tatălui sau, şi, inocent şi romantic, se întreabă, cu oarecare mirare, unde se află copiii celor ce construiseră țara în timpul primului război mondial, aşa cum spuneau vechile cărți de istorie, şi cum auzise de la oamenii demni de crezut, care povesteau cu mândrie de idealuri, de jertfe, de dealurile comunei Florica, şi nu găseşte imediat un răspuns, nimeni nu vorbeşte de închisorile din Piteşti, pentru că administratorii lor iau masa în altă parte, în alte clădiri, separate, bine păzite, de care avea să afle mult mai târziu.

Fără prea multe griji, pentru că nici el nu are ce pierde, se lasă în voia vânturilor care promit libertate. Nu crede în egalitate şi fraternitate. S-a născut cu această infirmitate. A văzut că nu toată lumea are aceiaşi formă a nasului, aceiaşi culoare a ochilor, acelaşi lob de ureche, el nu avea lob, motiv pentru care prietenii îl credeau vizigot.

- Frate, frate, dar brânza-i pe bani.

Ştie, tace, şi dispare în mulțimea inconştientă.

*

Cei mari au alte destine.

Poeta, într-o perpetuă flămânzire după o tulburare de dragoste, devine steag al revoluției admirabile.

- Apoi toata lumea cea bună este invitată în deltă la o călătorie de neuitat, cu peripeții, pescărie, plimbări fabuloase în lotci, ale caror şolduri înguste se freacă cu scrâşnet de trestii, unde Mihail Sadoveanu, cu măreția lui naturală, uşor întors cu spatele, urinează, în prezența celor patruzeci de scriitori selectați, proiectând un arc de cerc auriu pe un orizont minunat.

Imediat, Labiş, poetul de geniu, este exclus din uniunea tineretului comunist, pentru că a încercat să o violeze pe Doina Ciurea, şi în Bucureşti izbucneşte festivalul tineretului mondial progresist, care impresionează cu defilarea popoarelor. Anonimii, cu o altfel de viața, aproape plată, nu observă decât mai multă mâncare, după o perioadă mai aspră, de abstinență, un post neprevăzut de calendarele din biserică, neaduse la zi, refractare la gesturile satanice deghizate, ca să dea impresie bună.

- Sigur că da, când ai musafiri, le dai să mănânce.

Nimeni nu ştie că, din ordinul preşedintelui Truman, cinzeci de legionari prostănaci, din cei internați în lagăre de nemți, după rebeliune, sunt paraşutați, la munte, pentru a începe lupta cu staliniştii, pe față, până când nu vor mai fi stalinişti, şi va începe destinderea, şi lucrurile vor intra pe făgaşul normal, şi viața va curge mai departe la vale, şi nimeni nu va mai vrea să audă de ei, de familia lor, de toată povestea drepturilor la despăgubiri, la raparații, formulată în termeni ce vor întra în circulație mult mai târziu, cu alte ocazii, mult mai serioase, sesizate la timp de troțkişti.

*

Trebuie să-l vrăjim pe țăran, i-a spus Dej generalului, cu pungile de sub ochi ca măslinele, după ce chelnerul le-a luat farfuriile de salată.

- Eu îl trag, şi tu intri în horă.

La numai câteva zile după plecarea lui Hrusciov din Constanța, unde făcuse o vizită, armata roşie, concentrată la granițe, a dispărut ca prin farmec. Şerban Andronescu ştie direct de la general, un martor serios, căruia i-a citit cărțile.

- Sâmbătă 21 februarie, când a revenit de la Moscova, şi l-am vizitat la reşedința sa din Predeal, s-a plâns de grețuri şi amețeli. M-a otravit KGB-ul, a spus el, numai pe jumătate

în glumă, şi Chivu cu vocea lui scârţâită i-a raspuns că tot ei l-au ucis pe Palmiro. Câteva luni mai tarziu, Nick mi-a şoptit şi el, asasinat la Moscova, şi mi-a ordonat să procur detectoare de radiaţii din occident, ca să le instalez în casă şi în birou. Iradiat, mi-a explicat el, s-a stabilit la autopsie, şi când medicul personal, Abraham Schechter, a confirmat această concluzie, a căzut de la fereastra apartamentului, şi s-a stins.

Este foarte adevărat, am plecat în America abea în '78, ce puteam face, am spus cum a fost, în *Moştenirea Kremlinului*, o carte sinceră, care merită să fie citită, ca să se vadă că, în '53, după ce am fost promovat adjunct al maiorului, am lucrat temporar cu colonelul Demeter, un prieten al tatălui meu, ilegalist, prieten cu Pătrăşcanu.

L-am auzit cu urechile mele când a spus că e timpul să ne descotorosim de jidani, şi că conspiraţia sionistă va exploda, jidanii ne saboteaza, la Moscova s-a descoperit un complot, doctorii au vrut să-l omoare pe tovaraşul Stalin, la noi cei trei bandiţi sionişti, Luca, Pauker, şi Teohari Georgescu, au creiat o catastrofală politică monetară, au deschs uşile partidului către duşmanii de clasă, şi au tocit vigilenţa securităţii. L-am văzut pe Pantiuşa sărind ca un arc, înlemnind în poziţie verticală de îndată ce a recunoscut vocea lui Stalin la celălalt cap al liniei de legătură cu Moscova, acuzat de tărăgănarea instrumentării procesului bandiţilor deviatori din spre dreapta, trimit, prin curier, dovezile forte, atestând că cei trei sunt agenţi ai spionajului sionist, aşa cum veţi citi în zilele următoare, în Pravda, care va face public complotul.

Peste câteva săptămâni Stalin murea.

Dej, înalt şi cu farmec, inspira oarecare încredere. Nick, un pigmeu în stare de agitaţie, ca să nu se mai bâlbâie, se schimonosea şi împroşca cu salivă. Dej nu a pus piciorul în Moscova până a ajuns la putere, privind Kremlinul cu aceiaşi repulsie cu care voevozii români se uitau la înalta poartă din Istanbul. Nick a fost ienicer, îndoctrinat într-o şcoală sovietică pentru comisarii politici. Dej a fost un marxist. Nick a fost un megaloman, atras de fascism, nu dădea doi bani pe partid, era produsul aristrocraţiei forţelor militare, şi odată urcat pe tron, şi-a început domnia remodelând marxismul, partidul si ţara, pentru a le acorda ambiţiilor lui personale.

La câteva zile după inmormântarea lui Dej, ziarele uită de el, cărţile lui sunt retrase din librării, portretele sunt date jos de pe toţi pereţii, şi la rebeliunea congresului nouă al partidului muncitorilor, din iulie '65, i se denunţă abuzurile.

- A fost slab. S-a lăsat păcălit.

Operaţia sovietică pentru înlocuirea lui Nick, numită Nistru, a fost declanşată în '69, la numai câteva zile după ce preşedintele Nixon a fost invitat să facă o vizită oficială în România. Cadrele din conducere cu studii la Moscova, trebuiau să creieze un Front al Salvării Naţiunii, care să preia conducerea provizorie, imediat după arestare. Până am plecat în America, identificasem şapte generali implicaţi. După ce şi-a măritat fata cu băiatul lui Nick, Petre Borilă s-a spovedit, şi lovitura de stat a fost amânată.

Anii mei de tortură au început cu puţin înaintea celei de a doua aniversări a urcării pe tron, când ambiţiile academice ale vampirei Elena l-au făcut să descopere beneficiile spionajului tehnologic. Într-o dimineaţă de martie a anului '67, a năvălit furioasă în biroul lui Nick, trăgându-l după ea pe ministrul Florescu, al industriei chimice, vechi ilegalist ce luptase în Franţa, în rezistenţă.

- C-ce vrei d-de la m-mine f-femeie?
- I-al pe nebun de pe capul meu. Şi dă-mi pe generalul care ştie s-aducă.

Crezuse că institutul chimiştilor ei ar putea proecta fabrica pe care Florescu o introdusese în planurile lui cincinale, nu fusese în stare, şi singura soluție rămăsese în mâinile generalului talentat.

Din cauza lor am plecat.

*

Unul dintre rebeli, cel care purta o cămaşe cu floricele, îşi aduce aminte că atunci când s-au terminat ploile, joi, victimele au fost scoase din temnițe. Călăii, nedumeriți, îşi zic că trebuie să fie manevră politică, şi dau uşurel din umeri, făcându-şi cu ochiul.

- Să nu ne grăbim, ştie centrul ce face, nimeni n-o să ne scoată din casele statului,

Noului conducător, căruia îi strălucise steaua norocului, nu-i plac vorbele vechi, nici privirile lor, încrucişate, pe care nu le pricepe.

- Aroganții, cred că au carte, aşa cred ei, mint că au diplome, parcă nu ştiu că n-au avut timp să meargă la şcoală, să dea examene, ca elevii particulari, au agenda lor, dubioasă, țara are nevoie de altceva, nimeni nu mai are imunitate, ce dac-ați venit de la Moscova, toți doctorii sunt la fel, peste tot, să iasă afară doctorii de la Moscova, în guvern, în partid, rămân numai doctorii mei.

Tânăr, viclean, graseind, uşor bâlbâit, noul conducator, Nick cel neprevăzut, cere o investigație a victimelor trecutului şi, atunci când e absolut necesar, un raport

- Gata cu bunul plac, ne întoarcem la idealuri şi la istorie, cei ce au vrut să le anuleze au facut o greşeală, mare, comanda la mine, cui nu-i place, să plece.

Începe plecarea, mulți pleacă, se duc unde pot, se fac locuri libere, apar locuri noi, şi asistentul, cu origine sănătoasă - fiu al unui distins şef de gară - nu se gândeşte să plece, nici n-are unde, de ce să plece, îi place ideia înființării unui consiliu național al cercetătorilor, de ce să nu construim şi noi trenuri de mare viteza, hai să ne ocupăm de calculatoare, adună vânt în pânze cuprinzătoare, dă din cap, dă din palme, şi ajunge consilierul conducătorului statului, nici mai mult şi nici mai puțin.

Meditatorul, acum băiat mare, şi el inginer, ca şi asistentul, cu care colaborase în facultate, cu admirație, şi cu încredere, ciuleşte urechile şi observă imediat o mişcare.

- Ia să vedem.

Nimeni nu ştie nimic, aşa cum nimeni nu ştie aproape nimic nici acum, bănueşte, aşa cum bănuiesc azi copiii precoci ai martorilor facerii crimei, cu credința că ce au auzit în casele lor, bârfa, cârtelile, mormăitul, şi blestemele celor dați la o parte, ar fi adevărul curat, nici pomeneală, numai noul conducător cunoaşte mecanismul subtil al schimbărilor pe care le are scrise în genele dăruite de zodia lui de aer, nici el nu fusese la şcoală, îi plăcuse să stea cu băieții mai mari pe lângă porțile grevelor, sau, ajuns la pârnae, să savureze şuetele despre viitorul de aur al omenirii, garantat de autoritatea savantului de necontestat, Karl Heinrich Marx.

- N-a scris el *Note despre Români*? Mi-a spus academicianul Oțetea. Nu denunța el acolo politica imperiala a Rusiei? Nu vorbeşte el clar despre ocuparea Basarabiei în 1812? Ce mai vreți? A fost luată cu japca.

Aşa că schimbă numele partidului, cum a fost inainte, face o constituție nouă, mai avansată, republica devine acum socialistă, nu mai e populară, un salt important, şi vorbeşte de demnitatea națiunii, de care toata lumea uitase, sau se făcuse că uită, complet inutilă, o moştenire a trecutului blestemat, mirosind a naționalism deşănțat, de pe urma căuia suferiseră toți tovarăşii vechi, din garnitura de aur.

- O superstiție burghezo-moşierească.

După ce derusifică şcolile, aprobă contactele neaprobate cu lumea liberă, şi critica literară - adică dezbaterile celor nervoşi, puşi pe încăerare, care trebue să aibe şi ei un loc de țipat - partidul deschide porți şi face miracole. Meditatorul renaşte, se lasă de lupte libere, de prietenii inutile şi costisitoare, se-nsoară cu cea mai frumoasă femeie din lume, un fel de Elena din Troia, îşi dă doctoratul, cu un subiect aşa cum crede el că e bine, legat de cultura tribului vizigot, înclinat spre ambiguitate, ambivalență, şi vag, prosperă, şi îşi face casă, cu plata în rate.

Neinteresat în ştiințe politice - el crede că numai instinctul politic ajunge - Nick le va favoriza pe cele exacte, şi, convins şi el de valorile vizigote, înființează un consiliu al cercetatorilor naționali.

- Cine ştie, poate reuşim să construim o bombă atomică, şi atunci nimeni nu-şi va mai permite să fie obraznic, de ce coreeni nu pot fi miscați de pe tron, de ce pot înființa dinastia, pentru că ştiu să mănânce puțin, produsele soia sunt cele mai sănătoase.

Primul ministru, şi el om al locului, şi el animat de dorințe de bine, după ce vizitează America, unde află de domeniul interdisciplinar de vârf, numit Cibernetică, se hotărăşte să intervină în programele analitice ale Academiei Comerciale, face rost de bani, construeşte o aripă nouă a clădirilor din Piața Romană, şi instalează acolo cel mai mare calculator, frumos, rapid şi american, tocmai bun pentru joaca studenților curioşi,

neliniştiti, şi puşi pe rebeliune, la instigarea posturilor de radio din străinătate, puse pe fapte.

- Să le dăm ceva de făcut. Altfel o să iasă în stradă.

De aici până la ideia unei companii româno-americane mai este un pas. Primul ministru propune, şi Nick aprobă imediat, ca, atunci când va face o vizită preşedintelui Nixon, în 4 decembrie - o mare deschidere, un mare gest de curaj, o premieră neaprobată de Moscova- să se încerce o apropiere concretă, o colaborare, ceva de care să te agăți, în caz de nevoie, când şantajiştii, duşmani ordinari, o să atace.

- Numai americanii sunt avansați în domeniul calculatoarelor electronice, ceilalți nu ştiu încă despre ce este vorba, hai să fim serioşi.

După un foarte scurt timp, compania Control Data se declară gata să studieze înființarea unei fabrici de echipamente de calcul, şi trimite un reprezentant, care vine la Bucureşti aproape pe neaşteptate, la 4 aprilie, şi vrea să discute, şi aproape că n-are cu cine, din cauza fricii, cum să te-ntâlneşti cu ciumatul, când pentru asta se stătuse la închisoare, nimeni nu este gata să rişte, după trei decenii de îndoctrinare teama e perfect instalată, în oase, inertă, vizibilă, greu de învins.

- Şi dacă mâine se-ntoarce roata? Am mai văzut noi dezgheț. Să ne facem că plouă.

În această situație disperată, primul ministru desemnează un om de curaj, Gheorghe Cioară, preşedintele consiliului cercetării, fă ceva, spune el, găseşte un emisar mai puțin timorat, gata să stea devorbă, pe limba lor, şi meditatorul este trimis la hotelul Intercontinental, să potolească americanul care nu pricepea ce se intâmplă, să-i spună să mai aştepte, să aibe răbdare, don't worry, am nevoie de două zile.

- Când o să dea de gustul tehnologiei de calitate, al călătoriilor în Florida, unde e cald chiar şi iarna, şi palmierii, leneşi, nu-şi leapădă frunza, şi poți să-ți faci casă fără să ceri aprobare, şi nu te întreabă nimeni de unde ai valuta, cine ți-a dat-o, şi poți să rămâi, să ceri rezidență, să defectezi, în brațe primitoare şi delicate, o să fie înghesuială, o să vedeți, nu vă faceți griji, asta nu e țară arabă, strămoşii anglo-americanilor au fost vizigoți, de aici au plecat, şi asta nu se uită cu una cu două.

Conflictul începe când consilierul recomandă presedintelui Nick, conducătorul iubit al statului, poporului, partidului, şi consilierilor, o rețea de calculatoare care să se fabrice aici si acum, dupa o rețetă franceză. Primul ministru se declară uimit.

- Nu vorbim de parfumuri. E vorba de calculatoare. Francezii le copiaza. Să fim serioşi, americani le-au inventat.

Consilierul, sensibil la cultura impresionant de iluministă a Franței, preocupat de adâncimile lumii materiei, profunde, are curaj să aibe altă părere. Primul ministru,

duşman, ca să se se dovedească mai tare, face apel la experți, nebănuiți de idiosincrasie, şi, în acest fel, meditatorul, proaspăt doctor în informatică, după ce vagabondase prin locuri mai mult sau mai puțin dubioase, cum ar fi oficiul pentru invenții, sau consiliul național al cercetătorilor, este angajat să poarte geanta cu documente a grupului însărcinat cu întocmirea decretului de perfecționare a țării, prin introducerea cuceririlor informaticii, pentru care urmează să se institue un institut de coordonare.

Aşa va ajunge în cetatatea de vis. Din întâmplările prevăzute de ursitoare.

*

- Săracu Nick, îi spun aşa, cum făceam în glumele noastre, pentru că în zece ani de subordonare, ca aghiotant al aghiotanților săi, n-am fost niciodată destul de aproape încât să-i spun tovarăşe preşedinte, sau tovarăşe secretar general, sau iubite conducător. Nu, acolo, aproape, erau numai consilierii. Numai ei avea voie să se uite la el. .

Gudurându-se. Chiar când se gândeau să-l omoare.

Bietul băiat, se zvârcoleşte în strânsoarea dragostei sale zadarnice, şi a crezului său necrezut, şi se întreabă de ce țările româneşti se depărteaza de el, sau nu se întreaba, câteodata îmi vine să cred că nu-i pasă, aşa de nesocotit s-a purtat, cu atâta lipsă de considerare fața de bisericile, amărâte şi mititele, la ce-l încurcau, de ce a început să dărâme, ce dacă consilierii erau anticreştini, el avea capul lui, putea să înțeleagă şi singur că nu trebuiau dărâmate, că ele au păstrat țara în relativă stabilitate, cu toată invazia turcilor, si a câtorva conducători slabi, ici si colo, un mileniu intreg nu e puțin pentru o țară atât de mică, se pare însă că o astfel de moştenire nu a însemnat nimic pentru el, este slab pentru că este dincolo de înțelegerea noatră, este slab pentru că nu mai are nici un picior pe pământ, nu mai este în legătură cu prostănacii, s-a mutat încet şi constant într-o lume a lui, superînebunită, nici măcar tovarăşii nu-l mai pot urmări, nici cei care îl iubesc - i-am vazut eu cum se uită la el, cum au plâns, Gheorghe Cioară a plâns când i-a spus, în ajun de an nou, să ne trăeşti, pe măsura înaintaşilor tăi.

Noi ne minunam, în casele noastre, şi chiar pe stradă, unde obşinuiam să bârfim, fără să ne fie frică de microfoane, nu ştiam ce zice tovarăşul Cioară, ce simțea când domnul Florescu propunea construcții gigantice, mastodonții industriei chimice, unde materia primă este adusă, cu vaporaşele, din țări depărtate, de la mare distanță. Să se fi întreabat oare el şi primul ministru, stăpânul miniştrilor, dacă şi ei se țicnesc în umbra conducătorului prea iubit, să fi crezut într-adevar în construcția comunismului, sau, asta a fost şmecheria care i-a ajutat să stea unde sunt, în casele confiscate, din piatră, atât de frumoase, nu ca cele din Texas si Moscova, numai din lemn?

Astea sunt intrebările de neevitat, acum, aici, când comitetul central se adună ca să discute planul de introducere a calculatoarelor, ultima salvare a lumii noastre în prăbuşire. În mod normal, nu te-ai gândi că două duzini de desene, atârnate pe trei panouri, ar putea stârni atâtea furori, dar trebue înțeles că aici în Valahia tot ce e desenat există, şi există numai aşa cum e desenat - şi există, trebue să amintesc, nu numai pentru un an sau doi, ci pentru eternitate, ca aerul conservant, de deşert, şi lumina lăptoasă a camerei din clădirea

splendidă de pe Calea Victoriei, unde pulsează utopia centrală, care scrie istoria, de transmis celor ca vin după noi.

Nu e deci de mirare această preocupare pentru calculatoare, pentru că în memoria lor va zace întreaga poveste, nu neapărat cum a fost, ci cum ar fi trebuit ca să fie, sau cum am s-o scriu eu, dacă am să apuc vreodată.

Deci, bătălia calculatoarelor i-a adus pe toți în fața panourilor cu cele două duzini de desene. Nick este ultimul care vine. Dupa ce am văzut limuzina lui neagră, parcată, imediat după prânz, am înțeles că s-a dus direct sus, în cabinetul de lucru, şi, împreună cu primul ministru, ne va face o vizită, înainte de luarea deciziei, moment foarte periculos, pentru că s-ar putea foarte bine sa invite urgia deschisă a consilierului neinvitat, neconsultat, de a cărui reacție ne e frică.

De ce ne face Nick viața grea? Nu pot să răspund la această-ntrebare cu toate că, să fiu drept, ar trebui spus, chiar cu mâna pe inimă, că, în această ocazie nefericită, responsabilitatea a fost împărțită. Primul ministru doreşte o firmă americană, deci postmodernă. Consilierul, iluminist, înclină spre una modernă, din Franța. Nick hotărăşte. Este, ca de obicei, o ciocnire de poziții contrare pe care, tot ca de obicei, n-o evită. Până la urmă firma ramâne franceză şi consilierul, care a avut această ideie, urmează să se ocupe de ea. Săracu Nick, si săracu consilier, deasemenea, pentru că de data asta, cred, consecințele vor fi serioase. Confruntarea, mocnită de mult, ar fi putut veni din orice. În mod absurd pentru mine, care sunt, şi voi fi mereu, spectator - a venit de la nişte simple desene. Acum primul ministru si consilierul au ajuns în conflict declarat. Bietul Nick, şi bietul consilier. Mie mi-au plăcut amândoi, însă, ca parte interesată, nu-mi place să-i văd grăbindu-se către ceea ce s-ar putea dovedi un mare dezastru, pentru Valahia şi pentru prietenii ei.

*

După un timp, în urma jocului de culise, profesorul este lepădat de la preşedenție, şi ajunge directorul institutului pentru coordonarea construcției cetății de vis.

- Ai vrut firmă franceză, o ai, descurcă-te, vezi ce faci.

Asta e schimbare de ierarhie. Grad mai mic. Un fel de retrogradare. O pierdere de prestigiu. Nu e uşor să cazi. Când pierzi din prestigiu, nici cei mici nu se mai uită la tine. Mai rău nu se poate.

Exista două feluri de oameni. Cei ce ştiu cum să facă, şi fac, şi cei ce nu ştiu, şi îi învață pe alții. Institutul de vis atacă pe ambele căi. Unii încearcă să facă, şi ceilalți încep să dea lecții. Se decretează o strategie. Vom conduce economia aşa cum conducem motocicleta. Privind atât înainte cât şi în oglinda retrovizoare. Ştiintă înseamnă teoria realului. Teorie, in limba grecescă, înseamnă viziune. Cu alte cuvinte, reprezentare. Cel mai potrivit limbaj de reprezentare a universului s-a dovedit a fi matematica. De doua sute de ani, omul de ştiință cu asta îşi pierde vremea. Caută ecuația potrivită. Asta visa şi Einstein,

vestitul, savantul perfect. O singură ecuație, un fel de cheie. Cine o are, deschide uşi ferecate, şi poate chema ginii, ca în poveştile din o mie şi una de nopți, unde dacă scoteai lampa, şi o ştergeai cu batista, apărea un sclav uriaş, gata să facă ce-i ceri.

Lenin a definit comunismul ca fiind concubinajul sovietelor cu electrificarea. Stalin a preferat energia atomică. Acum suntem mai departe. Acum vom călări informația, prelucrarea isteață a ei, dupa algoritmi potriviți, descoperiți în laboratoare specializate. D-aia le-am înființat, echipat, şi dotat cu tineri deştepți, dornici să se afirme, gata să-şi publice rezultatele în reviste de specialitate din lumea care contează, peste ocean.

- Unde se cercetează sistemele avansate pentru conducere?
- În Boston, la Institutul de Tehnologie din Massashusets.
- Facem şi noi cum fac ei.

Laboratorul de modelare, proaspăt, entuziast şi atent, se căzneşte să reprezinte mişcările din economie, acest minunat mecanism care amestecă munca cu capitalul şi produce mărfuri, servicii şi gălăgie.

Nimeni, nici un moment, niciodată, nu se gândeşte să se uite spre est. Toată lumea ştie că acolo nu e nimic de găsit. Biblioteca institutului se umple de cărți şi reviste, scrise in limba engleza, cumpărate sau şterpelite de generalul însărcinat cu furatul. Acum trebue să şti englezeste. Nu-ți foloseşte la nimic limba rusă, nu mai e recomandat să ai studii la Moscova, chiar s-ar putea să ai de pierdut, pentru că Nick te poate crede spion, a fost acolo, ştie cum se fac recrutările, se fereşte de mâna lungă a Rusiei, de mama soacră, pe care ai dobândit-o în timpul studiilor, când erai tânăr şi fata ei era şi ea tânără, şi credea că tot ce zboară se şi mănâncă, acum şi în vecii vecilor, pentru că nimic nu se poate schimba, aşa decretase tovarăşul Stalin, aşa scria în ziare, în cărți, pe ecrane, la cinema, peste tot.

Problema mai dificilă rămâne dotarea laboratorului cu cercetători. Nu sunt ca merele, nu cresc în pomi, peste vară, e nevoie de timp, de selecție, de răbdare. Institutul nu are timp, se grăbeşte, cetatea de vis nu mai poate fi amânată.

- Descurcați-vă cum puteți.

Primul venit a fost un produs al facultății de matematică, superb, cu o minte organizată aproape perfect, educat pentru a demonstra teoreme, care pretind o stăpânire desăvârşită a logicii bivalente, manierată şi cultivată, posesoare a unui violoncel, la care poți să cânți cu plăcere. Apoi, mai sosesc câțiva băieți muncitori şi disciplinați, dornici să înceapă o viață nouă. Câteva domnişoare, interesate şi ele, măritându-se, şi-au pierdut interesul, şi s-au lăsat pe tânjeală. Ceilalți, fără mult har, dar amabili, recomandați de rude cu influență, ce nu puteau fi refuzate, au mobilat în mod plăcut spațiul şi aşa limitat, al încăperilor improvizate, până la construcția unei clădiri pe măsură. Ultima sosită, sportivă, suplă, înotatoare de performanța, fără nici un fel de legătură cu matemtica, adusă

cu recomandarea să facă ceva, orice, numai să aibă salariu, o frumuseţe veselă şi plăcută, în curs de divorţ, a produs agitaţie, până la doilea mariaj, fericit, cu copil, cu griji, cu aprobări de la doctori, care o ajutată să absenteze, ca să poată ajunge şi ea în America, ţara tuturor şanselor.

Toată lumea vrea cetate de vis, chiar dacă nimeni nu ştie ce este. Un hâtru, nea Radu Petrescu, mulţumit cu atmosfera de lâncezeală, trezit din când în când de spaima desfiinţării laboratorului, îi mobilizeaza pe ceilalţi, fără să ştie precis despre ce este vorba.

- În curând ne vom apuca şi de treabă.

Muncesc cu drag, leafa merge, şi pe măsură ce timpul trece, cetatea de vis se îndeparteaza, ca o fată morgană, ce este.

- Să nu ne grăbim, putem face greşeli care costă, nu poţi greşi dacă nu faci nimic, nu poţi înainta în prostie, când vezi că nu merge, noi gândim în termenii cetăţii de vis imaginată de alţii, departe, în vestul sălbatec, care are tradiţia lui, bazată pe logică bivalentă - cu alb, şi cu negru, şi nici o nuanţă de gri, ce-ar fi să schimbăm abordarea, să pornim pe alt drum, lingvistic, fără balastul socotelii cu numere, precise şi deci secrete, greu de aflat, să folosim cuvintele limbajului natural, aşa cum face lumea de când se ştie, există o tradiţie a gargarei, şi una a bârfei, poeţii, şi ei modelează, în felul lor, mai bine ca noi, fără obsesia ecuaţiei matematice, nu toată lumea a învăţat matematică, şi totuşi nu se poate spune că nu se descurcă, toţi ştiu că românul este poet.

- Asta înseamnă să ne întoarcem la premodern. Aşa ceva nu se poate. Cetatea de vis trebue sa fie modernă.

*

Prăbuşirea nu e uşoară, şi nu poate fi luată uşor.
Pentru cel ce mai târziu va spune că a introdus informatica în Valahia - şi asta nu e puţin - episodul cu bâlbâielile începutului nu va putea fi povestit şi, din acest motiv sau din altele, apropiate, meditatorului i se atrage atenţia că ce face el nu prezintă interes pentru patrie, care nu poate fi decât modernă, respectând principiile materialismului dialectic, şi datele ştiinţei, sigure.

- Eu am ajuns înainte, ochind California. N-am înţeles de ce el s-a oprit la New York. Poate pentru că e oraş cultural. Dacă îmi amintesc bine, boala asta cu scrisul a început mai de mult, dupa venirea lui Nick, îndemnat de Mihail Varia, un colonel admirabil, cu picioarele pe pământ, care credea că ne vom descurca, să nu ne mai speriem, vine si vremea noastră, a prostănacilor postmoderni, pentru că, spunea el, suntem mulţi, bine amestecaţi cu sarea pământului.

Aşa cum cred şi alții, atunci când îşi trimit copiii la şcoală, unde micuții dau din cap, în semn că pricep, gata să plece în lume, cu gând să o cucerească, lăsându-se cuceriți.

Aşa cum crede şi refugiatul, rebelul bine cunoscut de poliție, care îşi trimite cărțile spre publicare în străinătate, imitându-l pe Soljenițîn, scriitorul rus de curaj şi prestigiu, laureat al premiului Nobel, uitat pe undeva prin Vermont, după ce n-a mai fost nevoie de el, când începuse să bată câmpii cu ortodoxia poporului rus, pravoslavnic, în care nu credea nimeni.

Aşa cum crede şi huliganul, care şi el se hotărăşte să scrie, cu convingerea fermă că atunci când va avea o operă închegată, se va putea duce şi el în cetatea de vis, ca glonțul din puşcă,.

- Nu se mai poate trăi aici, cu prostănaci care refuză modernitatea.

În ianuarie, toată lumea vorbeşte de noua rebeliune lansată de rebelul care se adresează scriitorului Pavel Kohut, unul din liderii mişcarii 77. În februarie cicula o scrisoare adresată conducatorului statului, la palatul regal, şi una trimisă unei conferințe din Belgrad. Atunci când pe apelul lui se adună două sute de semnături, este eliberat, şi se refugiază în Franța, în cea mai veche cetate de vis, ca să scrie, să publice şi să aibe success, în ciuda protestelor monseniorului Gheorghiu, care bănuia o capcană.

- Dacă țipă împotriva lui Nick, care şi-a dat arama pe față, şi vorbeşte de daci şi de Mihai Viteazul, atunci cine e în spatele lui, de unde îi vine curajul, ia să vedem, nu cumva e anticreştin, sau antisemit?

Nimeni nu mai spune nimic de Şerban Andronescu, plecat în exil, din '69, când atmosfera se mai încălzise, şi ghiața începuse să se topească, şi puteai să-ți iei paşaport, să te duci la plimbare, să faci vizite de plăcere, de necrezut, dacă nu ar fi dovezile clare, palpabile, fotografiile, multe, făcute cu doi înainte, în Franța, cu o maşină nouă pe care meditatorul o cumpărase din prăvălie, fără să stea la coadă, s-a dus, a dat banii, şi a adus-o acasă, chiar aşa, incredibil, şi toată lumea fără imaginație, ocupată cu viața, în drumul ei înainte, îl invidiase cu voce tare, atunci când istorisise, în gura mare, cum la granița cu Austria lumea se schimbă, devine adevărată, curată, civilizată, poți să schimbi bani la oricare bancă, leul are valoare, te simți bine, degeaba îl injură pe Nick cei pe care-i belise, uite viața merge la vale, şi noi cu ea, în maşină, în vizită la Paris, oraşul luminat al luminilor, chiar dacă mai are şi umbre, ce dacă, umbre sunt şi pe coasta Mediteranei, doamne ce culori minunate, şi ce surprize plăcute, la Saint Tropez doamnele nu mai poartă sutiene pe plaje, şi toată lumea aleargă la curse, în automobile cochete si scurte, şi tot aşa, mai departe, în Italia minunilor renaşterii minunate, spectaculoasă în Pisa, unde turnul e gata să cadă, şi mai ales în Siena, unde hotelurile sunt vechi castele pictate, şi mai jos, în Florența, pe podul vechi, plin de aur, spre Napoli şi Sorento, şi înapoi spre Veneția din lagună, şi pe drum, prin Slovenia, unde frumusețea sălbatecă se compară cu frumusețea domesticită, pe drumuri de vis, gata, acum aşteptăm să ne mutăm în casa cea

nouă, plătită în rate, privită cum creşte, căramidă cu cărămidă, vom începe o viaţă nouă, cine spune că Nick e călău, e nebun, nimeni nu-l crede, uite, acum a ieşit în balcon, şi a zis că nu e de acord ca Bolşevia să-i bruscheze pe ceilalţi, nu e bine să intraţi peste ei, lăsaţi-i în pace, treaba lor dacă vor primăvară la Praga, e Praga lor, nu toata lumea iubeşte frigul de iarnă, când lapoviţa îţi rugineşte maşina, şi trebue s-o schimbi, cu una mai mare cu care să te duci din nou să te plimbi, să vezi cum, în Austria, câteva doamne au să o mângâie, cu uimire.

- Ce maşini au ăştia cu numerele astea barbare!

Şerban Andronescu, cercetătorul Institutului de Lingvistica al Academiei, care colaborase la redactarea tuturor dicţionarelor de limba engleza, academice, medii, de buzunar, cu care tradusese KonTiki, Mobi Dick, Robin Hood, Jurnalul Capitanului Cook, şi povestirile exploratorului Peter Freuchen, când nu se ocupase de istoria scrisului, *Cadmos*, după ce ajunge şi el în Franţa, şi are prilejul să lucreze pentru un doctorat la Sorbona, sub direcţia lui Rene Etiemble, o mare personalitate a literaturii franceze, zice şi el, dacă-i bal, bal să fie, şi pleaca direct în America, unde îşi începe cercetările privind identitatea românilor şi caracterul clasic al prozelor populare, spre disperarea celor alarmaţi de zgomotul revistelor sale.

- Ar trebui să i se atragă atenţia.

3

Premodernii credeau în văzute şi nevăzute.
Şi modernii au ajuns la concluzia că există mai multe niveluri de realitate.
Postmodernii au descoperit că fiecare nivel are logica lui
Între fizica cuantica si informatica avansată, bazată de ştiinţele cognitive, există o asemănare puţin cunoscută. Amândouă sunt guvernate de o logică, care nu seamănă cu cea folosită zilnic, pe stradă, căreia filozoful Aristotel i-a enumerat cu grije, şi cu pricepere, principiile fundamentale. Unul dintre acestea spune că nu se poate să fi şi cal şi măgar. Toata matematica şi toată fizica clasică îl respectă. Într-un limbaj mai pretenţios, spunem că logica clasică, "exclude terţul", care ar putea să se aşeze la mijloc, între extreme, singurele considerate reale.

- Numai că un măr pe jumătate mâncat rămâne tot măr, şi nimeni nu poate să spună câte fire de păr ar trebui să lipsească pentru a declara o chelie. Când m-am ocupat de înţelesul acestor fraze, am ajuns la concluzia că cea mai importantă calitate a limbajului natural -

vagul - dă omului posibilitatea, uluitoare, spectaculoasă, de a descrie universuri complexe, cu numai câteva zeci de mii de cuvinte, atât cât intră în capul poeților, pentru că oamenii de pe stradă folosesc mai puține.

In anii interesanți '70, când introducerea informaticii în economie părea ultima salvare a comunismului muribund, s-au cheltuit mulți bani - echivalentul multor şiruri de vaci desfăşurate între Braşov şi Oradea - şi s-au făcut încercări disperate de descriere matematică a proceselor sociale si economice. Atunci ne-am gândit că ar fi mai uşor să incercăm modelarea proceselor de gândire ale conducătorilor eficienți, care se descurcă şi fara reprezentări matematice complicate, folosind cuvintele limbilor naturale, pe care le ştim de la mama.

Aşa s-a născut inteligența nenaturală, care a încercat să o copieze pe cea naturală, cam cum s-a încercat aşezarea zăpezii pe pârtii de schi, când nu ninge.

Aşa am încercat să studiez manipularea limbajului natural.

Aşa m-am ocupat de literatură, cea mai interesantă manipulare.

Oamenii se folosesc de cuvinte manipulându-le înțelesul, vag, în timp ce calculatoarele actuale manipulează numere, foarte precise, şi trecerea de la cuvinte la numere nu e deloc evidentă, pentru că spațiul conceptelor se supune logicii vagului, "fuzzy", care nu invocă excluderea terțului, aşa incât, între negru şi alb pot apare infinit de multe nuanțe de gri.

Am să dau un exemplu.

Unii spun că Şerban Andronescu, este în legătură cu Nick. E rău, spun ei, când vorbesc după colțuri. Alții spun altceva, îl declară lucid, febril şi încântător. Şi-a iubit țara, spun ei şi acum, când îl compară cu irodienii şi cu pipizii, duşmani. Oamenii sunt răi cu diverse grade de răutate, spun specialiştii în logică fuzzy. Renunțarea la terț (sau rău, sau bun) şi acceptarea nuanțelor (şi bun, şi rău) reprezintă un cui în cosciugul modernului, cel care ne-a păcălit cu iluminismul, de la revoluția franțuzească până la revoluția bolşevică, cea din octombrie, sărbătorită la 7 noiembrie, când natura, şi mintea şi sufletul, încep să înghețe.

Aşa am ajuns la New York, acum mai bine de două decenii.

Cărțile mele, traduse în câteva limbi, m-au adus după ele, şi când am văzut că nu toți cei ce țipă că sunt postmoderni au dreptate, am redefinit postmodernul, am spus că e altceva decât derapajul celor care şi-au pierdut echilibrul, am spus că postmodern este cel ce se întoarce la premodern, care, la timpul său, nici el n-a ținut seama de terțul exclus, când a spus că Dumnezeu este în toate camerele, nu ca noi, care ne aflăm numai într-o singură cameră.

Infinitului nu-i ajunge o logică bazată numai pe da si nu.

Fizica cuantică, cu infinitul ei mic, la fel ca ştiințele cognitive, cu infinitul lor mare, au nevoie de altceva. Într-o carte mai groasă, *Împotriva lui Pipi*, pe care am s-o scriu ceva mai târziu, cu intenția de a elucida această problemă insuficient înțeleasă, chiar de cei cu intenții bune - pentru că există şi pipizi de bună credință – voi arăta de ce Blaga ar trebui considerat un apostol al epocii postmoderne, analizată perfect în cartea lui - *Eonul Dogmatic* - scrisă in '31, când se ocupa de dogmele creştinismului, pe care le consideră formulele logice ale infinitului, verificate de succesele fizicii cuantice, observând că lumina are dublă natură, corpusculară şi ondulatorie, după principiul din Calcedon, care spune că Hrist este şi Dumnezeu şi om, fără putință de despărțire.

Similitudini spectaculoase.

*

- Postmodernii.
- Ce e cu ei?
- Sunt criminali.
- Când sunt infiltrați de moderni
- Eliade a fost postmodern.
- Cu toata floarea inteligenței neamului sau premodern, sătul de moderni.
- Alecu Aristocratu spune că generația lui a fost formată din prostănaci.
- Un pipid care a colaborat cu irozii.
- Modernii, rafinați, si perverşi.
- A fost turnător ?
- Nu judeca, ca să nu poți fi judecat.

*

La New York, meditatorul a stat pe insula Roosevelt, unde Dan Riz, însurat de curând, avea un apartament, în care una din camere era plină de ciornele scrisorilor scrise când se hotărase să înfieze copiii, şi făcea demersuri pe lânga administratorii de orfelinate.

Avea o nevastă simpatică. Ştiau cum să vorbeasca unul cu celălalt. Găseau tot felul lucruri pe care să şi le spună. Vorbeau despre oameni despre care meditatorul nu ştia mai nimic, şi despre evenimente pe care nu le discuta nimeni dincolo de cortina de fier, unde n-aveai pe cine să-ntrebi, unde nimeni nu întreba de trecut, nici prietenii, nici duşmanii, speriați că vor afla cum se ajunsese la disperare.

- Mai bine să vedem cum o să ne descurcăm.

Cu prietenii vorbeai de lucruri mai puțin importante, cum ar fi viitorul, şi mai interesante, cum ar fi aventurile domnişoarei de vizavi, poeta, pe care o cunoşteau toți vecinii, era studentă la matematică, şi îşi rupsese o mână într-un accident de motocicletă, căzând în şanț, despre asta vorbeau, despre ea şi poeziile ei despre şanț.

Din turnul apartamentului lor, obişnuia să privească panorama uluitoare a sgârienorilor din Manhattan, care defineau vederea spre vest. Poate că erau zece, poate mai mulți, şi, de la etajul al zecelea, contempla strada unde şi-a dus ochelarii la reparat, sau a cumpărat o pastă de dinți, pe acelaşi itinerar.

- Plictisitor acest loc cu patină de centru, şi turnuri separate de spații deschise, un parc cu alei de fugit, cu o singură stradă, flancată de beculețe strălucitoare, mai albe chiar decât creta.

Dan Riz îl luase de la aeroport, îl aşteptase şi îl introdusese în drama violentă a atrocităților descrise de tabloidele care se tânguiau că oraşul e dur, că oraşul e rău, şi că turistul din Mexico City, îşi uitase acasă hainele groase de iarnă, pe care tot el, Dan Riz, i le va aduce, în trei geamantane, când va aduce copiii, trei micuți delicioşi, puşi în pat, trei daci aşezați paralel, obosiți după zbor, să nu-ți vină să crezi că soarta omului se poate schimba atât de uşor, te naşti, acolo, eşti aruncat la gunoi, şî ajungi aici, în buricul pământului, pentru că aşa au zis ursitoarele, ursita ta e să moşteneşti tot ce merită moştenit, sau, măcar atât cât poate fi cumpărat de oameni cu stare, destulă, mai mare decât a meditatorului pe care-l pusese să spună poveşti uimitoare despre Foişorul de Foc, şi străzile dimprejur, cu florărese, cu fete sărutate pe bănci, pe alei, pe furiş, de mult, înainte să înceapă să-şi scrie cărțile, destul de subțiri, înainte de protestele sceleratului Nick, când nu începuse încă să tragă, împuşcând în toate direcțiile, cu proiectile intrând pe la ceafă, ca să lase dâre în creier.

Asta ar putea să-l facă să uite, să-l vindece de nostalgia obositoare, să se gândească numai la noua nevastă, vicepreşedinte al băncii Chase, ocupată de dimineață, devreme, şi până seara, târziu, spre noapte, când controla evoluția celor trei bebeluşi, şi apoi se interesa de istorie, si cea pusă în colivia vopsită cu bronz, ca să poată fi îmbălsămată cu grije în muzee, piețe, şi parcuri memoriale, şi cea care urma să intre în spațiul real, al căldurii de nedescris în verile umede din New York, pe care încă nu le aflase.

După ce a băut băutura de soia - recomandată ca necesară pentru cei ce vor să evite cancerul, în contradicție cu opiniile celor ce spuseseră că a fost inventată de Nick ca să poată vinde carnea în străinătate, pentru a obține valuta necesară plăților datoriilor pentru instalarea modernității, fără să-l consulte pe Şerban Andronescu, sau pe meditator, sau poetele, realiste şi practice - a alergat afară, pe străzile cetății de vis, şi-a ridicat gulerul de la haina cumpărată de la fratele mai mic al Corinei, un arhitect, atunci când şi el plecase defnitiv în America, să se stabileasca in California, a pus cheile de la casă într-un port chei cu fermoar - nu i-a plăcut să umble cu chei care zornăie în buzunare - şi a început să exploreze cetatea, cu creionul în mână, notând ce vede.

Când s-a întors, ei vorbeau tot despre cartea lui Baciu, un avocat care avusese curajul să spună că România fusese vândută la Yalta, unde Stalin îl păcălise pe preşedintele Roosevelt, găzduit într-o vilă amenajată cu microfoane, sub directa supraveghere a tovarăşei Ana, o specialistă în ascultare, adusă special pentru acest eveniment important, care ne-a neorocit, ne-a adus aici, pe această insulă mică, îngustă, decorată pentru Crăciun.

- N-ajungea Nick să decreteze morala obligatorie, să umple orfelinatele cu copii, dacă nenorocitul de Roosvelt nu se lăsa păcălit. Alta ne era soarta.

Ăsta era celălalt lucru despre care vorbeau după cină, tipul de subiect pe care oaspetele l-a înhățat, căutând să umple un gol cu detalii, filtrând cu abilitate zgomotul care venea din bucătărie, de la maşina care spăla singură vasele, atunci când nu erau de hârtie, pretinzând că nu erau foarte interesate, că ascultă numai pe jumătate, cu fața îngropată în apă, că nu

aud voci venind din camerele de jos, ciorchini de cuvinte care se suprapuneau peste imaginile televizorului supradimensionat, totdeauna deschis când lumea era acasă, şi călătoria lor în realitate era o parte importanta a educației lui, mai ales când vorbeau de Şerban Andronescu, care scotea un fel de ziar, teribil de informat, atent la denigrările duşmanilor deghizați, la manevrele lor, formidabile, la abilitatea cu care îl descoperiseră pe Antonovici, marele sculptor de bufnițe, adăpostit în atelierul din Divinity Church, cea mai mare catedrală din toată America, unde sculptase o piatră tombală pentru episcopul care-l făcuse mai faimos decât colaborarea cu reprezentanta Holtzman, ca să-l deporteze pe Viorel Trifa, episcopul român de la Vatra, acuzat că ar fi uitat să declare că ar fi fost legionar, un păcat pentru care nu mai putea rămane pe acest continent, unde nimeni nu minte.

- Nu conteaza ce-ai fost, conteaza ce n-ai spus c-ai fost.

*

În apartamentul cochet de pe 58 street, la Brutus Coste acasă, lânga ferestre, deschise spre răsărit, probabil ca să absoarbă lumina de dimineață, creşteau frunze verzi, uriaşe, adăpostite în ghivece enorme, lângă care fostul consilier al ultimului prim ministru în libertate, conducea comitetul national din exil, şi fostul profesor de la universitatea Fairleigh Dickinson, din New Jersey, preşedinte al adunării națiunilor europene captive, prieten cu Rațiu, încerca acum înființarea uniunii românilor liberi, fără Viorel Trifa şi prietenii lui.

- Avocatul Baciu greşeşte, nu e vorba de nici o trădare. Aşa a vrut Dumnezeu. Totul se poate schimba peste noapte. Cred că am ajuns la capătul suferințelor. Nu mai e mult. Comunismul va dispare prin sufocare. Economiile comuniste sunt paralizate de lipsă de competiție. Mai de vreme sau mai târziu, vor da faliment.

*

În Queens a ajuns mai târziu.
Nici azi nu crede că a fost o ideie greşită.

- Nu vi în New York să stai in New Jersey, să călătoreşti în prostie, câteva ore pe zi, cu trenul, cu barca, pe jos, când poți să-ți găseşti o gazdă apropiată, într-un cartier liniştit, curat şi prietenos.

Dan Riz, şofer atent, deschide aparatul de radio, şi unda oraşului măr mare, Big Apple, inundă maşina, fără să poată să fie oprită. Poliția spune că, azi, fetița de cinci anişori care trăieşte într-un hotel de săraci, fusese bătută crunt de un cerşetor care a folosit-o pentru a stârni milă şi a aduna bani.

- Dur.

Refugiați cubanezi fumează regulat cocaină, şi tragedia a ieşit la iveală joi, când Sanchez a fost văzut împingând fetița şi pe fratele ei vitreg, într-un cărucior primitiv, cerşind pe Third Avenue, la intersecția cu 43 Street.

- Chiar aşa?
- O să-i vezi.

Puternic om, bărbatul ăsta, Dan Riz. Cu o putere interioară, care l-a ajutat să-şi spulbere o iluzie - adânc întiparită mai inainte - că există undeva un suflet pereche. Sătul de femei violente, insitând să fie iubite, deşi în ele nu e nici un pic de iubire, el combină în mod fericit comportarea curată, cu imaginația, şi entuziasmul pentru preşedintele Reagan.

- Este o personalitate impunătoare, totdeauna voios, are totdeauna intuiția momentului potrivit, ştie când să fie în toi, şi cum să intre pe scenă, mintea lui pare să fie cu şase sinapse înaintea tuturor celorlalți, are visuri înalte, şi are prieteni, umăr la umăr, concatenați, formând linii concentrice în jurul pământului, pe care vor să-l apere de Bolşevia, un butoi plin cu viermi.

- Schimbările nu apar din senin, au nevoie de ajutor.
- Când ceilalți se tem să păşească, doamna Thacher, din Anglia, este gata să sară.
- Ei vor pune lumea din nou pe picioare.

Puternic barbat, rebelul, Dan Riz, a cărui prietenie creşte, cu toate precocitățile şi schimbările imprevizibile asociate cu cei ce obişnuiesc să cumpere brânză de la băcănia lui Baruir, lânga gara din Sunnyside, unde o verişoara a lui, una mica şi scurtă, un pic peste un metru şaizeci, joi, cu o săptămână în urmă, coborând treptele scărilor, a auzit cum cineva din spate o strigă, Hei, şi ea se întoarce şi vede cuțitul.

- Zău?
- O cerere pentru bani.
- Nu era nimeni să vadă?
- Nu. Atacul s-a petrecut în capătul scărilor.
- Nu era nimeni s-audă?
- Vârful cuțitului.
- De groază.
- Deschide poşeta şi scoate douăzeci de dolari.
- Totdeauna trebue să ai mărunțiş
- Nu-ți face griji. Oraşul ăsta e plin de bani.

Vede şi el, în ziare, în reclame strălucitoare, imagini care contrazic ştirile despre căderile de la bursă, fericiții care îşi risipesc bogățiile, sub cer de ghiață, fascinați de ornamentele scânteietoare ale Crăciunului, vede şi se hotărăşte să creadă.

Dan Riz, un maestru al stăpânirii situaţiilor critice şi al refuzului de a se lăsa stăpânit, îl prezintă Cristinei - frumoasă, cu picioarele lungi, căsătorită - care îl prezintă lui Tom, jovial şi gata să spună o glumă, destul de inteligent ca să-şi dea seama că ar fi bine să-l aducă profesor vizitator, aşa încât, în ianuarie, îl ia cu el să-i arate clădirile noi, biblioteca, şi o pânză ca de păianjen, din benzi de hârtie, acoperind un geam spart la etajul al doilea, de capul studentului aruncat pe ferestră, după ce fusese lovit cu o sticlă şi un cuțit.

- Serios?
- Reagan este un accident al istoriei. Pe coasta de est, toată lumea este de stânga. Am încredere în administrația democraților. O să revină şi totul o să fie iar bine. Cu detectoare de metal manuale la toate intrările, înlocuite rapid cu altele, mari, prin care să poți păşi, aşa cum vezi în aeroport.

Mai mult decat altcineva, Tom te putea face să crezi în sensul nonsensului, convins că dorința de perfecțiune oferă o şansă de a vorbi în necunoştință de cauză.

-Poți să-mi spui de ce un galon de benzină, care nu poate fi fabricat, şi mai şi poluează, costă mai puțin decât berea sau laptele?

Încet, începe să mărturisească de ce capitalismul este nedrept, decadent, şi de ce ar trebui să existe o cale mai bună, predicată de profesorul Cohen, un bărbat corpolent, amabil şi cumsecade, un intelectual veritabil, amuzant, capabil de gândire independentă, care e bucuros că secolul douăzeci a fost plin de surpriza şocului plimbării pe lună, de o televiziune care ne veseleşte, de război nuclear, pe care am ştiut să-l amânăm pentru mâine, de psihanaliză, şi mai ales de revoluția comunistă, un superb exercițiu de masturbare.

- Ce şti despre ea?
- Am un unchi implicat.
- Important ?
- Lazăr Kaganovici.
- Cumnatul lui Stalin.
- Frate cu tata, care s-a îmbogățit vânzând maşini Calillac.
- L-ai cunoscut personal?
- Târziu, acum vreo doi ani, când am vizitat Moscova, cu un grup trimis de Fundația Națională a Cercetării, şi mi-a dat un manuscris, în păstrare.
- Doi frați, în doua lumi diferite.
- Şi-şi, ca să fi sigur că nu greşeşti.

*

Întâlnirea hotărâtoare a avut loc în casa Mariei Girugiu. Primul a sosit arhitectul. El stătea în apropiere, şi cunoştea casa, unde, nu de mult, îşi celebrase căsătoria, naşul fiind un cumnat al proprietăresii. Nunta fusese splendidă, şi în fotografii apare şi sculptorul Ciuca, cel care, cu douăzeci şi cinci de ani înainte, făcuse un fel de coloană a infinitului, şi o montase la Herăstrău, în parc, lângă lac, chiar la intrarea de lângă Casa Scânteii.

- L-am întâlnit prima oară, când locuia lângă Brenta, în apropierea Veneției, într-un vechi palat al dogilor pensionari, gol, primit din partea unui rege al biscuiților, numai marmură de Carrara, cu ferestre bătute în scânduri, unde își ținea pietrele şlefuite, şi o floare a soarelui, lungă, încovoiată, cu cap de fată, din lemn de nuc. Acolo am dormit pe singura mobilă existentă, un pat în mijlocul unei săli ca de bal, eu şi nevasta mea, fata prietenului său din Cluj, căreia i-a facut un portret, cea mai frumoasă femeie din Europa, aşa am zis eu, când am intrat împreună în piața San Marco, şi s-a făcut linişte, şi Ciuca a crezut că el e de vină, e din cauza mea, a spus el, toți mă cunosc, mă plătesc cu desene, aici oamenii apreciază artistul, fi serios, i-am raspuns, aici numai bărbații arată bine, nu cred că ai priceput importanța blondelor în oraşul lagunei.

Biologul a venit mai târziu. Stătea departe, în Ridgewood, într-un cartier cu români din Banat, şi avea nevoie de cel puțin două trenuri ca să ajungă în Jackson Heights. Era prieten bun cu Cristina, fusese coleg cu fratele ei, părea foarte neadaptat, nepotrivit cu oraşul, ofta după peisajul pierdut, blestemându-l pe Nick, credea că din cauza lui se nenorocise, ajungând în cetatea coşmarului nevisat, conform visului altora, care nu bătuseră cu piciorul văile, munții, pădurile Retezatului, avea rude acolo, şi credea că nu poți rămâne român dacă trăieşti în oraş, un loc cu microbi.

- Atunci când eşti atacat, ca să scapi, îi omori. Ce este un antibiotic? Un asasin. Legile naturii sunt stricte şi dure.

Dan Riz era ceva mai bătrân. Plecase de mult, trăise un timp în Italia, unde avea o soră de o frumusețe distinsă, care răpise inima unui nobil distins, meditatorul o văzuse când se oprise o noapte, la el, la Milano, în drum spre o conferință a specialiştilor în calculul cu cuvinte, după logica vagului, prezentă peste tot în Italia, în sud, la vale, unde pictorul Mihu tocmai terminase de pictat o biserică, mică, ciudată, modernă, cu ziduri albe pe care aşezase nişte teracote albastre, desenate superb, cum nu se mai fîntâmplaseră în cetatea Florenței.

Doctorul a venit ultimul, din Washington Heights, din vestul orasului, unde era găzduit de o mătuşe bătrână, lângă Universitatea Columbia, interesată în modelarea cu matematică a realității politice.

- Ce făceam noi, acasă, în seminarul de logică fuzzy, era mult mai interesant.

Au fost serviți cu un vin cumpărat de la magazinul din colț, s-au plăcut, şi, după ce vinul s-a terminat, încălziți, fericiți că s-au găsit în pustia oraşului gol, uriaş, dornici să se vadă din nou, şi de ce nu, cu alții, ce dracu, oraşul e plin, au stabilit să înceapă un seminar devotat studiului problemei interesante

- Unde să-i invităm pe interesați.

*

Nimeni nu menționase numele lui Şeban Andronescu, mai bătrân cu cel puțin zece ani decât cel mai bătrân dintre ei, bine înşurubat, având voie să circule, circula, avea paşaport, se vedea numai cu lume aleasă, peste tot, în Europa medievală, devenise membru al unor cluburi ermetice, vorbea mereu despre ordin, cavalerii de Malta, ne întâlnim odată pe an, în Belgia, la castel, le va spune el, mai târziu, cu mândrie, îl vizitase şi pe Iosif Drăgan, undeva într-o insulă spaniolă, la el acasă, se fotografiase în balconul palatului lui, şi scotea o revistă, foarte interesantă, antipipidă, antiirodiană, anti-anticreştină, nu e treaba lor să facă ce vrea, nici ei nu mă lasă în pace, va spune el, cu un ton de cunoscător, vorbind unor începători care nu ştiau să facă deosebirea între irozi şi irodieni, conform terminologiei ştiințelor bazate pe definiții greu de mistificat.

În '86 trimisese scrisoarea -aş fi recunoscător dacă mi-ați trimite cartea pentru recenzie, scria el - tocmai apăruse *Pullback*, o carte aproape dictată de soartă, cu o fotografie pe prima copertă, portretul Mariei Giurgiu, făcut de un pictor român. Cartea începuse să circule, şi el o văzuse sau auzise de ea, şi trimisese scrisoarea pe o hârtie de calitate, pe care, cu litere gotice, era scris că American Institute for Writing Research era înregistrat de Universitatea din Statul New York, sponsorizat de Ordinul Sf. John, Cavalerii de Malta, afiliat cu Modern Language Association of America, şi scotea două publicații distincte, *Bye Cadmos, A Journal of Aestethic Analogies* şi *New York Spectator, A Quarterly of Tradition and Culture.*

- Impresionant.

Aşa şi era. Scrisoarea era foarte bine făcută. Se vedea ca autorul era un profesionist, deştept, convins, uns cu alifiile necesare. Dupa ce i s-a trimis exemplarul dorit, în numărul din ianuarie '87, *New York Spectator* publica o cronică lungă, unde era criticată lipsa atenției editorului, care nu menționase pe contracopertă originea tabloului din fotografie, făcut de californianul George Năsturel, un pictor celebru, care făcuse şi portretul lui Eliade, mort de curând, înjurat de duşmani, pipizi, pipide, irodieni, la un loc, fără nici un fel de menajamente.

- A fost legionar.

*

Mai întâi, în numărul din martie '88, pe ultima pagină, au aparut fotografiile unei reuniuni mondene, un cocktail oferit de Elianne Dampierre, consulul adjunct francez la New York, în apartamentul său din Manhattan, la 18 februarie '88, la care a invitat şi prieteni români. În prima fotografie, doamna Eliane închină paharul, însoțit de un zâmbet. În a doua, puteau fi văzuți, de la stânga la dreapta, meditatorul, autor al cărții cu titlul *Pullback,* poeta bătrână, fugită recent din România şi stabilită pe Roosevelt Island, prietena ei poeta tânără, acum pictoriță, în trecere prin New York, venită din Key West, Florida, unde avusese loc vernisajul ultimei sale expozitii, gata să zboare a doua zi la Paris. In a treia fotografie, se vede piciorul fin, încălțat cu un pantof elegant, cumpărat vara trecută din magazinul Bally, din Paris, aparținând colegului Andronescu, lângă un cățel, numit Rin Tin Tin, cu trecere la New York. În fine, în numărul din iunie '88, apare reportajul cuprinzător

- În 22 aprilie '88, am acceptat o invitație la un seminar intitulat Cybernetics and Systems, la Hunter College, unde au participat colegi din diferite departamente, într-o discuție interdisciplinară, fiecare comunicare fiind urmată de comentarii, întrebări şi răspunsuri, toate sponsorizate de meditator, un specialist în logică fuzzy, originatorul conceptului Pullback, altceva decât Feedback, aşa cum va rezulta din actele seminarului, urmând a fi incluse în cel de al optulea congres internațional de Cibernetică şi Sisteme, care se va ține în iunie '90, la New York.

Impactul abordării sistemice derivă în mare măsură de la premisele de la care se pleacă.

Invers decât în disciplinele tradiționale, teoria sistemelor postmoderne se opune în mod explicit obiectivizării, (reificării), care tratează abstracția ca reală, conform tendinței stupide, des întâlnite, de a considera procesul dinamic ca static. Teoria sistemelor postmoderne susține că universul ar putea fi secționat, tăiat, în scop analitic, într-un mod care este întotdeauna dependent de problema, (relativistic), de observator, (subiectiv), şi de timp. Cu alte cuvinte, un alt observator, în alt moment în timp, poate avea o percepție diferită, şi poate trasa alte granițe aceleiaşi structuri observate. Meditatorul a accentuat diferențele dintre formulările analitice şi holistice în domenii cum ar fi înteligența nenaturală, ştiințele cognitive, ştiințele sociale în general, şi, cel mai surprinzător, în literatură.

Voi raporta aici discuțiile în legătură cu literature.

Referindu-se la Kundera, şi la cartea lui, *Art of the Novel* , meditatorul a remarcat că orice roman este un instrument de cunoaştere. În urma cercetărilor sale din domeniul teoriei categoriilor, nu mai putea fi sigur că înțelegerea se poate reduce la o imagine statică a obiectelor definite de seturi de predicate dinamice. Orice roman poate fi modelat într-un univers cu personaje determinate de legături volatile, care se schimbă inopinat. Aşa defineşte romanul algebric. Meditatorul a publicat deja unul, cu titlul *Pullback,* recenzat de noi în ianuarie '87.

Şi domnul Ramiro Georgescu, un biolog de la Universitatea din Newark, în Statul New Jersey, a prezentat o comunicare în legătură cu cercetările sale asupra construcțiilor sistemice în literatură. Şi el a acentuat ideile noi din spatele conceptului de roman

algebric. Vechea metodă, de la Cervantes la Stendhal, cere ca autorul să urmărească un personaj în mişcare.. Într-un roman algebric, autorul se mişcă perpendicular pe mişcarea personajelor cărții - astfel încat să le poată vedea simultan din toate punctele observației. Comunicarea, un expozeu al conceptului de retragere, a venit cu exemplificări noi şi interesante. Când un autor face uz de acest concept, a spus el, este mai puțin atent la detalii, şi mai mult la înțelegerea deplină a subiectului, cum e cazul complexului sculpturilor lui Brâncuşi din Târgul Jiu, România, unde percepția călătorului pierde detaliile ca să câştige în cuprindere generală.

Trebue adăugat că domnul Georgescu a vorbit despre un subiect care a constituit, acum câțiva ani, o temă de cercetare la Institutul American de Cercetare a Scrisului (unde eu sunt director). În intervenția mea, dupa comunicare, am facut o paralelă între conceptul de Pullback şi teoria continuului patru-dimensional spațiu-timp (Minkovski, Einstein), şi am amintit modul în care criticul Comarnescu recomanda vizualizarea Coloanei Fără Sfârşit, opera lui Brâncuşi. Şi după el, ca să-i perceapă infinitatea, privitorul ar trebui să se ducă la baza coloanei si apoi să se retragă încet.

Biologul Georgescu s-a referit apoi la adevăratul nume al operei, pe care Brâncuşi ar fi numit-o Coloana Infinitei Recunoştințe, şi a explicat cum conceptul Pullback lucrează şi în această instanță particulară. Când ne depărtam de complex, şi-l privim la distanță, percepția devine mult mai bogată şi mai uşoara, pricepem mai bine sensul, forma întregului, rolul mediului, influența împrejurimilor, pricepem natura recunoştinței.

Au comentat Rocsin, Vicoveanu, Eremenko, Vlaicu Ionescu, si Dinu Giurăscu. În text sunt şapte fotografii. Ultima îl reprezinta pe domnul Giurăscu, cu toata familia, în balconul casei din strada Berzei, în Bucureşti, înainte de demolare. Fotografia a apărut prima oară în Wall Street Journal, May 19, '88.

*

Doctorul cere imediat explicații, vrea să ştie care e relația dintre irozi si irodieni, dacă ideia de pullback ajută şi la interpretarea istoriei, vrea amănunte convingătoare, trimiteri la texte, nu vorbe aruncate în vânt, culese după ureche, şi este trimis la *Manuscrisele Esenienilor de la Marea Moarta,* care descriu războiul fiilor întunericului cu fii luminii, unde se spune cum, în primul secol înainte erei creştine, gelozia unui sacerdoțiu ambițios şi servil i-a silit pe religioşi să se retragă în locuri dosnice, sub protecția lui Irod, un arab idumeu, loial Romei, crud, abil, cu urmaşi importanți, care îi răstigneşte pe farisei, ai căror duşmani, esenienii, persecutați de zeloți, au fost batjocoriți cu numele de irodieni, prietenii lui Irod, cărora el le cerea să-i facă preziceri, foarte des împlinite.

Meditatorul îşi aduce aminte de cercetările tatălui sau, risipite în cărți şi în publicații nu foarte vechi, unde se arată de ce esenienii n-au fost bunicii creştinilor ci contemporani, foarte des menționati în scrierile noului testament, înainte de celebrul an 66, când începe războiul cu imperiul roman. Citarea lor criptică în evanghelii nu ar fi putut fi înțeleasă decât de cei ce trăiau în prima parte a primului secol, şi puteau pricepe aluziile si paronomasiile prin care erau denumiți.

- Descoperirea unui limbaj criptic si aluziv în scrierile neotestamentare este o realizare importantă a şcolii româneşti de orientalistică, dată fiind însemnătatea acestor scrieri în cultura europeană.

*

În iulie, poeta bătrână ajunge şi ea în Federal Plaza, să vadă cum, dimineața, colosala clădire a administrației federale rămâne indiferentă la suferințele şirului lung al celor care aşteaptă să intre la serviciul de imigrare, când gardienii deschid uşile, şi coada se topeşte încet înăuntru, printr-un culoar îngust, marcat cu frânghi de catifea roşie, unde nimeni nu are voie să vorbească prea tare, ca să nu şteargă şoaptele brizei slabe, trimisă de râu.

Prima triere este rapidă. Cei fericiți primesc tichetele albe, urcă la etajul al treilea, unde se aşează pe scaun, şi aşteptarea lor este tulburată numai de microfonul ascuns, care cheamă mereu, cu aceiaşi strigare.

- Next!

Când ajunge şi ea la etajul cu pricina, cu părul zburlit, agitată, cu ochii dansându-i în cap - cerând iertare pentru zgomotul provocat, când joacă o scenă cu un şofer de taxi, de neînțeles, imitându-l cu multă pricepere, furnizând chiar şi efecte sonore - toată lumea se ocupă cu număratul

- Pentru ce aşteptați?

La stânga ei, cineva începe să-şi toarne povestea nenorocirilor, un lamento încărcat de durere, regret, tristețe, şi resemnare

- Problema mea a fost admisă pentru revizuire, după ce fusese respinsă, în virtutea unor paragrafe obscure din legea de imigrare.

Din sandalele rosii, degete mari, arcuite, vor să scurme podeaua. În mâna dreaptă are un pix, şi ochii îi sunt fixați asupra tipului care, probabil, o fascinează, îi spune ceva ce nimeni nu ar fi putut să observe, deşi petiționarul nu e nimic altceva decat un tânăr banal, admis şi el ca vizitator.

- Ai fugit?
- Mi-a fost frică.
- Nick a vrut să te casăpească.
- Sunt troțkist.
- Toți am fost.

Plângând, răguşită, cu o voce pierdută, ascultă povestea în care un director districtual considerase, respingându-i cererea, că nu mai eşti un refugiat când ai primit o viză pentru a participa la congresul mondial al PEN Clubului, o organizație comunistă.

- Comuniştilor li se pot refuza schimbarea de viză. Asta e legea
- Şi ce le-ai spus?
- Că nu mai sunt de mult stalinist.

Poetele, ca şi florile, visele, prăjiturile, pălesc îndată ce sunt tăiate. Răspunsul banal, ofili conversația.

- Eu am venit aici pentru pensie. Valuta din vest e stabilă. Prefer să fiu departe de un naționalism infernal, care invocă tradiția, atacă cosmopoliții, găsindu-şi refugiu în xenofobie, în timp ce lumea se prabuşeşte. Vreau viza care se dă persoanelor cu calități cu totul deosebite, sunt poeta de care America are absolută nevoie, am recomandarea domnului Zoro, o persoană serioasă, cel mai important irod din America, şi nu cred că pot fi refuzată.

Încercase marea cu degetul, pentru a evita întârzierile inevitabile şi inconvenabile, şi se hotărâse să scrie, la fel ca huliganul şi refugiatul, amândoi luați în brațe de edituri serioase, cu experiență, care ştiau că rebeliunea dacă nu e permanentă, mai bine nu e. După mult timp, şi multe întâmplări neplăcute, şi tot felul de încercări formidabile, a fost întrebată, şi a trebuit să răspundă. Când a auzit cum este chemată, s-a ridicat în picioare, şi-a trecut degetele mâinii drepte prin păr, şi-a scuturat paiul imaginar de pe bluză, şi a început să recite.

- Nu mă justific. Dau explicații. Sunt ucenicul revoluției comuniste. M-am format în anii de început, şi acum că mă apropii de moarte - pentru că prietenii nu mă pot păcăli, oricât de mult încearcă - simt ca am servit-o bine pe cea a care m-a creat. Revoluția proletară, când era tânără, şi eu, poetul ei principal, am trudit împreună. Acum sarcinile trec la cei ce vin după mine. E bine aşa, pentru că sunt bătrână, bolnavă şi descurajată.

De când comunismul a intrat pe mâna fascistului Nick, acum treizeci de ani, ca să-l corcească cu naționalismul, n-am mai putut să fiu fericită. Din cauza lui am plecat. Nu-l mai puteam suferi. Îmi amintesc şi acum privirea lui tulbure când a acceptat să se întâlnească cu scriitorii. Nu-mi pare rău că sfârşesc, cu toate că s-ar fi putut să fie mai bine fără această subțiere a cărnii şi rigidizare a oaselor degetelor mele de pianistă, cu care am scris poezie avangardistă, de calitate, chiar şi recent. Cu greu accept că l-am cunoscut. Am crezut că l-am înțeles, atât de aproape erau împletite gândurile şi proectele noastre în primii ani, când puterea era în mâinile comuniştilor adevărați, dăruiți, cu stea. Ce alunecaoasă e panta pe care alunecă oamenii, când o iau aiurea la vale - mai ales când sunt artişti şi au har. Presupun că istoria are şi ea conştiință, cu toate că în ultimul timp n-am văzut-o.

Nouă ani, începând din '48, am trăit în orbita deceniului obsedant, din convingere şi nu din oportunism. Am scris versuri convenționale, frumoase, pe teme poruncite de

stăpânire, am fost şocată de revelațiile lui Hrusciov după moartea lui Stalin, apoi de intrarea tancurilor lui în Ungaria, apoi de intrarea aceloraşi tancuri în Praga, m-a surprins instalarea minciunii gigantice, a terorii şi dictaturiii, care, încet, au luat locul visurilor mele romantice, cu totul nesângeroase.

Acum nu mă mai surprinde nimic. Pe timpul lui Dej fuseseră arestări urmate de execuții. Nu ştiam cine moare, nu mă privea, eram prinsă cu amoruri poetice, muzicale, superbe, aşa încat am trecut peste Dej, destul de uşor. Nick este mult mai pervers. El nu omoară. El subminează. Îmi subminează prietenii. Nu ştiu ce are cu huliganul. N-a vrut să-i premieze literatura. L-a pus pe criticul literar să spună că n-are talent. Revoltător. Aşa ceva nu putea rămâne nepedepsit. Nu e permis bâlbâitului să existe.

Am venit amândoi, cu gândul să-l demascăm, să arătăm lumii adevărata lui față, convinşi că trebue să dăm o mână de ajutor la întocmirea dosarului de proastă purtare deschis în '72 de vicepreşedintele academiei româno- americane, detestat de Şerban Andronescu, pentru că ar fi scris o teză de doctorat, privind genocidul.

Huliganul ca prozator, modern, tradus, răsfățat, are voie să se conducă după o logică cu două valori, care spune că cine nu ne este prieten trebue să fie duşman, altfel nici că se poate, nu mai vreau să îi văd, pentru că de ce să nu recunoaştem, conducătorii statului, toți, acum şi atunci, îşi fac de cap.

Eu gândesc altfel. Mie îmi place să-mi văd şi prietenii şi duşmanii. Viața pare mai colorata aşa, văzută prin lentilele unei logici şi-şi. Meditatorul are dreptate.

*

Şerban Andronescu nu e deloc de acord. Meditatorul, declară el, nu are nici un fel de dreptate, şi nici Cioran, care, cu ocazia traducerii unei cărți, *Despre inconvenientul de* a *te fi născut*, în Suedia, la Albert Bonniers Furlag, în Stockholm, dăduse un interviu ziaristului Otto Mannheimer, în care explica afirmațiile făcute recent la Seminarul de Romanistică de la Universitatea din Bochum.

- Este lipsit de sens să batem toba patriotardă cu numele lui Cioran când el este un paradoxist. Pesimismul său radical, frizând nihilismul, refuzul său de a admite gândirea cât de cât sistematică, a stârnit interes, a dat naştere la discuții, a convins că poporul român are o mentalitate ciudată, antimodernă şi pesimistă. În poeziile populare, frumoase dar intraductibile, se vorbeşte de ursită, şi ursitoare. Ca tânăr s-a răzvrătit împotriva ursitei, ca apoi să-şi dea seama cât de adânc era sădită în el. Ca tânăr dispreţuia tot ce era românesc, socotind că aparține unui popor lipsit de istorie, nefericit, a cărui nenorocire era lipsită de sens. Faptul că nu a ajuns să fie de stânga, ține pur şi simplu de îndoială. El nu mai crede de mult în progres. Profund influențat de cărțile Vechiului Testament, vede, din cele scrise de Moise, cum istoria începe cu o catastrofă, de necorectat, observând că nimic din ce a urmat după prăbuşirea din rai n-a introdus corecturi. Interviurile lui Cioran sunt destul de rare, iar acesta, primul tradus în limba română, prin străduințele colaboratorului nostru Sava Gârleanu, din Lund, a stârnit o amplă discuție. Revista noastra combate ideile lui Cioran, pentru că dizolvă valorile şi morala. Eu nu voi folosi

considerații de istorie literară, ca precedesorul meu, pentru că le consider inaplicabile la Cioran. Ca filozof ateu, cum se autoconsideră el, afirmația că în momentul când scrie nu există decât Dumnezeu şi Cioran, mi se pare euphuistică. Mă refer la Euphues din proza lui Lyly. Contradicția între trăirea atee si conversațiile cu Dumnezeirea pare o formă antitetică a exprimării euphuistice. Cioran se socoteşte singur în lume, singurul supraviețuitor al istoriei. Nu compătimeşte pe nimeni pentru că, în afară de el, nu mai există nimeni pe lume, şi, deci, n-are pe cine compătimi. Nu scrie pentru public ci pentru alți oameni singuri, ca el, ceea ce constitue o altă formă euphuistică. În mod normal, nu poți fi singur pe lume şi să scrii pentru alții. Recomand respingerea interviului.

- Interviul acesta e folositor cititorului care aude mereu de Cioran, pretutindeni, dar nu are timp să-l citească. În momentul în care în România, țara lui de origine, sunt publicați poeți şovini ca Eminescu şi Tudor Vadim, Cioran îşi exprimă deschis simpatia față de câțiva membrii marcanți ai celei mai persecutate comunități din lume, începând cu aprecieri pertinente despre Paul Celan, şi recunoscând puterea Vechiului Testament. Foarte semnificativă mi se pare admirația pentru filozoful Şestov din Rusia. Acesta l-a influențat nu numai pe domnul Cioran, ci şi elita intelectuală în Franța contemporană, pe Sartre, Simone de Beauvoir, şi Malraux. Părerea mea e că ar fi bine să-l publicați.

- Eu nu recomand publicarea. Mass mediile i-au creat lui Cioran o aureolă de filozof, şi cititorul de mijloc, care, cum bine a spus predecesoarea mea, nu are timp să-l citescă, crede ca e întradevăr filozof. Publicând interviul veți contribui la raspândirea acestei erori.

- Nu mă miră exagerările lui Cioran, facându-i pe unii să-l suspecteze de boli venerice, iar pe mama lui să spună că l-ar fi avortat dacă ar fi ştiut pe cine aduce pe lume. Ca ateu, declarat, el respinge filozofia creştină nu pentru considerentele raționale, ale altor atei, ci în virtutea unei ficțiuni. Valul de sinucieri care cuprinde tineretul american se datoreşte tocmai filozofiei de tipul lui, umanismului secular, filozofiei golului, a absenței morale, a indiferenței, preponderenta azi în universitățile noastre. Mie filozofia lui Şestov mi se pare greşită, un curent negativ, malefic, care a contribuit enorm l-a schimbarea modului de gândire din Rusia, la inlocuirea sistemului pravoslavnic. Tot el i-a influențat şi pe scriitorii republicani spanioli. Eu nu cred că gândirea unui dezechilibrat poate servi la ceva, în afară de delectarea altor desechilibrați, ca şi el. Cum revista nu are cititori din această categorie, publicarea e inutilă. Cine să-l guste?

- Ca reprezentatnt al academiei româno-americane, sunt pentru libertatea de publicare. Nici româno-americanii nu mai vorbesc româneşte. Caracterul euphuistic de care vorbeați, contradicția la Cioran, e un element structural în definiția adevărului, şi ca atare e cultivat de toți postmodernii. Lui Cioran, ca şi lui Eliade sau Noica, nu trebue să le aplicăm standardele clasice. Nici un român nu a scris despre neamul lui grazăviile pe care le-a scris Cioran. Azi, el se găseşte în poziția lăudabilă de a le retracta, şi de a dobândi o aureolă nouă, a fiului risipit, reîntors. Să-l îmbrăcăm şi noi în hainele cele scumpe, căci pierdut a fost şi iată că s-a aflat. Se prea poate ca şi de data aceasta evenimentele să-i dea dreptate. Cred că e bine să vă încredințați simțului lui ascuțit, şi să-i publicați interviul.

Aşa s-a înfiinţat “The Danubian Academic Society of America”, ca să combată ereziile rătăciţilor, răspândiţi cu subtilitate prin lume, ca să propovaduiască avantajele logicilor moderne, înfierbântate de forţa incredibilă a bivalenţei, cu care se descurcaseră bine în tinereţe, când începuseră lupta pentru emancipare, şi adoptaseră primatul ştiintei inviolabile, careia i se supuneau toate văzutele, fără să se admită că ar exista nevăzute.

*

Ca urmare a legilor nemiloase ale istoriei, şi a criticilor venite de peste tot, mai ales din Paris şi New York, se pune la cale schimbarea conducătorului Nick, care, îmbătrânit, diabetic, nemulţumit că bomba nu este gata, şi timorat de ameninţările exilaţilor, vrea să scape de datoriile făcute în străinătate, la sfatul consilierilor de rea credinţă, care, în bătaie de joc, l-au făcut să exporte aproape toată mâncarea, să înfometeze oraşele, să decreteze că nimeni nu mai are voie să fure, să aibe mai multe case, şi nici să posede valută forte, adusă din străinătate, pe ascuns, de la rude, sau ca preţ al trădarii, cu riscul pierderii slujbei şi a intrării în puşcărie, unde nimic nu e mai sacru decât dreptul la muncă.

În laboaratoarele institutului politehnic, împreună cu ceilalţi destituiţi, trimişi la munca de jos - Ilici, directorul editurii cărţilor tehnice, si copiii supravieţuitorilor dictaturii lui Nick, dornici de răzbunare - fostul consilier, directorul general, pune la cale eliminarea tiranului, un analfabet fără studii, incapabil să înţeleaga existenţa profundă, şi nici inelul lumii materiale, pentru că actualul conducător nu făcuse studii superioare, ca mareşalul, în Franţa, unde nu exista decât un univers guvernat de o logică simplă, uşor de învăţat, logica ghilotinei, viu, cu cap, sau mort, fără, altceva decât logica de la gurile Dunării, care spune că decapitaţii pot ieşi din mormânt ca vampiri, ca să se delecteze cu o sorbitură de sânge, din gâturile credule ale naivilor abundenţi.

- Îl ştii.
- El.
- Ăla care a dispărut în Germania.
- Nu ţi se pare ciudat?
- N-a fost nici primul, nici ultimul.
- Alţii s-au dus pentru că n-au avut încotro.
- Lui ce-i lipsea?
- Avea tot.
- Atunci de ce a plecat?
- S-o fi săturat de minciuni.
- Asta făcea.
- Răspândea zvonuri.
- I-a păcălit şi pe americani.
- Le-a spus că, gata, acum nu mai sunt stalinist.

- Că avea grije de banii lui Nick.
- Care bani? El n-avea nevoie de bani.
- Banii ținuți în băncile din Germania.
- Şti de ce i-a mers bine Germaniei?
- Ştiu, vindea fierăria cu care s-au construit industriile țărilor comuniste
- Şti că se stabilise la Frankfurt?
- Ca să se ocupe de bani.
- Numai că banul e ochiul dracului.
- Nu-l laşi singur cu semnătura.
- De capul lui.
- Sigur că nu.
- Îi ia şi se duce.
- Şi semnătura se poate falsifica.
- Cel mai sigur act de identitate este amprenta.
- Unică.
- Numai cu ea poți fi sigur.
- Numai tu, cu degetul tău, poți să deschizi puşculița.
- Intri, pui degetul, deschizi uşa, iei banii, şi pleci.
- Nick nu fusese niciodată singur pe-afară.
- Nu văzuse cum arată o bancă
- Pe dinăuntru.
- Nu călătorise şi nu vorbea limbi străine.
- Avea un frate, cantonat la Viena.
- Parcă începe să se mai lege.
- Ai sa vezi că se leagă.
- Imediat după rebeliune, Nick este împuşcat, şi aruncat într-o groapă secretă.
- Nici azi nu se ştie.
- Probabil din cauza degetului.
- Nimeni nu se aştepta să fie nevoie de el.
- Atunci cineva se duce la Viena, îl sinucide pe frate, şi îi taie şi lui degetul.
- Ca să ia banii
- Ca să-i ducă cu el.
- Undeva.
- La păstrare
- Stă mintea!

După ce, spre surprinderea multora, victimele reuşesc să-şi lichideze călăul, fostul consilier, directorul general, ajunge vicepreşedinte al consiliului de miniştrii, ce-i drept pentru puțină vreme, adică până când se sperie de furia mulțimilor din Piața Victoriei, care nu se lasă uşor păcălite, şi dau navală să-l sperie, să-l convingă că nu merită să-şi piardă vremea cu strada, imprevizibilă şi periculoasă, să se mute direct peste drum, la academie, de unde, în '49, Gusti fusese aruncat pe fereastră.

Imediat, meditatorul se întoarce în țara de basm, emoționat şi gata să ierte, intră în curtea academiei şi vede că pomii nu se schimbaseră, intră în anticameră, este rugat să aştepte, şi

se reîntâlneşte, cu imensă plăcere, cu mulți, dacă nu toți cei lăsați la plecare, o forfoteală, oamenii vin şi oamenii pleacă, cu hârtii importante, o mişcare nervoasă, datorită apropierii termenului de înființare a fundației culturale, aşteptată de toată lumea.

După o aşteptare destul de lungă, invitat să stea în fotoliu şi să vorbească, nu foloseşte momentul cum trebue, nu spune că ar vrea să-şi recapete apartamentul confiscat la plecare, nu, o astfel de discuție nu are loc, şi conversația aluneca spre nivele mult mai înalte, cum ar fi, de exemplu, antrenarea regelui în activitățile guvernului nou, dornic să se integreze în lumea normală, acum, când în ziare, în filme ultra documentate, la Radio Europa Liberă, peste tot, se vorbea că regele fusese şi el în America, în vizită, unde găsise prieteni dornici să-l ajute să se urce din nou pe tron, în urma unui comision, discutabil.

- Nu cred că are vreo şansă.
- Nu despre asta e vorba. Ar putea fi folosit ca ambasador.
- Şi unde va sta?
- Îi dăm un palat

Cum nimeni nu-şi oferă serviciile, se schimbă subiectul. Se discută pe larg despre noile sarcini ale academiei, care ar trebui să elaboreze din nou un plan de tehnologizare a țării, altul, ca şi când cel de pe vremea lui Nick nu ar fi fost de ajuns, acum o jumatate de secol, când a început construirea nenorocirii.

- Dacă nu plecai, luai premiul academiei. Aşa a trebuit să-l dăm alcuiva.
- Îl cunosc?
- N-ai de unde, a apărut mai târziu, după ce ai plecat, după căderea tiranului, când a putut împărți premii unor oameni din străinătate, din banii unei fundații improvizate, cu care şi-a câştigat recunoaşterea, l-am băgat în academie, l-am ajutat să înființeze revista, sigur că da, e încă necunoscută, şi el e necunoscut, nu toată lumea face explozie repede, de prima dată, favorizat de noroc.

După un timp, academicianul Cajal face două propuneri pentru primenirea academiei. Una este refuzată discret, pentru că nu se poate, candidatul nu mai are cetățenie română, şi, mai nou, s-ar parea că se ocupă cu altceva, s-a declarat postmodern, şi povestitor, pe mine asta mă sperie.

- Aşa mi-a spus Şerban Andronescu.

*

După închiderea revistei *New York Spectator*, acum când românii pot să tipărească orice, la ei acasă, după ce participă la un congres de constituire a forumului romanilor, la Sinaia, împreună cu Edgar Reichman din Paris si Stephen Fisher Galati din Denver, se duce să-şi vadă prietenii, vechii colegi, speranțe ale culturii românilor, oameni drăguți şi nu prea

abili în ale politicii, trăind in blocuri triste, cu intrări decrepite, nezugrăvite vreodată, jegoase, fără lumină, fără speranță, cu lifturi cu uşi coşcovite, cu geamuri sparte, fără aerisire.

Sună, aşteaptă, şi simte ochiul de partea cealaltă a vizorului de pe uşe, la fel ca în blocul din Brooklyn, aproape de apa oceanului, de unde venea regulat o briză prietenoasa, spre prăvălia de jos cu cinci feluri de cornuri si zeci de feluri de brânză, neconectat cu ce se vede acum, cu aceşti oameni, martori ai ruinelor gândului înşelător al progresului, al dorințelor de mai bine, după calapoadele altor oameni, fugiți şi ei, departe, de unde țipă despre nepriceperea celor lăsați în urmă, care nu avusesera unde fugi, nu-i primise nimeni niciunde, şi trebuiau ajutați, aşa cum făcea acum o evanghelistă anticreştină, gata să-i elibereze de superstiție, furnizându-le o piesă de teatru, necenzurată de nimeni, acum nu mai era cine să cenzureze poveştile frumoase de dragoste, într-o academie grecească din Asia Mica, sub guvernare romană, unde un profesor de filozofie şi patru elevi, Marcu, Matei, Luca, Ioan, au un client, Pavel, care le cere să scrie o poveste relatată de cineva, care nu a fost răstignit, cum afirmă antisemiții, pentru că pe cruce moare tâlharul, aşa sunt scrise cărțile neosfinte, creația celor patru studenți, care îşi imagineaza o cină de taină, otrăvită de Pavel, apostolul cu numărul treisprezece, la fel cum spusese şi camaradul burlac, şeful anticreştinilor din New York, în revista sa *Noua Dreaptă*, care, şi ea, şi cu mult înainte, răspândise zvonul că apostolul Pavel otrăvise imperiul roman, inventând creştinismul.

- Cine este evanghelista?
- O fată deşteaptă.
- Ce-a vrut?
- Să fie băgată în seamă
- De cine?
- De cei care caută capete luminate.
- Ce să facă cu ele?
- Să le pună la treabă.

Când oamenii spun poveşti cu pipizi, aceştia au dimensiuni uriaşe. Erau multe poveşti despre ei pe străzile blocurilor gata să se dărâme, când Şerban Andronescu i-a vizitat, în primii ani de dupa eliberarea făcuta de oamenii noi, plătiți de cei vechi, demult aranjați în lumea necomunistă, declanşatoare de energii, unde făcusera repede rost de parale, cu care sa finanțeze societățile bune, deschise, fără bariere, în care evangheliştii anticreştini să poată să spună tot ce trebuie spus, pentru deschiderea minților prostănace, care, singure, nu ar fi putut să iasă din marasmul revoluției permanente, ai cărei copii, educați în spiritul eticii proletare, țin acum, ca prin farmec, prelegeri, şi scriu cărți minunate, despre ororile comunismului, şi cum să scăpam, mai repede, ce să mai facem proces comunismului, asta ar cere timp, lumea nu mai vrea să se gândească la el, vrea să-l uite, repede, dacă se poate chiar mâine, să nu ne mai arate cu degetul imbecilii care n-au înțeles operele evanghelistei irodiene, produsul administrațiilor de stânga, care au distribuit bilete de avion, invitații pentru perfectionare, burse, spațiu de publicare în reviste prestigioase, cu

nume răsunătoare, *Partizan Review* sună frumos, o menţiune acolo înseamnă o recunoaştere, de care are atâta nevoie intelectualul sărac, dornic să scape de sărăcie.

- Degeaba protestează Şerban Andronescu, care s-a întors pensionar, şi poate să-şi vadă mai departe de treabă, cu capul sus, cu pensie din New York, indiferent la mila bacşişului, fără să-şi raporteze periodic devotamentul, supus bombardamentului nemilos al testului Zoro, şi al celor ce vor cu totdinadinsul o lege de condamnare a ceea ce nu e voie să spui,.

Şerban Andronescu este convins că societatea închisă, la fel ca oala acoperită, nu acceptă gunoiul, pornografia, şi drogul, şi spunea asta cu voce tare, celor care au timp să-l asculte.

Este imposibil să nu-l crezi, când toate ziarele serioase sunt dedicate proclamării democraţiei şi contrafacerii ei cu materiale din dosare secrete, expuse pe primele pagini, unde să se vadă cum biserica ortodoxă, bolnavă, a lucrat mână în mână cu Nick, un bolnav, împortiva evanghelistei, singura sănătoasă, asociată cu contracultura superbă a foştilor comunişti, sau a copiilor lor, pe faţă, impotriva prostănacilor, odioşi, care repară mânăstiri în Oltenia şi Moldova, şi, uite, acum reconstruesc bisericile dărâmate din capitală, vor catedrală, a neamului, se umflă ei, în loc să le dărâme pe toate, sau să le transforme în teatre în care lumea să vadă piesele rezultate din învăţaturile îngrămădite în documentele de la New School for Social Science, înfiinţată de comuniştii germani, cei deştepţi, cei care nu s-au refugiat în Bolşevia, ca să fie ameninţaţi permanent de mâna lungă a antisemitului Stalin, care ar trebui evitat, nu ne trebue, să fugim, nu spre est, unde e frig si partizanii dorm în pădure, şi ajung în gulag, după ce sunt declaraţi complotişti, trădători, ci spre vest, unde chiar dacă nu eşti primit de universităţile serioase, recalcitrante, insensibile la invocarea conceptului sfânt de revoluţie permanentă, totuşi îţi poţi croi drum, cu lupta pentru democraţie, avem răbdare, şi noi avem nevoie de bani, prostănacii nu înţeleg despre ce este vorba, şi nu vor să ne plătească bilete de tren, de avion, de intrare, ca să ne agităm, să facem zgomot, să se creadă că întreaga Americă, un întreg continent, toată lumea care gândeşte, mărşăluieşte spre stânga, sub îndrumarea celebrei reviste *Partizan Review*.

*

Aşa s-au întors înapoi, toţi plecaţii fără speranţa întoarcerii, şi cei cu case furate şi cei cu rude care vor acapara pe preţuri de lichidare, tot ce se putea cumpăra atunci când preşedintele Ilici si prietenii lui vor face o lege care să le permită să acapareze, case, pământuri, păduri, şi fabricile declarate fier vechi de primul ministru, fiul generalului spaniol, venit călare pe ditamai tancul sovietic, nu mai avem ce face cu el, rugineşte, spusese şi el, cine poate se duce la bancă, unde, dacă are prieteni, se împrumută şi cumpără tot ce se lichideaza, la preţuri de faliment, s-a terminat cu construcţia socialismului, a proprietăţii de stat, a fost o greşeala, noi copiii luptătorilor spanioli ştim,

o să vă învățăm ce să faceți, cum să vă strecurați în capitalism, unde cine poate să roadă, roade.

Şerban Andronescu, se uită, uimit să vadă că nu mai există sentinele la poartă, că dolarii se schimbă pe stradă, în chioşcuri sau prăvălioare înguste, mult mai multe decât prăvăliile serioase, unde încă nu se găseşte nimica, şi chiar dacă s-ar găsi, nu se vede, nu mai sunt becuri pe holuri, pe stradă, în fața tarabei, în parcuri, unde ne-am căutat rudele şi prietenii, galbeni la față, livizi, înfăşurați în frigul rece al iernii nesiguranței, în care nimeni nu mai vorbeşte de industria energofagă, de coloşii de metal şi de piatră, din basmele fericirii fără de moarte şi a morții de fericire, de primele luni ale tinereții, de rebeliunea lui Nick, care nouă ne-a dat speranțe, nouă celor care ar fi trebuit să fim lichidați de poemele poetei bătrâne, după lichidarea părinților noştrii de către Pantiuşa.

Şerban Andronescu nu se sfieşte să spună că Nick a făcut rebeliunea, când a spus clar, gata cu luptătorii din Spania, au dat faliment, dacă erau mai deştepti stăteau acolo, nu mai veneau inapoi, să ne învețe drumul spre marea victorie, pe cărările ştiinței moderne, să ne pună să studiem articolele indescifrabile, pe care nici Elena nu le-nțelege, scrise pentru avansarea în grad, după numărul publicațiilor, nimic altceva nu contează, conținutul este indiferent, sau scri sau pieri, asta e.

Aşa povestea când se uita la macaralele rămase în poziția în care se găseau când a fost împuşcat dictatorul, nu le va mai mişca nimeni, spunea Şerban Andronescu, profetul, numai el avea puterea să le facă să mişte, numai el, cu ochiul lui de vampir, din altă lume, de dinainte de era modernă, de pe vremea lui sfarmă piatră, specialist în magie, când spunea faceți, toată lumea făcea, nu ca acum, când Ilici, care pe vremuri se gudura în fața dictatorului Nick, un postcomunist devenit socialist suedez, un şmecher, vrea să se fotografieze văzut în poarta palatului uriaş al republicii, cu o floare la butonieră, ce dacă nu e frumos, e singurul care creşte, păzit, nu ca pălățelul de la Snagov, făcut pentru familia regelui, unde Nick îşi aducea invitații, pentru că era elegant şi aproape, pe lac, unde acum nu mai sunt sentinele, pentru că s-a deschis un restaurant elegant, pentru public, gata cu dictatura, cu nebuniile ei, cu foamea, mâncăm morun si fazan, cu numai câțiva dolari, aici o să ne retragem la pensie, la dracu cu prețurile sălbatice din New York, să vină o barcă, din cele abandonate, să ne ducă pe insulă, la mânăstire, unde doarme primul Dracula, să ne povesteasca călugărul, de moartea lui, or fi fost dictatori, spunea el, dar nu s-au atins de mormintele sfinte, ca rudele lor, evanghelistele cu mâna întinsă, cu ochii spre irodul societății deschisă, zâmbindu-i finaniciarului Zoro, din străinătate, şi irodianului de serviciu, de lângă el, care s-a trezit brusc din somn şi a văzut cât de mult ne iubeşte, şi vrea să ne facă viața mai bună, şi pentru asta are nevoie de pipizi si pipide, deabea aşteaptă să le dea un cadou, au şi ele nevoie de bani, ca să pleci la Paris sau în Noua Zeelanda ai nevoie de mii de dolari, dai banii şi pleci, cu bilet dus şi-ntors, numai prostănacii cumpără bilet pentru dus, ca şi când acolo o să fie mai bine, noi rămânem aici, cu fundația noastră, care ne poarta de grije, se interesează de noi, o să fie nevoie de societăți academice, de comitete imparțiale de evaluare a dezastrelor de război, a plăților de după dezastre, cineva trebue să se ocupe cu spălarea păcatelor prostănacilor, veşnic nemulțumiți, numai atât, se vaită ei, numai atât de puțin, dupa câte am suferit, avem

nevoie urgentă de bani ca să cumpărăm apartamentul în care stăm cu chirie, toate se vând, chiriaşii o să fie în sfârşit fericiți, toate casele o să devină particulare, statul nu mai poate să aibe grije de ele, să le vopsească, le-a scos la vânzare, va trebui să le cumpărăm, şi după ce-o să ne dați, tot n-o să fim multumiți, chiar dacă avem şi casă la țară, moştenită de la părinți, e prea mică, prea veche, o să ne facem vilă la marginea lacului, sau la munte, jumătate şi jumătate, nu vă faceți griji pentru jumătățile noastre, avem noi soluție pentru toate, e greu, vai ce greu, nu ştiți ce grea e viața acum, cum trăiesc aici pensionarii, stai de zece ani în America şi încă nu ți-ai cumpărat un apartament, înseamnă că eşti imbecil sau cretin.

Surpriza cea mare a venit mai târziu, când a fost în vizită la fata poetului național, într-un apartament imens, frumos mobilat, cu tablouri de mare valoare, lângă care ea i s-a plâns ca este îngrijorată ca nu cumva apartamentul să fie revendicat de vechii lui proprietari, plecați de mult, undeva nu se ştie unde, în lume, şi când a auzit suneria, intrigată, s-a dus să deschidă, unui neanunțat, nu-l aşteptase, şi s-a întors cu un domn, distins, un aristocrat, vărul meu a spus ea, şi societatea îmbogățită cu vărul a început să discute subiectul fierbinte al preocupărilor noastre, casele confiscate de comunişti, şi revendicarea posibilă de către proprietarii pierduți în lume, sau rudele urmaşilor lor, şi toți au început să se lamenteze, cum se poate să nu se restitue ce s-a luat cu japca, până la o restituire deplină comunismul rămâne intact si biruitor, procesul comunismului asta înseamna, restituire, anularea actului barbar de deposedare, şi domnul distins, din familie, o figură celebră din lumea celebră a oraşului nostru celebru, a ridicat din sprâncene, şi a spus ce crede, în calitate de preşedinte al asociației chiriaşilor, îngroziți de perspectiva evacuării, nu e bine a declarat el, cu oarecare emfază, unde o să ne mutăm, nu putem locui la periferie, noi intelectualii ne ducem des la concert, trebue sa fim aproape de ateneu şi de sala palatului, probabil că şi dumneavoastra faceți la fel, şi aşa au ajuns să vorbească de marile săli de concert ale lumii, cele vechi şi celebre, uite Carnegie Hall, a fost reparat de curând, o sală splendidă, când veniți la New York, va trebui s-o vedeți.

*

Colegii lui de demult, cei risipiți prin locuri interesante, îşi amintesc că, mai târziu, el a fost uluit să vadă că preşedinta Academiei-Româno-Americane fusese aleasă membră a Academiei Române, din Bucureşti, şi a întreabat, de ce, de ce preşedintele nou al academiei, asistentul, consilierul, directorul general, cu care fusese aproape, îl cunoştea, de la întâlnirea de la Sinaia, se fotografiase cu el, o fotografie perfectă, chiar foarte bună, sau aşa credea el, a răspuns, celor care l-au ispitit, în primii ani '90, atunci, cu aceiaşi mirare, că nu putuse, pentru că nu mai avea cetățenie româna. Mai târziu, când s-a aflat că nu renunțase niciodata la ea, replica ar fi fost şi mai dură, era sau mason sau evreu sionist, altfel nu îşi putea explica cum devenise profesor în Wisconsin, fără recomandarea organelor de partid, ale institutului, ale municipiului, ale continentului Europa, cu fața spre stânga, cu ochii beliți, gata să sancționeze vagabonzii care-şi permit să emigreze în

ţara văcarilor, care nici până azi n-au auzit de materialismul istoric. Nici mai târziu, răspunsul n-a fost mai încurajator.

- Atât timp cât trăesc eu, nu se poate.

De ce, a întrebat meditatorul, la rândul său, cu naivitate, bănuind că stătea într-o casă luată de la exterminați, în nopțile anului '49, sau în alt fel de nopți, la fel de întunecoase, să fie aşa. Să-l fi durut plecarea lui la Paris, şi tot ce s-a mai întâmplat, când nu a mai putut să se-ntoarcă, şi el, un om de carte, stimat, admonestat sau nu de cei de deasupra lui, sau mai de grabă de lângă el, gata să raporteze, a trebuit să-l înjure, nimeni nu s-a gândit să aştepte, cine mai credea în schimbare, uite, nu s-a schimbat nimic, până azi, degeaba s-au întâlnit la Sinaia, a rămas dat afara din casă, nu chiar ca în '49, pentru că, mai târziu, nimeni nu mai venea să-ți bată la uşe în miez de noapte, acum erau altfel de oameni, comozi, trepăduşi fără idealuri înalte, mici profitori, totul s-a făcut în lumină de zi, cei de pe lista de aşteptare s-au încăierat pentru ea, care s-o apuce mai repede, şi învingătorul, când s-a văzut chiriaş al statului generos, s-a zbătut să o cumpere, cu prețul cu care cumperi acum o baracă, în timp ce el, un naiv, în loc să dea şpagă, pierdea timpul prin tribunale, credea că se va face dreptate, şi comuniştii vor fi scoşi din proprietățile confiscate, cum se întâmplase pe vremea lor, în '49, an trist va spune sărbătoritul în cinstea căruia se va da concertul de gala la Carnegie Hall, peste cinzeci de ani.

Când a doua zi după Bunavestire, într-o sâmbătă, a citit în ziar că statul român trebue să-şi asume întregul trecut, chiar şi ororile comunismului, şi-a zis că, iată, miracol, a venit ziua când trecutul a ajuns din urmă prezentul, ziua cea aşteptata de sarea pământului, ziua după care au jinduit cei cu duhul răbdării, cei care dau slavă lui Dumnezeu, aşa cum a depus mărturie Marta evanghelista, o pipidă mai puțin norocoasă, din nord, care spera avantaje, după publicarea unui poem în *Partizan Review,* când a crezut că a apucat pe Dumnezeu de picior.

*

În tot acest timp, huliganul, ajuns şi el in America, scârbit şi neîncrezător în noua administrație, îşi traduce cărțile în toate limbile importante, vorbind pe larg de suferințele sale, pentru că nu fusese deloc uşor să te laşi de inginerie şi să te apuci de literatură, numai cine a trecut printr-o astfel de grea încercare, ştie ce greu era, în vremea lui Nick, să convingi doctorii să-ți acorde concedii interminabile, ca să ai timp să scri, şi ce dificil era să convingi criticii să-ți acorde premii care contează în ochii editurilor din Paris.

Meditatorul nu are, ca alții, conştiința imposibilei reîntoarceri, dureroasă şi inutilă. El ar fi vrut să se întoarcă, măcar un semestru, şi pentru asta se gândeşte că ar trebui să-şi recapete casa. Nu găseşte însă suficientă putere să se ducă la noile căpetenii, cu mâna întinsă.

- Sigur că îi cunosc, am lucrat împreună, ce vorbă e aia, dacă-i cunosc, n-ar fi fost greu să trimit vorbă, pe căi ocolite, aşa cum se poartă, vreau casa, voi ce aţi vrea de la mine, ce ar trebui să vă dau pentru ea?

Poeta tânără, isi aminteste şi ea cum a fost cu fundaţia culturală, o instituţie serioasă, mult aşteptată, care organizase întâlnirea celor plecaţi, cei care-şi luaseră lumea-n cap, fără să mai aştepte conspiraţia din decembrie.

În sala fostului cazinou din Sinaia, restaurată şi primitoare, laureatul premiului Nobel, Emil Palade, dă mâna cu toţi, se lasă fotografiat de admiratoare, şi recepţiile, lungi şi îmbelşugate, se bucură de asistenţa unor vinuri celebre, lângă care Şerban Andronescu urmăreşte contrariat mişcările suspect de neregulate ale meditatorului, care afirmă că lucrurile ar trebui lămurite.

- Nu trebue confundată contracultura cu postmodernul.

Un vechi coleg, acum consilier la preşedenţie, îi propune o întrevedere pentru o discuţie amicală de tatonare.

- Vine şi preşedintele la Sinaia, de ce să nu profităm, s-ar bucura să te vadă.

Aşa au vizitat mânăstirea, castelele de la Peleş, şi Vârful cu Dor, unde Dan Ralescu, care tocmai se întorcea dintr-o călătorie în jurul lumii, a zis că nimic nu poate fi mai frumos, iar Rovenţa, care venea din Toronto, s-a uitat în jur şi a zis şi el, o minune regală, şi au băut ţuică peste sarmale, cu multă plăcere, aici e viaţa nu unde ne-am rătăcit, în borcane le noastre de sticlă, să coborâm că pierd avionul, biletul nu poate fi prelungit, ar costa o avere, la anul îmi aduc şi nevasta, cum face meditatorul, care nu vine singur.

*

Şi cealaltă ocazie e ratată, peste trei ani, la Braşov, unde era frig, şi ploua, şi avem un nou preşedinte, care promite restituiri în stil mare, ţine un discurs patriotic, emoţionant, se fotografiază cu paticipanţii pe scările teatrului, în plin centru, în singura zi cu soare, se suie într-o maşină şi se retrage cu torţe, cum va face mai târziu la New York, când se va întalni cu alegătorii, după concert, la Carnegie Hall, şi înainte de ei, peste drum, cu cei ce îşi vor revendica proprietatea furată, pe care nimeni nu mai vrea să le-o dea înapoi

Cu două zile inainte de plecarea la Bucureşti, în uşa hotelului Aro, unde avea loc întâlnirea, de data asta în prezenţa asistentului, consilier, directorul general, preşedinte al academiei românilor, proaspăt întors din Bruxelles, unde fusese ambasador al preşedintelui Ilici, apare fostul student al facultăţii de cibernetică, nu prea înalt, nu prea timid, tot aşa de slab ca atunci, cand îl cunoscuse, cu douăzeci şi ceva de ani de ani înapoi, când stătea la cămin şi mânca la cantină.

- Am auzit că sunteti aici, vă invit, vă rog să luați masa cu mine, mâine, în cabana noastră de vânătoare, avem un vin bun, foarte rar, sunt convins că o să vă placă, vreau să mă laud, să discutăm, să vă spun ce-am făcut, peste câteva zile vom avea întâlnirea aniversară, sunt două decenii de când am terminat facultatea, vă aduceți aminte de mine, de ele, de noi, nu ne gândeam să avem norocul să vă vedem atât de curând, vă pierdusem în lume, nu ştiam de unde vom putea să vă luăm, eram gata să plătim şi biletul de avion, trebue să veniți, vă iau cu maşina, eu şi nevasta, noi trei, fata e plecată în Franța la studii, nu vă invit acasă la mine pentru că nu e gata, e în construcție, o vilă mai mare, noi nu intrăm în casele altora, cum se face acum, peste tot, sunt patron de firmă serioasă, o să vorbim, mă bucur să vă reîntâlnesc, deabea aştept să ne vedem mâine seară.

Meditatorul trecuse des pe lângă cabana cu pricina, cu mulți ani în urmă, de câte ori venea sau pleca din Braşov, să-şi vadă soacra, şi venea cu maşina, un Ford vechi, din '39, permanent instabil, gata să se oprească, lângă vila ascunsă în spatele unui gard, destul de înalt, care nu lăsa să se vadă că ascunde în spate cabana tovarăşilor din conducerea statului, nimeni nu îndrăznea să intre neanunțat, nechemat, nu se gândise să ajungă să intre vreodată, nu vedea cum ar fi putut să o vada, acum era altceva, acum era invitat de noul stăpân, o cumpărase patronul cel tânăr, studentul amabil, politicos, mândru de ce făcuse, şi gata să povestească planuri de viitor.

- Cu cine voteazi?
- Cu național liberalii.
- Nu cu băieții lui Ilici?
- Nu. E bătrân, bun cel mult pentru tranzit.
- Care s-ar putea să fie mai lung.
- Atât cât o să fie nevoie, dupa logica şi-şi, cum ne spuneați la cursul de teoria reglării automate, când vorbeați de logicile sistemelor vagi, implacabile, de mii de ani, de ce să ne agităm, când putem evita rupturile inutile şi periculoase, ce înseamnă două decenii în viața unui popor milenar, aproape nimic.
- Cum ai reuşit să aduni atâta avere?
- Cu bani de la bancă.
- Nepoții mei de ce n-au putut?
- Au stat izolați.
- Voi ați înțeles ideia de fascie.

Reuniunea a avut loc la restaurantul plasat pe malul lacului Herăstrău, unde meditatorul, cu foarte mulți ani inainte, îşi sărbătorise licența în inginerie, conform fotografiilor care pot dovedi că fusese din cale afară de tânăr.

I s-a facut o primire excepțională, poate pentru că toată lumea a fost surprinsă, şi fetele, acum nişte doamne, l-au copleşit cu confesiunile lor, la care, să spun drept, nu se prea aşteptase, cu toate că, este foarte adevărat, nu fusese rigid, neprietenos cu studenții, dimpotrivă, mărturisirile fetelor, veneau cu greutatea dovezii.

Acum, se lăudau cu soți importanți, copii reuşiți, visuri de viitor, într-o lume ce se schimbase, şi promitea să se schimbe în continuare, toți erau multumiți de împrejurări, nu cum se vorbea la New York, unde nimeni nu vedea bine Dacia, unde toți se plângeau, prezentând scenarii apocaliptice, dezastre în plină desfăṭurare, o catastrofă care urma să măture țara românilor de pe hartă, nici mai mult şi nici mai puțin.

Masa depăşea tot ce văzuse în călătoriile sale prin lume, cu cafeluțe în intervalele dintre feluri, care să steargă gustul felului vechi, şi să te facă să te bucuri din plin de gustul cel nou, ca în restaurantele mari din Florida, şi când au început prezentările, a înțeles că stătea la masă cu preşedintele bursei celei noi de valori, cu noii căpitani de industrie, cu stâlpii băncilor nou inființate, cu viața care merge la deal, şi şi-a spus, în secret, pentru el, doamne dacă chiar e aşa, atunci țara asta s-ar putea să mai salte odată, la fel ca după primul razboi mondial, cum spune şi directorul combinatului uriaş care i-a dat şoferul să-l ducă acasă, şi împreună au coborât scările, la parter, ca să se oprească uimit de atmosfera din discotecă, cine sunt dansatorii, a întrebat, şi soferul, un hâtru, calm, cum sunt toți şoferii perosanelor importante, i-a spus că sunt cei veniți de afară, au venit să fure şi ei, numai că nu se poate, nimeni nu mai poate să treacă peste băieții de sus, si nici peste fetele lor, au şi ele nevoie de bani, cheltuiesc mult cu copiii în şcolile scumpe din străinătate, cu casele cele noi, enorme, nu ca cele furate de pomanagii care se cramponează de vechile şandramale.

*

Meditatorul n-are încotro şi promite să scrie o carte, în care să-şi spună povestea, pe larg, în cele mai mici amănunte, pentru a fi lansată la cea de a treia întâlnire a ştiințificilor de pretutindeni, organizată de fundația culturală, înapoi la Sinaia, pentru că nimic nu se compară cu sala regală a cazinoului, încăpătoare şi luminoasă, unde va invita *Axioma*, revista locală a județului Prahova, recomandată de Ionică Macri, un colaborator cu vechime, care şi el îşi cumpărase o casă, ai cărei proprietari se pierduseră.

- Editorii revistei au un picior în literatură şi celălat în ştiințe exacte, spusese el, şi de la Ploieşti la Sinaia e numai o jumătatate de oră, şi aici este lume bună, reporteri, fotografi, invitați, banchete, asa cum se cere.

Nimeni nu mai vorbeşte despre casa meditatorului de pe strada de lângă Piața Romană, de pomii de la intrare, înfloriți alb în mai, de cartierul încântator, de balconul celebru, unde se putea face plaje, acum inchis cu un geam protector, împotriva frigului iernii, necruțător, şi a privirilor vechiului proprietar, un posomorât.

Tot în stațiunea regală, peste alți trei ani, se va lansa încă o carte. De data asta povestea casei va fi prezentată pe larg şi fără ocoluri. Bani mai puțini, o temă precisă -întoarcerea cercetătorilor duşi - şi din nou conducătorul iubit al statului, preşedintele cel dintâi, vechiul şi nemuritorul Ilici , iar cu frâiele țării în mână, plin de imaginație, obsedat de

exemplul suedezilor iscusiți, care ştiuseră să-şi organizeze viața, să-şi structureze societatea, e cel mai bun spune el, distribue cel mai bine averile, banii, casele, avantajele, şi întâlnirea devine mai strânsă, nu se va mai ajunge la cazinou, recepțiile vor fi mai sobre, şi preşedintele va rămâne în sălile de desbateri, ca să asculte doleanțele celor duşi, avem nevoie de bani spuneau ei, fără să aibe timp să ajungă să vadă lansarea cărții meditatorului, într-o altă sală mai mică, unde, invitată din nou, Axioma, revista prietenilor din Ploieşti, vine cu o delegație nouă, întinerită, în care străluceşte o colaboratoare splendidă, gata să ne uimească, după lansare, când urmează pişcoturi şi un pahar cu o bautură răcoritoare, prea puțin, dar suficient ca cei ce participaseră la întâlnirea anterioară, unde chiolhanul ținuse până a doua zi dimineața, să înțeleagă repede că lucrurile se schimbaseră, şi resemnați să se hotărască să se întoarcă în aceiaşi seară acasă, spre deziluzia colaboratoarei cea nouă, căreia i se povestise de destrăbălarea dintâi, şi se pregatise de găzduire cuprinzătoare, aşa încât, dezamăgită, este gata să publice plângerea, împotriva meditatorului, numai el ar fi fost vinovatul, repetând observația repetată a conducătorului Ilici.

- Aceşti oameni vin ca să ia. Ar face mai bine să dea.

4

Rebeliunile violente izbucnesc iarna. Vara au loc protestele mai mult sau mai puțin paşnice, visate când nopțile se lungesc, şi zilele se scurtează, şi victimele au timp să-şi organizeze mişcarea, să se gândească pe îndelete, să-şi pună pe hârtie povestea, să fie gata, să scoată capul, când apare prilejul, să țipe, suntem aici, peste drum.

- Şi ce vreți?
- Să ne spunem povestea.
- E lungă?
- Putem s-o scurtăm.
- Fără să se scurteze şi adevărul?
- Fără.
- Cum faceți?
- O spargem în mai multe bucăți.

- Şi cum rămâne cu adevărul?
- Şi el va fi spart.

Ei vorbesc cu vocea ta, America, şi în ochiii lor există sclipirea unei jumătăți de speranță. Este o zi de duminică, şi ei pot să fie aici, în umbra acestei ruginituri, acest monument de cultură, oțel şi beton şi vopsea şi reclame, şi este greu să-i condamni.

Istoria este făcută din râvna celor care tânjesc, numai o parte a unei mulțimi care creşte, se umflă, anonimi care se dau jos din maşini, autobuze si trenuri, coloane înguste tropăind peste caldarâmul strîzii 57, spre Carnegie Hall, şi chiar dacă nu sunt o migrație sau o revoluție închegată, acest vast cutremur al sufletelor aduce cu el căldura mesajului nobil al luptei pentru dreptate, şi propria lui disperare, acel ceva nevăzut care bântuie secolul, o rostogolire de gânduri, în confruntare politică.

Cerul e sus şi albastru, ca sufletul celor ce aşteaptă de multă vreme, ceva ce nu vine.

Ei nu aşteptă în coada de aşteptare, cu ceilalți, aliniații de la intrare, gata să intre în sala încăpătoare, unde trei mii de participanți îl vor saluta pe cel ce a fost în stare să doboare o fiară, să iasă învingător în alegeri de necrezut, să readucă speranța, să ne facă să credem că trecutul ne poate ajunge din urmă.

Cei îndârjiți îl aşteaptă afară, vor să le dea socoteală, te-am votat, acum ce faci cu casele noastre, când ni le dai înapoi, ei ştiu ce se va întampla înăuntru, unde va fi prezentat de o doamnă distinsă, care pierduse şi ea casele moştenite, şi i-a condus campania în alegeri, peste ocean.

Aşa îl va prezenta pe învingător, şi lumea înebunită de speranțele unei schimbări iminente, va bate din palme, în timp ce, pe cealaltă parte a străzii, cei care au început să-şi piardă speranțele, îl blestemă, asta e, spun ei indignați, e şi el la fel ca cel dinainte, înconjurat de incompetenți şi de hoți.

Grupul mic si gălăgios ridică pancardele. Stau la bordura străzii şi privesc fără să pară că văd, având aerul oamenilor care au întâlnire. Stau cu ochi îndârjiți, trimițând prea puțină lumină, cu mâinile vârâte în buzunare, aşteaptă, şi apoi ridică pancardele, unul dă semnalul de ridicare, un ardelean mai înalt, care strigă, uite-l că vine.

Ei sunt cei jefuiți în timpul războiului rece, cei cărora li s-au confiscat casele în numele luptei de clasă, o scârboşenie pentru care nimeni nu dă socoteală, încă la modă, mai ales la Paris, unde unii încă aşteaptă izbânda revoluției comuniste, din răzbunare, în ciuda criminalului Stalin, sau pentru alte motive, ca şi când mai contează motivul, pentru cei care aşteaptă de cinzeci de ani şi aproape că şi-au pierdut amintirile, până când, acum vreo opt ani, de când s-a zvonit ca ar fi căzut comunismul, au început să-şi reamintească.

- Anul 1949.
- Anul cotiturii serioase.

- Senatorul McCarthy, începe audierile.
- Aduce borfaşii în fața comisiei pentru investigarea activităților comuniste,
- Antiamericane.
- La 25 Mai, se deschid lucrările canalului Dunăre-Marea Neagră.
- Aproape de gurile Dunarii.
- Unde vor fi trimişi la reeducare necomuniştii.
- Prin muncă forțată.
- Ucigătoare.
- Arbeit macht frei.
- La fel ca la Auschwitz
- Asa cum a hotărât Pantiuşa, şi doamna.
- Călăii.
- Veniți de la Moscova.

E începutul lui iunie, şi victimele bârfesc, la fel ca pe stadion, înainte de începerea jocului, când se aşteaptă aruncarea balonului, înainte de încordarea echipelor, după care voioşi vor rămâne numai cei ce au susținut echipa învingătare, cei care au ştiut cu cine să parieze.

Şerban Andronescu a pariat cu creştinii, l-a cunoscut şi el pe Galaction, îi ascultase câteva predici, era un orator formidabil, şi, de Bunavestire, care cade invariabil la 25 martie, vorbise despre dragostea față de duşmani, obligatorie, nu există conducători decât de la Dumnezeu, spunea el, fără drept de apel.

- Dacă conducerea este aprobată de cer, atunci cei scoşi din casele lor îşi meritaseră soarta, cine n-o merită, sau fuseseră sacrificați pentru un scop anume, pe care prostănacii nu-l puteau înțelege, aşa cum mai târziu nu vor putea înțelege inelul lumilor materiale, imaginat de un gânditor pus în slujba materialismului dialectic, care nici el nu ştiuse ce va scri scriitorul, preotul, si predicatorul, deputatul județului Vâlcea, în jurnalul său, cel secret, dat în vileag de curând, după mai bine de patru decenii, când lui i-a apărut O*rtofizica*, singura carte de filozofie originală, neînțeleasă de nimeni.

Nu ştia mare lucru despre refugiatul scos din aşternuturi în plină puterea nopții, speriat de amenințarea Bolşeviei, speriat de coşmarul luptei de clasa, fugit din Basarabia peste apele Prutului, râul care varsă tot timpul lacrimi amare, prohodite si blestemate, ajuns pe celălalt mal, gâfâind, prins, arestat şi internat patru luni într-un centru de repatriere, unde nimeni nu-l va reclama ca folositor, nefiind inclus pe listele uniunii tineretului comunist, nici pe listele victimelor mareşalului Antoescu, un criminal, conducatorul unui stat criminal, locuit de un popor criminal, care nu merita să existe.

Prea mic ca să poată fi acuzat de fascism, destul de mare ca să dispară şi să se strecoare într-un liceu, unde va avea activitate ostilă, arestat, eliminat, va intra în derivă, va pierde, mereu şi tot timpul, cine nu auzise de el, până şi Llosa, scriitorul din Peru, auzise de pățania lui, de lupta cu generalii lui Dej, de lupta cu generalii lui Nick, de strigătul lui din Paris, fără să cruțe pe nimeni, n-a fost nici un fel de rezistentă prin nici un fel de cultură, toți au fost trădători, va țipa el, ca să fie auzit de Dan Riz, din familia sănătoasa a

Rizeştilor, cel care se ridicase singur, făcuse avere, şi se pregatea să le-o lase moştenitorilor, care nu bănuiau că o să vină Pantiuşa, să-i dea afară din casă, fără ca cineva să zică ceva, uite că da, nimeni nu zice nimic, chiar se bucură, bine le face, aşa le trebue, să moară capra vecinului, noi de ce n-avem capră.

-Asta e. Ne-au luat piuitul.

*

În volumul său de poeme, pe care-l va intitula *Nemitarnice,* Theodor Damian, va oferi următoarele explicații.

- În stupul de albine
a intrat un şobolan verde
otrăvitor
care a început a profeți
viitorul verde al coloniei
ca mintea şobolanului
dreptunghiulară
Desigur albinele au încercat
să-înțepe direct în viziune
dar n-a mers.
De fapt albinele au fost otravite
şi au început să gândească
dreptunghiular
s-au şobolănit
au devenit verzi
şi au început să profetească
dreptunghiular
bine a zis cine-a zi
că puțin aluat dospeşte
toată frământătura
Aşa şi noi
i-am dat străinului un petec
de hat
şi ne-a otrăvit bătătura.
(Numai cercul ne mai salvează spirala).

În coada celor ce vor intra în sala de concert principal, de la Carnegie Hall, el e un poet activ al oraşului, cel ce conduce cenaclul Mihail Eminescu, lunar, în pivnițele bisericilor sau ale restaurantelor patriotice, unde se adună iubitorii poeziei tradiționale, cea care plânge şi speră, alină uşor şi mângâie dulce, spiritualitatea splendidă a ortodocşilor, ce

irită pipizii si înebuneşte irodienii, enervaţi de apariţia revistei *Lumină Lină*, scoasă de capela Sfântul Petru si Pavel, adapostită într-o biserică anglicană, din Queens, unde, din când în când, vin în vizită tipi incomozi, enervanţi, cum ar fi poetul Vieru, din Basarabia, sau poetul Stănescu, de lângă Atlanta, directorul unei reviste ciudate, numită *Origini*, ostilă vlăstarelor tinerele ale comuniştilor bătrânei, refugiaţi în America, sub pretext că numai aici mai există troţkism, ca şi când la Paris n-ar exista două partide troţkiste.

- Ce tupeu. Auzi dragă, să pretinda ca vor să facă cunoscută în lume creaţia românească, ca şi când n-ar exista o fundaţie culturală specializată, unde eu sunt director, revista tipilor aştia de dreapta nu merită nici măcar frunzărită, jicneste imaginea României moderne, îmi jicneste prietenii, le spune pe nume, îi numeşte irozi, irodieni şi antisemiţi, spune că America are şi altă faţă, că dreapta nu înseamnă deloc naţional socialism, pentru că socialismul nu e de dreapta, oricum l-ai lua, internaţional, naţional, sau coafat, cum e cel al fundaţiei societăţii închise, condusă de marele Zoro, tulburat de schimbarea sensului de miscare al pendulului neiertator al istoriei, gata să investeasca câteva milioane pentru sprijinirea candidaturii unui preşedinte de stânga, fără sa intrebe pe nimeni, uluit că preşedenţia americană a luat-o spre dreapta, aşa dintr-o data, de capul ei.

- Deabea am scăpat acum căţiva ani de *New York Spectator*, revista altui nebun, unul Şerban Andronescu, şi uite că a apărut alta, şi mai periculoasă, ca să vorbească de literatura scriitorilor interbelici, parcă nu s-a clarificat poziţia lor legionară, inadmisibilă, mama lor de bandiţi, şi ar trebui corectată greşeala, de asta ne arde nouă acum.

*

Dan Pop, avusese o bursă, cu zece ani înainte, undeva în Ohio, unde studiase agricultura avansată din prerie, unde fata, deşteaptă, frumoasă, cuminte, rămăsese cu gândul la el, şi se dusese să-l ia, să-l aducă şi pe el în exil, unde stă liniştit lânga ceilalţi, ascultă şi tace, fără să se pronunţe, cu toate că şi el este îngrijorat de preşedintele nou, ar fi trebuit să fie mai hotărât, ce dracu, corupţia ar trebui să-i fie prima prioritate, baronii lui Ilici ar trebui cercetaţi, judecaţi, ruinaţi, să restituie banii furaţi, chestia asta cu casele, sigur că da, e şi ea importantă, dar ar mai putea aştepta, ştie despre ce este vorba, tocmai se intorsese din Bucureşti, unde tatăl, simpatic, fost director in ministerul agriculturii, cumpărase şi el o casă furată, şi avusese nevoie de bani, un fleac, patru mii de dolari, nimica toată, cum să n-o iei, o să le rămâna copiilor, care cresc, sunt frumoşi, învaţă, au note bune, pot să vorbească şi româneşte, nu trebuie să uite de unde se trag, lor o să le rămână şi casa la munte, în regiunea de basm, cu cerdac deschis spre livada de mere, unde poţi să stai vara, să-şi ducă nepoţii, să se bucure de minunile ţării strămoşilor vizigoţi, protoamericanii, cum spune meditatorul, cred că are dreptate, când povesteşte de casa furată, şi peste el au trecut vifornițe reci, care mai de care mai rece, poate că acum vor veni şi vremuri mai bune, să vedem ce-o să spună preşedintele ăsta nou, dupa terminarea concertului.

*

Celălalt merge pe lângă celălalt colț, pe lânga cealaltă intrare, închisă, pe sub schela pusă când a început renovarea fațadei, şi se îndreaptă spre coada care se întinde pe stradă, groasă, lungă, pestriță, aşteptând deschiderea uşilor, când toată lumea o să intre în sala cu aer condiționat, unde se va putea discuta comfortabil, stând jos.

Mulțimea, un şuvoi gros, mişcător, coate si umeri, fețe proeminente, ochi lângă ochi, venind de la stația de metrou, bărbați şi femei, vorbind şi strigând, gata să ocupe locuri în față, când uşile se vor deschide, la şase, peste o oră şi jumătate, se adună de prin străzile dimprejur, şi el se învârte în jurul ei, lângă afişele anunțând importanța concertului, cine o să fie pe scenă, şi cu ce instrumente, privind cu uimire la protestanți, bărbați şi femei cu pancarde, câțiva rezemați de gardul clădirii de vizavi, în fumul țigărilor fumătorilor viciați, cu sticle cu apă, ici si colo, în buzunare, sau pur şi simplu în mână, e cald, e devreme, e soare, e nevoie de şapcă, şi ce face el, caută un prieten din Ridgewood, un vechi admirator al preşedintelui nou, îmbătat de victorie, gata să-l aplaude la suirea pe scenă, am iubit aceiaşi femeie, anunță el în secret, cum să nu-l sprijin, sunt una cu el.

- Nimeni n-o să creadă nimic, nu sunt proşti, să-i duci de nas, toți o să-l privească cu milă, cu privirea aceea de sus, sceptică, lasă că ştim noi mai bine, avem telefon, ne-au spus rudele noastre de-acasă, sărăcite, incapabile să reziste epidemiei de şmecherie, care i-a terminat, i-a făcut să nu mai spere nimic, deabea îşi duc zilele, după dazastrul abătut asupra celor mai vulnerabili, bătrânii, copiii si pensionarii, nu există secrete, să vedem ce-o să spună de ei.

Nu. Trebue să fie determinat. Singurul lui mod de a exista.

Un zumzet plăcut. Strada este zumzet şi huruit, şi muget constant, şi conversație ritmică, oameni care se chiamă unul pe altul, inventând o senzație bună.

Se îndreaptă spre cei doi bărbați. O face din impuls, din instinct, gândindu-se, de ce nu, şi pentru că nu vrea să stea o ora întreagă studiindu-le fețele, necunoscute, calculând şansele, imposibil de calculat, nu începe cu cei mai apropiați, cu toata ca aşa ar fi trebuit să înceapă, şi ştie asta, plănuise să facă aşa, numai că cele mai bune planuri, cum bine se ştie, au obiceiul să eşueze.

Are în mână revista, o ține aşa ca să poată fi percepută, în prezența celor două grupări, admiratorii si protestanții, fiecare pe alta parte a străzii, învinşii şi descurcăreții, de anul acesta, de anul trecut, din totdeauna, mugetul lor încălzit şi constant îl ridică şi îl îmbărbătează, e gata să păşească spre cei doi bărbați care stau lângă domnişoară.

- Mă iertați, am ceva care ar putea să vă intereseze.

Le vorbeşte despre noua revistă, scoasă de noua dreaptă, aşa se şi cheamă, pe copertă se vede sfântul martir Constantin Brâncoveanu, şi lânga copiii lui, în două limbi, un text scurt - Cei ce-au căzut ucişi de gloanțe duşmane, păşesc în rând cu cei ce rămân - şi apoi un text şi mai scurt - Români nu vă vindeți. E publicația oficială a ligii pentru apărarea națiunii, însoțită de un certificat eliberat în '91 , semnat de preşedintele Statelor Unite ale Americii, pentru loialitate neprecupețită fața de partidul republican, şi ajutorarea Americii, ca să rămână ce trebuie să rămână, the land of the free and the home of the brave.

Cu cât vorbeşte mai mult, pare mai puțin auzit. Nu poate să creadă că el e cel ce vorbeşte, şi vocea lui sună ca ieşită dintr-o saltea umplută cu aer, când i-ai scos dopul.

Cei doi bărbați par să se dea înapoi cu toate că nu e o mişcare firească, fizică, ci numai o manevră dorită, trădată de ochi. Primul spune, nu mă intereseaza. Şi al doilea spune, nu mă interesează.

Întinde revista. Nu e sigur de ce face aşa pentru că nu dovedeşte decât că o are în mână, şi o ține în felul în care i-a dat-o prietenul lui, mai devreme, de dimineață, ținând-o cu una din mâini, şi învârtind-o cu cealaltă, înverşunat şi provocator.

Apoi se întoarce şi se îndepărtează, simțind privirile lor, cu zâmbete afectate, făcându-se mic, zbârlindu-şi părul pe ceafă, facându-se şi mai mic, pas cu pas.

*

Înauntru, în sala mare din Carnegie Hall, în multimea care aşteaptă, cu răbdare si veselie, s-ar părea că generalul este cel mai bătrân. N-a mai făcut aşa ceva înainte, n-a ieşit niciodată pe stradă, n-a protestat, s-a ferit, chiar dacă si el a fost dat afară din casă de bâlbâitul de Nick, care i-a şterpelit revoluția.

- Noi l-am adus la putere, şi tot noi i-am luat-o.

Nu-i cunoaşte pe ceilalți - numai doi sau trei par să fie de vârsta lui. Iată-i, vechile victime, învechite, umbre subțiri de bandiți, câteva sute, şi după cum spun legendele, numai unul va intra în istorie pentru fiecare sută de mii dispărută.

Şi el aşteaptă să vină noul cuceritor al puterii, un nimeni, un simplu profesor de geologie, o să se uite la el şi va şti ce-l aşteaptă.

- Nu cred că-şi aduce aminte de mine, n-are de unde, e mult prea tânăr şi familia lui n-a fost implicată în evenimentele de care vorbim, prea mic ca să ştie cum am lucrat cu Pantiuşa, regele neîncoronat al politicii secrete a României, când îl arestase pe Pătrăşcanu, tovarăşul Anei Pauker, cu care infiltrase comunismul in țara românilor, prin

efracție, după ce Ana Toma, născută Grossman, nevasta lui, şi ea agent secret al serviciilor secrete sovietice, fusese numită ministrul comerțului, ca puterea Pantiuşilor să pară de nedepăşit. Noul val de teroare începe cu un proces public îndreptat împotriva industriaşilor care ar fi conspirat împreuna cu partidul național țărănesc, liberal, şi nunțiul papal. În anul '49, Pantiuşa desființează oficiul de informații american, văzut de Moscova ca posibil declanşator al revoluției împotriva comuniştilor infiltrați din afară. Trei procese au loc în mai, noembrie si decembrie, toate însoțite de publicitate, de zgomot, de ură împotriva aceastei organizații odioase de terrorism, de condamnarea a treizeci de înalți funcționari români, pentru spionaj şi trădare. Când zece sunt împuşcați, oficiul este închis.Timp de 23 de ani, comuniştii din România au fost conduşi de oameni care lucrau pentru Comintern. Elek Koblos, Vitali Holoştenko, Alexandr Danieluk, Boris Ştefanov, si Istvan Foris, nu vorbeau româneşte. Nu mi-a trecut niciodată prin minte că aveam de jucat un rol în drama românilor.

*

- Uite, în multe privințe nu sunt de acord cu tot ce ai scris, afară, bineînțeles de experiențele personale. De aceea îți spun acum, din memorie, câteva lucruri care m-au frapat, atunci, când am citit ce-ai trimis. Unele poate nu le-am înțeles sau le-am înțeles numai pe jumătate. Asta se întâmplă cu fiecare din noi la o primă lectură. Nu încape vreo supărare. Pe urmă eu sunt de formație umanistă şi tu de formație ştiințifică. Şi asta atârnă mult în balanță. Dar ca să nu lungesc vorba, iată unele chestiuni nodale, unde se pare ca diferim. Mult.

Modern, pentru mine, este momentul în care trăiesc, trăim, şi luăm distanță față de propria noastră trăire. Modern, înseamnă simț critic față de prezentul etern al viețuirilor noastre. Nu putem scăpa de această bulă de aer pe care o respirăm. Ce înseamnă să fi postmodern, în aceste condiții? Păi înseamnă o abolire a simțului critic, istoric, o abolire a lucidității. În aceste condiții, premodern înseamnă o condiție de naivitate în care eul critic încă nu s-a născut, şi deci nu funcționează. Aplicațiile sunt numeroase, de la socraticul "Ce sunt?" la christicul "Crede şi nu cerceta."

Ce înseamnă poet național? Exact ce-a spus Noica "omul deplin al unei culturi". Numai cei cu inimi de mucava şi urechi de şoşon pot să nu recunoască în Eminescu acel plin al limbii române pe care el a transfigurat-o, îngăduindu-i să poată exprima subtilități metafizice, cot la cot cu un mod de a simți al întregii suflări românesti. Exemple? În fiecare cultură modernă, bazată pe limba națiunii : Dante, Shakespeare, Cervantes, Goethe/Holderlin/Rilke, Moliere/Hugo/Baudelaire, Pushkin. Toți, aproape toți, dar în grad diferit, au fost "găuri negre" absorbind totul sau, altfel spus, reducând totul, în mod centriped, la viziunea lor formidabilă. Au fost cu toții conservatori, radicali. precum Eminescu, fiindcă însumau în ei toată experiența culturală a unui neam devenit națiune, adică cu conştiință de sine, modern.

Dimitrie Groza, membru al corpului muncitoresc legionar sub Codreanu, şi inginerul Clime, şeful direct al acestui corp, au fost prezenți la deshumarea celor 14 ucişi în pădurea Tâncăbeşti, în noaptea de 30 noiembrie '38, de Sfântul Andrei, din ordinul

regelui Carol al doilea, javra care s-a dovedit un blestem. Camarila acestuia, echipa de guvernare, se afla la închisoarea Jilava, unde fuseseră înhumați - într-o groapă comună, sub var, acid sulfuric, şi placă de ciment gros - cei 14, care toți executau la Râmnicul Sărat pedepse de zece ani şi mai mult. Povestea cu ofițerii e gogoriță. E greu de presupus că uciderea celor închişi, s-a facut altfel decât aşa cum a fost motivată în epocă, un instantaneu al echipei care tocmai constatase starea aproape de neidentificat a celor 14 cadavre, strangulate, cu cătuşe la mâini, ciuruite de gloanţe. Şi-au ieşit din minți, s-au dus peste 64 de deținuți, şi i-au masacrat, acolo, pe loc. Ce fel de act a fost ăsta? Să-i întrebăm pe cei care au refuzat, ca şi Antonescu la timpul său, să facă procesul torționarilor comunişti la inceputul anilor '90! România în toamna anului '40, a nu se uita, trecea printr-o revoluție. Cine ştie istorie nu se poate mira că o revoluție se face cu sânge, şi timpul primeşte o supranaturală accelerare. Apoi Dimitrie Groza, care a luat parte la aşa zisa rebeliune, a fost condamnat la moarte în contumacie, in vara lui '41. A murit infirm, orb, ca muncitor pensionar, prin anii '90 de mijloc, la Reşita sau la Hunedoara. I-am citit necrologul în *Cuvântul Românesc*, un ziar din Canada. Fusese agent NKVD? Să fim serioşi.

Cu asasinarea lui Iorga si Madgearu a fost altceva. Acolo nu putem exclude o mână rusească sau chiar nemțeasca... sau legionară, deşi nu din ordinul superior al lui Horia Sima. Cine ştie istorie după ureche, nu are de unde să stie.

În *Caietul Albastru* - carte de memorii a colegului de generație literară, din cercul de la Sibiu, Nicolae Balotă istoriseşte că, în ianuarie '41, tânărul Ion Negoițescu îmbrăcase camaşa verde în semn de solidaritate cu tineretul din capitală, răsculat şi asediat. Dacă aşa a fost, asta explică multe, dacă nu totul.

Porunca Vremii a fost organul gogo-cuziştilor, rivali pe față ai legionarilor. Cu ăştia ce ai? E drept că şi ei cereau în mod public moartea lui Iorga. Dar cine în epoca n-o cerea? Marele istoric se comportase jalnic - un caz notoriu de intelectual trădător.

Zigu Ornea? Păi el era tartorul la *Dilema* (pe lângă Pleşu) - un ins deplorabil pe care văd că ții cu tot dinadinsul să îl salvezi. Ai grije, că te bagi în hazna.

Nicu Steinhardt a primit botezul creştin-ecumenic în temniță, unde a legat prietenii aproape numai cu legionarii închişi acolo. Te-ai intrebat de ce? Un aproape unic răspuns ar fi că numai aceştia erau, acolo, în condiții cumplite, oameni de caracter. Ca şi Noica, de altfel, care, bursier la Paris, în '38, la aflarea veştii suprimării Codreanului, s-a declarat legionar, şi a venit în țară, ca să colaboreze apoi la *Buna Vestire*, devenită, din toamna lui '40, organ al mişcării. Paleologu, care l-a denigrat pe Noica postum, s-a declarat "golan" în semn de solidaritate cu cei răsculați în Piața Universității, fiind la Paris ambasadorul lui Ilici. Oare ce înaintaş, model, a avut?

Eminescu proto-legionar? Absolut. Dar să nu uităm că fiecare gânditor poate genera o posteritate, fără să vrea. Eminescu mai mare in scrierile politice decât în poesie? Nu compara mere cu pere. A fost cel mai de seamă poet român din toate timpurile şi deci şi în secolul sau. A fost cel mai de seamă ziarist politic din toată istoria noastra, câtă a fost şi a rămas. A fost mintea cea mai pătrunzătoare şi iscusită din câte au fost la români. Vizionarismul politic codrenist îi datorează enorm.

*

O domnişoară zâmbeşte. Domnişoara e ghemuita lângă perete, vizibil interesată. El îi intinde revista, vizibilă, şi ea o desface, o răsfoeşte, şi se opreşte la mjloc, unde se află scrisoarea, şi domnişoara întinde degetul spre scrisoare, nu o mai intereseaza revista, amuzată dar sceptică, cu înțelesul că, acum se descurcă şi singură.

Scrisoarea e lungă şi nu e lungă. O ia şi vede că e semnata de preşedintele ligii pentru apărarea națiunii. Are un titlu fantastic: Cornel Dumitrescu dezinformator al comunismului la New York. Amuzată, citeşte cu voce tare.

- Am citit articolul dumitale intitulat "O provocare noua a serviciilor de securitate" din *Lumea Libera* "româneasca", din iunie '92, care a fost inspirat din articolele "Dreapta veche. Dreapta noua", "Apropo de cârtițe" si "Horia Sima în Israel", apărute în publicația sionistă *Revista mea,* contra mea şi a altor naționalişti. După câte sunt informat, nu este prima oară când unelteşti, jicneşti, insulți, calomniezi, defăimezi, ponegreşti. Şi în trecut ai mai făcut afirmații, dar, ştiind că toată lumea te cunoştea ca un denigrator înrăit, infectat de idei comuniste, şi gelos pe cei ce spun adevărul despre lupta cu bandiții din județul Braşov, cu care te-ai înhăitat, ca să ajungi la putere, nu te-am luat în serios. Acum, că ai sărit peste cal, te rog să dovedeşti că eu am falsificat articolul "Criza regală" din *România Mare*, a lui Corneliu Vadim Tudor, pentru a-l compromite pe Petre Mihai Băcanu, şi , *România* lui *Liberă*. Vino cu fapte concrete, şi nu compara caracterele maşinii de scris. În numele meu au circulat anonime, cu caracterele maşinii de scris folosită de dumneata, sau de ambasada română, sau de unele organizații masonice, sau de unii "legionari" racolați de agenturile sioniste. Sunt informat că împreună cu Dan Costescu, v-ați prezentat la chioşcurile din New York, unde am pus în vânzare ziarele "*România Mare*" şi "*Europa*", atât de căutate de cititori, şi ați cerut vânzătorilor să nu le mai vândă. Îti cer să dovedeşti că am fost şi sunt agentul unor servicii secrete. Îți cer să explici dece ar trebui să fi securist ca să te împotriveşti fostului rege Mihai, trădătorul din '44, care l-a declarat pe Stalin cetățean de onoare al României, şi apoi, împreuna cu Ana Pauker şi alți bolşevici, a instalat comunismul în România, transformând-o într-o colonie anticreştină? Eu am fost victima. Într-un articol pe care l-ai publicat în *Lumea Liberă*, ai spus ca ambasadele au fost înțesate de oamenii KGB-ului. Foarte adevărat. Ai uitat însă că ai fost fotografiat într-o noapte ieşind de la misiunea română de pe Lexington Avenue. De ce n-ai scris nimic contra fostului şef al securității din România, despre care generalul Eugen Luchian şi alții, colegii lui, au mărturisit că a comis crime împortiva umanității. De ce n-ai publicat nimic despre plimbarea regelui într-o maşina condusă de fiul lui Chivu Stoica, când a vizitat România? Te-am văzut în fotografii numai cu comunişti ordinari. Faptul că te-ai pozat alături de Zahu Pană, nu impresionează pe nimeni. Dacă domnul Pană ar fi un adevarat legionar, nu s-ar fi lăsat fotografiat cu o jigodie comunistă.

*

In mansarda mea golită
De alcool şi de femei
Au rămas numai idei
Sub o plapumă boțită

Legatura de idei
Îmi stă-n cap ințepenită
Legătura e cumplită
Fuşti de ceapă şi ardei

Constantin Aronescu, care la vârsta de zece ani fusese băiat de prăvalie la Călăraşi, şi apoi, în capitală, la consumul de delicatese Crişan, din bulevardul Carol, între strada Armenească şi strada Spătarului, de unde ducea pachete cu bunătăți fraților Botta, Elenei Coandă, sora savantului, şi lui Petru Comarnescu, criticul de artă din strada Icoanei, sta şi el rezemat de perete, elegant, cum numai el putea fi, într-o lume care ignora eleganța.

După ce termină de rostit rondelul mansardei, gândindu-se cum să-l publice mai târziu în celebra revista *Gracious Light,* ultimul boem autentic din vechea gardă a Bucureştiului literar, îmboldit de admiratorii entuziaştii, de care nu duce lipsă, continuă, explicând legatura ideilor, aşa cum apare, cumplită, în povestea tragediei lui George Enescu, plecat în Franța în '46.

- Fără un motiv important, ilustrul compozitor, pianist, dirijor, este sfătuit să plece din casa din Saints Archanges, în apropierea Parisului, pentru a se interna în spitalul plin de agenți comunişti, care îi fac o injecție, dupa care, soția, prințesa cantacuzină, care pe vremuri, la Casa cu Lei, pe Calea Victoriei îngăduia vizite ca în teatrul lui Moliere, primind prinți, prințese, cucoane, miniştrii, profesori distinşi, inteligențe strălucitoare, îl mută în hotelul Athala, din strada Chateaubriand, în arondismentul opt, proprietatea domnului Schehter Florescu, unul din foştii patroni ai băncii Marmorosh Blank, celebră pentru falimentul care a ruinat indigenii, statul român plătind numai datoriile exterioare.
Prințesa avea doi copii dintr-o primă căsătorie, unul celebru, aviator talentat, care după ce fusese erou al razboiului sfânt, împotriva Bolşeviei, devenise aviatorul personal al tovarăşei Ana Pauker, imediat dupa '44, ducându-o de multe ori la Paris, unde, până la urmă, rămâne şi el, în '47, ca să fie mai aproape de Londra, să poată să se ducă mai des, cu o avionetă uşoară, să joace table în cafenele celebre din Piccadilly, în timp ce distinsa prințesă primeşte oaspeți din țara ocupată de stalinişti, cu rugămintea să-l convingă pe soț, chiar aşa cum era, paralizat temporar din cauza unei injecții greşite, să se întoarcă acasă, unde i se va a un castel, şampanie pentru doamne, şi Casa cu lei pentru domni, tot ce ar fi necesar, numai să vină, să ne ajute să potolim spiritele înfierbântate de emisiunile posturilor de radio din străinatate, false, americane, şi duşmănoase, nu se poate să nu puteți să-l convingeți, doamnă, rugați-o şi pe cumătra Bibescu, cealaltă prințesă cu priviri libere, şi pe prințul regal, Niculae, cu frumoasa Ioana, o Podgoreanu, şi pe doamna Lipatti, al cărui fiu îi fusese elev, îl iubise, ce dacă are vederi comuniste, aşa se mişcă acum pendului istoriei, spre stânga, se poartă, e moda, oamenii se mai şi adaptează, numai prostănacii nu se lasă convinşi.

După deces, prințesa aranjează cu ambasada ca mortul să fie scos, prin Elveția, fără să știe că, aflând de această intenție, colonelul Lupoaie, un exilat cu influență la prefectura pariziana, a aranjat distrugerea paşapoartelor, aşa încât sicriul să fie scos din hotel, cu ştirea administrației, şi depus în biserica românească, unde jerba de flori trimisă de ambasadă să fie distrusă, de Stoicănescu, cu mult curaj, spre supărarea prințesei, care dispare, cu manuscrisele, documentele, şi scrisorile din dulap, unde nu mai rămân decât două costume şi fracul, pentru că vioara plecase din vreme.

*

Un alt rebel, cu inteligența lui specială, pe care numai rebelii o pot avea câteodată, cu un interes aproape inexplicabil, încearcă să înțeleaga logica postmodernă, şi legătura ei cu posteritatea lui Eliade.

- Deci Generația 27 predica o întoarcere
- La ortodoxie.
- Ca şi Enescu.
- Folclorul face parte din ortodoxie.
- Premodern.

- Şti casa cu pereții de sticlă. Pusă pe vârf de deal, în New England, înconjurată de jur împrejur de pădure, fără vecini, aşa ca să vadă numai pâlcuri de pomi, care fac inutile orice decorații interioare. Toamna, când pomii căpătă culori violente, fiecare pom o altă culoare, pereții devin superbe tablouri dinamice. Culmea modernului.

În modernitate, clădirilor le-au fost smulse zorzoanele, decorațiile cu îngeraşi, coloanele drăgălaşe, şi feroneria bogată. Pentru cine are timp să se uite, aglomerările care cresc în oraşele mari, mai mult sau mai puțin socialiste, au lepădat treptat orice urmă de decorație, considerată ca fiind inutilă. Chiar tencuiala a început să lipsească, aşa cum se vede in Queens, langă restaurantul Casa Română.

Modernul este cel mai vizibil în arhitectură. Ca şi postmodernul.

Arhitectul celebru, care locuieşte în casa de sticlă, mărturisea că, spre bătrânețe, fascinat de idea noului, şi recunoscând că nu oricine poate trăi în pădure, a fost tentat să reintroducă zorzonul, care să simuleze pădurea. Aşa a devenit postmodern. Întorcându-se la trecut.

În literatură, s-a întâmplat cam la fel. Premodernii se desfătau amestecând realul cu imaginarul. În basm, Făt Frumos, ca să salveze domnița, suavă, trebue să omoare balaurul imbecil, şi pentru asta sfidează legile naturale. Literatura modernă a renunțat la zorzoane, pentru că, a zis ea, aşa ne dictează logica lui Aristotel. Romanul modern a refuzat să mai ia moara de vânt drept balaur, şi a crezut că e bine să se uite la om aşa cum îl vede cu ochiul trupului, natural, pervers, mai ales tulburat. Şerban Andronescu elegant, cu talent, nărăvaş, cam naționalist, enervat de pipid, îi sparge capul, e arestat şi ajunge la puşcărie. Ce poate fi mai real?

Întoarcerea magicului în proză, o înovație vicleană şi neaşteptată, a urmat nostalgiilor din arhitectură. Şerban Andronescu, elegant, naționalist, şi în puşcărie, ia un cărbune, pe care Iosif Drăgan îl uitase din întâmplare, pe jos, deseneaza pe un perete un fel de corabie, se suie pe ea, şi dispare.

Aşa s-a născut postmodernul, amestecând realul cu imaginarul, restaurând prezența zorzonului, reconsiderând basmul, absolut necesar omului sănătos, asa cum spune şi Chesterton, un postmodern vechi, într-o carte, *Orthodoxy*, publicată acum un secol, în Anglia, când reacționase cu indignare la literatura modernilor, care încercaseră să-l scoată pe Dumnezeu din imagine, declarându-l zorzon. Daca tot nu există, spuneau ei, de ce să mai vorbim despre el?

Văzând că modernul duce la sărăcie, postmodernul s-a supărat şi a zis, domnul Nietzsche a fost bolnav, să nu ne grăbim cu moartea lui Dumnezeu, s-ar putea să nu fie chiar aşa, să-l punem la loc, e mult mai interesant să locuim pe două tărâmuri, să avem şi casă în cer, scăpăm de monotonie, combinația realului cu imaginarul aduce culoare, ne poate face mai buni, poate că scăpăm de nevoia de violență şi pornografie, extrem de moderne, la urma urmelor, basmul este frumos, îl iubesc şi copiii, de ce să-l abandonăm, pentru că aşa a zis domnul Proust, pentru că aşa a vrut domnul Joyce, pe noi nu ne întreabă nimeni ce vrem?

De când pendului istoriei a luat-o spre dreapta, majoritatea tăcută a religioşilor, postmoderni, a început să vorbească. Aici în America fenomenul este şi mai vizibil. Aici ficțiunea bazată pe profeție se vinde bine. Aici are loc restaurarea Bizanțului, statul căsătorit cu convingerea, condus de născuții din nou, prin botez.

Modernul este de stânga, şi postmodernul, de dreapta, este o restaurare a premodernului. Atunci când pretinde că e altceva, minte, nu mai e postmodern, este contra-cultură, o şmecherie modernă, care vrea să ne păcălească. Şi nu e bine.

Nu e bine să ne lăsăm păcăliți, spune şi Gertrude Himmelfarb, care se pregăteşte să publice *The Roads to Modernity: The British, French and American Enlightenments.* Iluminismul francezilor, presupus că denunță superstiția, tribalismul şi tirania, ca să îmbrățişeze raționalismul, dreptul omului, şi democrația, nu a reprezentat un salt intelectual înainte. Gertrude Himmelfarb crede, altfel decât francezii, că revoluția americanilor nu a fost consecința proiectului francez de ilminism. Francezii au avut un drum diferit, spune ea. Au încercat să înlocuiască religia cu cultul rațiunii, şi, până la urmă, a invins cultul. Făcând religie din politică, cu statul în centru, francezii nu au accentuat libertatea, aşa cum au făcut-o americanii. Această tradiție a dat apă la moară tuturor dictatorilor mari - Napoleon, Mussolini, Hitler si Stalin. Un impuls similar a transformat liberalismul American.

Acum, când pendulul istoriei se întoarce spre dreapta, şi cenzura impusă de liberalismul laic nu mai are vigoare, conceptele seculare, europene, apar în altă lumină, ruginite şi perimate. Revizitându-le nu înseamnăî că dăm apă la moară relativismului. Le revizităm pentru că vrem să scăpăm de erori. Toți credulii trebue să-şi reviziteze conceptele asimilate necritic.

Profesorul Eliade a oferit o metodă atât de eficientă, încât, abea dupa moartea lui, troțkiştii, modernii cei mai moderni, au îndrăznit să reacționeze cu violență. Toți cei ce-şi pun întrebări în legătura cu posteritatea lui Eliade ar trebui să țină seama de mediul în care a fost invitat să rodeasca în ultima parte a vieții sale. Sigur că fiecare vede ce vrea.

Eu sunt impresionat de atitudinea sa postmodernă. Văzut prin lentilele mele, cele de azi, cred că Eliade interesează prin contribuții la restaurarea premodernului religios. Aşa va putea fi discutat în cercuri mai largi, depăşind granițele limbii române, tentante, sau ale anilor dintre cele două războaie mari ale secolului trecut, şi mai tentante.

Să ne plasăm deci aproape de iluminismul american, diferit de cel al francezilor, şi să vedem ce s-a întâmplat în Germania, în secolul de care abia am scăpat, când Rudolf Karl Bultman, profesor la universitatea din Magburg intre anii '21 şi '51, cel mai nefericit exemplu de protestantism, în scrieri ce s-au dovedit influente, a argumentat că mesajul Noului Testament ar trebui despuiat de conceptele sale mitice, irelevante pentru omul modern.

Paul Tillich, un alt profesor celebru german, mutat în America când Hitler a venit la putere, în '33, ajuns şi el la Chicago, face, în *Theology and Culture*, în '59, următoarea mărturisire: "Eram convinşi că numai în Germania putea fi discutată serios unirea creştinismului cu mintea modernă. Amestec de limitare, aroganță şi adevăr. În secolul 19, nu eram departe de adevăr când spuneam că teologia protestanților se identifică cu teologia germană. Stau mărturie teologii americani de atunci, nenumărați, care studiau în universitățile noastre germane. Ei vorbesc cu mai mult entuziasm decât noi, despre teologii germani ai timpului lor. Această perioadă de glorie a fost inaugurată de Friederich Schleiermacher. Ritschl şi şcoala lui, răspândita, a adaptat teologia protestantă la mintea modernă. Când marele său discipol, Adolf Harnack, a publicat *Das Wesen des Christentums,* în anul 1900, această carte a fost tradusă în mai multe limbi decât oricare alta, cu excepția Bibliei, şi gara din Leipzig a fost blocată de trenurile care o transportau peste tot. Reacția la teologia lui Harnack, a fost condusă de Ernst Troeltsch în Germania si Karl Barth în Elveția. Nu e de mirare deci că studentul german, din primele decenii ale secolului, a crezut că teologia protestanților este tot una cu teologia germană. Şi nu este deloc uimitor că aşa a devenit un provincial. Provincia în care trăia era importantă, independentă, şi mare.

De ce filozofia nu le-a schimbat atitudinea? Raspunsul e simplu: atitudinea filozofiei germane era similară. Sigur că nu se putea ignora faptul că filozofia modernă începuse în Italia renaşterii, în Franța lui Rene Descartes, şi în Anglia lui John Locke. Se ştia că aşa numitul secol al filozofiei, 18, avusese centrul în Franța lui Rousseau şi Voltaire, şi în Anglia lui Berkeley şi Hume. Se mai ştia, deasemnea, că savanții secolului 17 si 18 erau mai ales francezi şi englezi. Dar toate acestea erau umbrite de filozofia lui Kant, de redescoperirile lui Spinoza, de Hegel, şi de literatura lui Goethe. Este simptomatic, pentru această stare de lucruri, că aveam sentimentul - şi aici vorbesc autobiografic - că şi Sheakespeare, prin traducerile lui Wilhelm von Schlegel, devenise proprietate germană. Şi asta nu este tot. Când, dupa mijlocul secolului 19, filozofia şcolii a pierdut din amploare, a apărut un alt grup de oameni care au vrut să determine destinele secolului: Schopenhauer, Nietzsche şi Marx, urmați în secolul 20 de părinții existențialismului modern, traducerile danezului Kirkegaard, criticismul cultural al elvețianului Burckhardt, antropologia lui Jaspers, şi ontologia lui Heidegger. Se ştia de Bergson în Franța şi William James în America, dar erau considerați ca excepții. Împotriva lor stătea psihologia vienezul Freud, elvețianul Jung, şi celelalte şcoli, crescute pe sol german.

Din nou, exista sentimentul că mişcarea filozofică, cel puțin dupa anul 1800, era centrată pe teritoriu german, aşa cum odinioară fusese centrată pe Grecia. Unde grecii

ajunseseră la sfârşit, nemții făceau un nou început. În opinia noastră, motivul acestei superiorități evidente era dat de o anumită trăsătură a filozofiei germane: încercarea de a uni, într-o mare sinteză, mintea modernă cu creştinismul. În esență, deci, o filozofie a religiei, un Weltanschaung, o viziune a lumii, ca tot. Şi noi dispreţuiam orice filozofie care era mai puțin decât asta. Sigur, eram conştienţi că literatura, poezia, şi drama perioadei părăsiseră Germania şi emigraseră în Rusia lui Gogol si Dostoievschi, în Franța lui Flaubert şi Baudelaire, în Suedia lui Strindberg şi în Norvegia lui Ibsen. Însă ei erau disponibili în traduceri germane şi pe scene germane, parte a lumii culturale germane, şi contribuitori ai interpretării germane a lumii.

Apoi s-a întamplat că la sfârşitul drumului filozofiei şi teologiei germane, a apărut figura lui Hitler. În timpul emigrării noastre, nu tirania si brutalitatea lui ne-au şocat, ci inimaginabilul său nivel scăzut de expresie culturală. Ne-am dat seama repede că dacă Hitler a putut fi produs de cultura germana, ceva trebuia să fie rău în această cultură. Asta a pregătit emigrarea şi deschiderea noastra către o nouă realitate. Nici prietenii mei şi nici eu n-am mai indrăznit, mult timp, să ne mai amintim de ceea ce fusese mare în Germania trecutului nostru. Dacă Hitler a fost rezultatul a ceea ce am crezut că este singura teologie şi adevărata filozofie, amândouă ar fi trebuit să fie greşite.

Am părăsit Germania cu această concluzie disperată. Cu ochiii deschişi, cu privirea încă neclară, incapabili să înțelegem realitatea. Aşa am venit în acestă țară."

După ce au venit, universitățile americane i-au ascultat şi s-au mirat, dând din cap. Iluminismul american nu era croit după calapoade europene. Mircea Eliade a fost chemat în America atunci când şcolile teologice americane, intoxicate de protestantismul german, căutau, din instinct, o ieşire. În prelegerile lui din Sorbona, din anii de după război, el predicase întoarcerea la ortodoxie: "Dumnezeu este liber să se manifeste în orice formă, chiar în piatră şi lemn. De fapt, ceea ce este paradoxal, în afara înțelegerii noastre, nu este că sacrul se poate manifesta în pietre şi pomi, ci că se poate manifesta, pur si simplu, că poate deveni limitat, relativ. În consecință, departe de a considera căile religiilor păgâne (fetişuri, idoli, etc) ca etape false şi degenerate în sentimentul religios al umanității ce zăcea în pacat, pot fi văzute ca încercări disperate de a prefigura Întruparea. Intreaga viață religioasă a omenirii - exprimată în dialectica ierofaniilor - ar fi, din acest punct de vedere, simplu, o aşteptare a lui Christos."

Nu ştiu de alte încercări de a-l pune pe Eliade in contextul teologiei postmoderne americane, cu ochiii întorşi spre ortodoxie. Cred că ar merita să existe.

Ce a rămas după el? Numele dat unei catedre într-o universitate plasată într-o regiune care nu mai este ce-a fost? Orice nume se poate schimba. Fără avertismente. O opera citită de specialisti? Poate lua foc. Cum a mai luat odata, în timpul vieții savantului, în prezența doamnei de pe partea cealaltă, este cu directorul centrului cultural, acolo la margine, o avocată activă şi drăgălaşe, care a lucrat la Chicago cu profesorul Eliade, şi îi îngrijea biblioteca, atunci când a ars.

Opera lui Eliade, cârmind cultura lumii, a condus la încheierea erei moderne. Poate fi comparat Eliade cu Marx? Poate fi comparată *Istoria Religiilor,* cu *Manifestul cel Comunist*, propovaduit cu fanfară, până când, elevii cei silitori l-au confunat cu rugăciunea împărătească, *Tatăl Nostru*? Da, centrul cultural român din Manhattan ar

putea iniția un concert delicat, concentrat, permanent, fără pauză, pe o temă majora, care, cu siguranță, va domina secolul care vine, proaspăt şi dornic de adevăr. Eu sunt dispus să-l ajut. Cu condiția să fiu ajutat să mă întorc în casa confiscată de postcomunişti.

*

Găseşte un loc, dintre cele pe care scria rezervat, se aşează, şi cercetează atent fețele celor din jur, nu se grăbeşste, şi vede ceea ce caută, în fine, copilul are probabil douăzeci şi unu de ani, tatăl are şi el un ziar în unul din buzunare, probabil *Lumea Liberă Românească*, şi amândoi îl aşteaptă.

Se prezintă, ceea ce el crede că a fost partea mai grea, face clare intențiile, chiar micile amănunte, priveşte de la tată la fiu şi invers, cautând să-i implice pe amândoi, şi se pare că merge bine, ei se întorc cu zâmbet pe fețe, în semn de încurajare, sigur că da, sunt singuri, nu ştiu pe nimeni, nu fac parte din nici un ciorchine, de ce să n-asculte, ascultă, mestecă gumă, şi el încearcă să le citească privirile, nu le cunoaşte istoria, şcolile precedente, toate detaliile pe care profesorii ar trebui să le ştie despre elevi, şi asta slăbeşte expunerea, şi o face destul de neclară, până ce scoate la vedere revista.

- Uite ce scrie. Negru pe alb. Un nou drum pentru Dacia. Un drum al renaşterii. Romanii ne-au distrus tradiția şi cultura. Dacii aveau zeul lor, foarte bun. Îi spuneau Moş. Grecii i-au stâlcit numele, în Zamolxe. Simbolul credinței lor era soarele. Religia lor punea acentul pe libertate şi nu pe robie. Creştinismul comunistului Pavel, a fost o manevră cu care a fost distrus imperiul roman. Dacă el, dupa două mii de ani de plimbare prin lume, poate să se-ntoarcă acasă, de ce noi n-avem dreptul să facem la fel?

*

Specatorii, nu toți anonimi, se scurg pe scările albe de marmoră, pe lângă un ficus enorm, langă care în timpuri normale stau casele de bilete, comentând spectacolul gata să-nceapă, şi interesul consătenilor pentru aceasta nemaiîntâlnită ocazie, niciodată nu se întâmplase să fie aşa de mulți într-o singură cameră, unde vor afla cum va fi viitorul, încotro o luăm, ce ne aşteaptă, ce-i aşteaptă pe cei rămaşi acasă, dincolo, unde o duc greu, ce să ne mai ascundem după degetele de la o singură mână, hoții fură şi pensionarul se uită şi plânge, aducându-şi aminte de zile de glorie, când era secretar de partid, preşedinte de sindicat, ofițer de securitate, sef al parcului de vânătoare, unde veneau tovarăşii la mistreți sau la urşi, ce vremuri, cine să se aştepte la capitalism fără legi, netemperat, asta e, nu sunt legi, în loc să le facă, parlamentarii citesc ziarul, sau, când apar, pentru că vin rar la sesiunile parlamentului, sunt ocupați, sunt directori de firme, de sindicat, de fundații, vin numai când trebue să-şi voteze mărirea salariilor, sau schimbarea automobilelor de teren,

- Sport utility vehicles.

La intrare, poeta tânără vorbeşte cu o vampirpipidă, care, cu priviri înclinate, vocifereaza despre pseudocultura afişată la Păltiniş, de grupul unuia Noica, căruia îi stabileşte vinovăția, cu toate ca nu l-a cunoscut niciodată. Se face că ştie ca să intre în vorbă cu celelalte.

Numai două sau trei par să o bage în seama, nu pot înjura singure şi atunci se caută, ciorchinele ideal se compune din cel puțin trei, se găsesc dupa privirile furişate care detecteaza nesăbuitul apropiat, şi, iată-le, scriitoare improvizate, asociate fundațiilor pentru deschiderea societății, prin spargerea lacătelor, directoare de societăți academice inexistente dar importante, în vizită la New School of Social Sciences, umbre subțiri, cu destulă vechime, revoluționare certificate, profesioniste, acum în vacanță, sau pur şi simplu în vizită, stau la marginea trotuarului şi privesc fāra să se lase privite, afişând un aer absent, ca cel al fetelor după noaptea de dragoste, până când toata zarva se potoleşte, şi persoanele importante intră în sală, să ocupe locuri în față.

Criticul din Ithaca le vede cum se aşează, le pune piedică şi ele se lasă pe spate, şi el le apucă cu mişcări instinctive, şi în acelaşi timp - totul este în acelaşi timp - se uită cum vin spre el, zboară şi sar, o formă de săritura fāra adresă.

Cea tânără, un şarpe inteligent şi suplu, după ce a terminat facultatea şi a primit o numire la țară, refuză să-şi risipească tinerețile prin coclauri, ce dracu, trebue să facem ceva, dă din coate, ea şi rudele ei, mai ales tatăl, un om important, cunoscut, respectat, om serios, ajunge la editură, unde, apreciată şi pentru suplețe şi pentru inteligență, cade în grațiile directorului, fost satrap şef al uniunii tineretului comunist, persecutat de Nick criminalul, care se teme de subalternul inteligent, chiar când se gudură, aşa că e mai bine să-l împuşcăm, şi când conspirația reuşeşte, şi rebeliunea se termină aşa cum a fost gândită, cu câteva gloanțe în ceafa tiranului, directorul de editură îl înlocueşte, ajunge conducătorul iubit, postcomunist, al statului în tranziție, o ia cu el, şi o face purtătoarea de cuvânt a preşedenției, forțând norocul să-i zâmbească mai tare, până se sperie, şi se gândeşte, de ce să forțăm noi destinul, nu mai sunt tânăr, poate să fie periculos, să-mi dăneze la sănătate, eu trebue să fiu un exemplu, să nu ne jucăm, şi o face cadou preşedintelui fundației culturale, un om serios, scriitor talentat şi simpatic, care o place, o ia şi o îngrijeste, cu dragoste şi cu admirație, ce minune de fată, spune el pe masa de operație, când doctorii îi cârpesc arterele obosite, şi o transformă în vicepreşedinta activă, plină de energie, de imaginație, de putere de munca, până când, obosit, resemnat, o trimite departe, peste ocean, în cetatea de vis de pe malurile râului Hudson, unde, mai fermecătoare, mai suplă şi mai inteligentă ca niciodată, se aruncă în vâltoarea oraşului fermecat, împreună cu huliganul, care, pentru că nu-i prea plac prostănacii, refuză să vină să-i admire în sălile centrului cultural, nu vine nici măcar la festivalul de poezie, unde meditatorul, cu incomparabil spirit de observație, cinstit şi sincer, îşi va mărturisi admirația infinită, o va felicita şi pentru suplețe şi pentru inteligență, eşti fată deşteaptă, îi spune el, o să ajungi hăt departe, poate chiar în Florida, ce dacă huliganul o să te decepționeze, când ai să-i ceri

o recomandare pentru servicul de imigrare, ca să rămâi şi tu în cetatea de vis, pe barba lui, dacă va spune că eşti absolut necesară societăţii închise americane, că ai talent, şi carismă, dacă n-o să te refuze cu indignare, când o să i se pară că vrei să intri în competiţie cu poeta bătrână, pentru premiul cel mare, nimeni nu se compară cu ea, va murmura el, nelămurit şi nemulţumit.

Aproape toate prietenele celor două poete sunt nelămurite şi nemulţumite, neobişnuite să fie recunoscute decât în anumite împrejurări, numai rar, atunci cand cineva le invită la New School for Social Science, din piaţa din capătul străzii, unde se întreţin cu directorii de programe, şi ei nişte forme nedesluşite, la vârsta de mijloc, veşnic la telefon, în legătură cu recitalul de poezie, dat de ruşi imigraţi de curând, strălucind lângă poetele noastre, al căror tupeu, voios şi cuceritor, le impune.

*

Nicolae Cârje, fratele lui Ion, povesteşte cum a fost condamnat la moarte de tribunalul sovietic militar din Constanţa, pe strada Carol, unde interpretul din Basarabia, tovarăşul căpitan Roth, i-a spus ca văzuse în dosarul său o notiţă a ministerului de interne, scrisă penru NKVD, din care reeşea că părinţii, Iov si Iudita, l-au născut în statul Virginia, de unde s-au întors, pe vapor, speriaţi de limbile de foc de pe punte, şi de încercările disperate ale matrozilor marocani de a pune în funcţie pompele ruginite, până a doua zi diminieaţa, când, în Portugalia, au fost întâmpinaţi de câteva vase, care i-au salutat cu sirenele, la plecarea spre portul Constanţa, să audă vorbindu-se româneşte, să ia trenul spre Gara de Nord şi de acolo şi mai departe, spre Turda şi comuna Mihai Viteazul, unde au fost aşteptaţi cu căruţa, de bunicile din comuna Neagra, care le-au dat globuri de brânză de oaie.

- În martie '45, în luna cu ghinion, când la putere a ajuns Petru Groza, am fost dat afară de la cancelaria ministerului de externe, iar la începutul anului '46, la recomandaţia sergentului John Popa, din misiunea militară americană, fost coleg de liceu de la Turda, născut şi el în America, am fost angajat ca administrator la restaurantul şi bazinul hotelului Lido, prin bunăvoinţa generalului Renselar Van Schuyler, care m-a recomandat coproprietarilor, Constantin Angelescu, fost ministru al instrucţiei publice, şi Pauker, proprietarul cinematografului Scala, atunci când dăduseră hotelul în folosinţa misiunii americane, gratuit, ca nu cumva comandamentul militar sovietic să-l ocupe cu forţa, şi să-l distrugă.

Pe lângă informaţiile militare, primeam şi informaţii economice şi politice, de la Emil Ghilezan, fost subsecretar de stat al ministerului de finanţe, la recomandarea lui Vidrighin, dicrector la societatea Titan, Călan, Nădrag, fiul fostului director al căilor ferate române, până când Ghilezan a reuşit să fugă în străinătate, înainte de începerea procesului lui Iuliu Maniu şi Ion Mihalache, în toamna lui '47. O copie a buletinului predat lui John Popa i-o dădeam lui Vasile Serdici, şeful biroului de presă al partidului naţional ţărănesc, în legătură cu misiunea britanică, cu rugămintea să-i dea o copie şi lui

Nicolae Penescu, secretar general al partidului, pe care Serdici nu-l înghițea, de ce să-i dăm, spunea el, e țigan, cum se va dovedi la proces. Serdici, stătea aproape de Piața Amzei, şi de fiecare dată când ne vedeam, în compania unei blonde, înconjurați de pahare de vin, îi spuneam să fie atent, şi el spunea da, nu vreau să ajung în Siberia, ca mine, ceva mai târziu, lângă colonelul Calmusky, un polonez care, în închisoare, la Lublyanka, fusese vecin de celulă cu mareşalul, predat de regele Hohenzolern lui Botnăraş, cetățeanul sovietic însărcinat cu executarea, cu împuşcarea, organizând un pluton de minoritari, deghizați în ostaşi

În septembrie '47, după micul dejun, am plecat la lucru, la societatea româno-americană din Calea Victriei, al cărui director era Rică Georgescu, ginerele domnului Bocu, fost ministru în guvernul Maniu, reprezentând Banatul, şi am fost arestat pe alee în Cişmigiu, de doi agenți, care m-au urmărit într-o maşină Zis, cu care m-au dus la Malmaison, închisoarea din Calea Plevnei, unde se aflau Iuliu Maniu si Pan Halipa, din Basarabia, pe care el o alipise la patria mamă, care acum îl bătea, înfăşurat în cearceaf, ca să nu ramână urmele loviturilor asasinilor ce-i strigau, banditule, dobitocule, în fața tabloului lui Maniu dând mâna cu mareşalul.

Apoi am fost anchetat de un inginer, Pârvu, slab, gârbovit, care spunea că şi el fusese în închisoare, ca luptător comunist, şi se plângea că nu i s-a dat un post meritat, în conducere. El mi-a înmânat colile de hârtie, pe care am făcut declarații ce l-au nemulțumit, şi el s-a întors supărat, şefii spun că faci poezie, mi-a şuerat el, şi iar m-a chestionat, întrebat, cercetat, şi aşa am trecut la proză. El mi-a spus că Iuliu Maniu primea supă şi carne de pasăre, şi un singur pahar cu vin, din ordinul domnului Petru Groza, ca să nu apară slabit, la proces.

Eu eram deținut ca martor al acuzării, şi aşteptam sa ne vină rândul la declarații, în închisoarea improvizată în locuința fostului prinț Nicolae, la Kiseleff, nu departe de statuia aviatorilor, sediul unei secții NKVD, când l-am auzit pe Vasile Serdici cum îl acuză pe Iuliu Maniu, spunând cuvinte grele, nu ştiu dacă te va ierta Dumnezeu, eu nu pot să iert, pentru că ai adus nenorocirea asupra noastră, şi Nicolae Penescu, răspundea procurorului, a adus elemente de dreapta la conducerea organizației tineretului, în primul rând pe Gerota, în '45, apoi pe Augustin Visa, un incapabil.

Apoi am fost anchetat, până în martie '48, de căpitanul Karagolnikov, înalt, subțire, cu cap de viperă, în continuă oscilație, care îşi împuşca singur condamnații la moarte, înterpret fiind tot tovarăşul capitan Roth.

După condamnare la moarte, pentru spionaj şi activitate antisovietică, când mi-au schimbat pedeapsa, am ajuns în lagărul 7, împreună cu părintele Valeriu Ciobanu, din Caransebeş, curajos luptător pentru credință şi neam, unde am dat peste studentul Kim din Coreea, care, aflând că m-am născut în America, s-a apropiat şi mi-a spus că, sfătuiți de colonelul polonez Senchievici, s-au hotărât să evadeze, împreună cu mine, ca traducător, pe un drum foarte lung, de speriat, aşa că l-am sfătuit să renunțe, n-a vrut, şi a doua zi, părintele spunea rugăciunea pentru iertarea păcatelor martirilor coreeni, împuşcați.

În '65, la sosirea în Bloomingdale, unde locuia regretata noastră mătuşe, aproape de Detroit, a doua zi, am primit un reprezentant de la departamentul de stat, din Washington, care a vrut un raport despre starea de spirit din lagărele de muncă grea din Bolşevia. Ştia despre declarațiile mele la procesul Maniu, ştia că fuseseră distorsionate, distorted,

spusese şi el, când m-a mai întrebat dacă reprezentantul ambasadei americane din Moscova a luat contactul cu mine, când mă aflam în Siberia, şi i-am răspuns că au venit să mă vadă trei persoane înalte, în costum negru, la Bâcova, un lagăr de tranzit, nu departe de Moscova, fostă reşedintă de vară a foştilor țari, ca să mă întrebe unde intenționez să mă duc, vreau să merg în România sau în America, unde fusesem născut, şi eu am ales-o pe prima, unde aveam toată familia, mi-a fost teamă să spun că vreau să ajung în America, unde nu credeam să-mi dea drumul.

*

Lângă poeta batrână, un tânăr cunoscător, entuziast cercetător al arhivelor, scoate din buzunar copia unui text care marchează apogeul modernității, transmis țărilor înapoiate ale vremii, pentru iluminare. Este catalogul de prețuri al domnişoarei Marcelle Lapompe, din rue Chat Noir, 69, Paris, pe o hârtie îngălbenită, boțită, fără câteva colțuri, greu de citit.

- Sunt tarifele anului 1915
- În franci.
- Branlette ordinaire, une seule main...
- 0,33
- Avec chatouille des coulissese...
- 1,75
- Balsage en levrette, avec liquette…
- 5,85
- Gougloutage de poreau avec pression de la main…
- 3,50
- ….

Amuzate, poetele se apleacă asupra textului, cu uimire.

- Ce prețuri! De necrezut.
- Încă nu veniseră soldații americani.
- Care vor intra mai târziu în război.
- Când soldații francezi vor fugi înapoi la domnişoara Lapompe.
- În masă. Câteva sute de mii.
- Ca Franța să fie salvată de americani.
- Pe care azi îi declară cretini.

*

Nu s-a făcut linişte decât când a venit preşedintele, în ropote de aplauze, şi s-a aşezat între cei ce organizaseră întâlnirea, strânşi lânga el, gata să-l apere, şi concertul a început în

liniştea de după aplauze, neverosimilă, când nimeni nu părea să aibă urechi pentru muzica concertanților, şi ei încordați, cu ochi pentru preşedenție, cu gând la părinții cărora li se confiscaseră casele, şi aveau plângeri, şi vroiau să-l asculte, cu speranța ca le vor da şi alte speranțe, că va face promisiuni, orice promisiune e bună, îți dă vigoare, ăsta era scopul acestei întâlniri formidabile, după pauza în care a discutat cu artiştii, când scena a fost toată a lui, puternic iluminată, ca să nu se poată ascunde, ca să dea socoteală, la microfon, în picioare, improvizând răspunsuri la întrebările de pe cartonaşele colectate în pauză, din sala plină de semne de întrebare, grupate atent pe subiecte - proprietate, dosare de securitate, monarhie, subiecte mai puțin importante, plus greutățile întâmpinate de când a venit la putere, ca să constate, stupefiat, că rămăsese în mâna celor de meserie, care îl țineau prizonier, pentru că ei îl aduseseră.

*

Zahu Pană, a intrat în Cranegie Hall pentru că n-avea ce face, şi după câteva ore, a ieşit din acelaşi motiv. Nu s-a mai dus să dea mâna, să schimbe o vorbă, să se aşeze în fotografie, să asculte mulțumiri personale, pentru votul dat mai de mult, minunat prilej de îmbărbătare, nu, preşedintele care îl bombardase cu cuvinte frumose de pe scena bombardată cu flori, se dovedise un captiv chinuit, şi el se simțea vinovat, iar odată cu vinovăția venea şi teama.

- S-ar părea ca nu se va schimba mare lucru. Tot ei au rămas la putere.

Din fire nu era pesimist, în timpul războiului ajunsese pe front cu regimentul de gardă Mihai Viteazul, şi, după încetarea ostilităților, luat prizonier, evadase din lagăr ca să scape de deportare.

- Regele ar fi trebuit să dea socoteală pentru soarta celor o sută cinzeci de mii de ostaşi părăsiți. El şi sfătuitorii lui. Abandonarea oştirii este un act de trădare.

În '48 fusese arestat fără motiv declarat, fără să fie învinuit, şi după ce stătuse trei ani la Jilava, fără proces, fusese trimis la Canal, în lagăr, la Poarta Albă şi Valea Neagră, şi apoi mutat la Aiud, ca să fie eliberat peste numai un an, şi rearestat dupa alți cinci, cu o condamnare de zece ani pentru difuzarea poeziilor scrise de Nichifor Crainic si Radu Gyr.

- Pentru recitare s-au dat condamnări de până la două decenii. Pentru difuzare s-a dat munca silnică toată viața. Pentru trecerea lor peste graniță s-au inventat comploturi şi s-au dat sentințe de condamnare la moarte.

- L-ai cunoscut pe Şundi Pandele?
- Venise din Macedonia
- De ce a intrat în mişcare?

- Cancerul trebuia operat.
- Care din ele?
- Nu Ana Pauker, ci Magda Wolf a introdus dictatura.
- De ce?

Nu se ştie nici azi ce silogisme l-au făcut să repete, a cîta oara, cea mai cutremurătoare poezie din inchisori, scrisă de Gyr, pentru toate şi pentru toți.

- Luna venea după El, în celulă
şi-L făcea mai înalt şi mai trist...
s-a aşezat lânga mine pe rogojină:
Pune-mi pe răni mâna Ta!
Pe glezne-avea urme de cuie şi de rugină
parcă purtase lanțuri cândva...
Părea celula munte, părea căpățână
şi mişunau păduchi şi guzgani
Am simțit cum îmi cade capul pe mână
şi-am adormit o mie de ani...
Când m-am deşteptat din afunda genună
Paiele erau trandafiri.
Eram în celulă şi era lună,
numai Isus nu era nicăieri...
Unde eşti Doamne? Am urlat la zăbrele.
Din lună venea fum de cățui...
M-am pipăit... şi pe mâinile mele
am găsit urmele cuielor Lui.

5

În următorul februarie, gripa concertului dăduse cartierului supurația plângăcioasă a unei răni, tuşind în trenuri, pe trotuare şi în pridvoare, la porți, în gheretele din stațiile de autobus, toate înconjurate de comentatori cu ochi plini de ură, cu guri umflate, rigide, ca ale picturilor gurilor care distribue zvonuri, despre când se aplică legea, când se modifică legea, cum o să fie, zvon pentru zvon, până când unul dintre cei înțelepți, un bătrân cu minte la cap, un senator distins, Rațiu, un domn care purta întotdeauna lavalieră, vine în Ridgewood, într-una dintre biserici, şi tine un discurs elegant, şi plin de învățăminte

folositoare, vorbeşte despre democrație şi despre răbdare, nici eu n-am reuşit să-mi recuperez toate casele de la Turda, le spune el celor adunați în jur, într-un vaiet, în ora îngustă de după amiază, după ce preotul şi-a terminat slujba, şi enoriaşii s-au mutat jos, în pivnița socială, unde era programată vorbirea, când nu era dimineață, şi nici noapte definitivă.

Meditatorul, văzând că nu se face nimic, încearcă o altă cale, se adresează ministerului de externe american, şi le spune în față, aveți un departament dedicat apărării drepturilor americanilor păgubiți, dați-mi o mână de ajutor.

Da, se poate, spun ei, cu surprindere, când află că există şi victime ale comunismului, numai că trebue dovedit că la momentul delapidarii erai anglo-american, fă dovada, cu probe, cu declarații, cu martori, sau cu orice altceva din care să reiasă adevărul adevărat.

Aşa şi-a pus întrebarea, şi a încercat să afle ce e cu anglo-americanii, dacă există, de unde vin, cum au ajuns pe continentul pieilor roşii, un popor fără case, în corturi, şi nici măcar cu cort în acelaşi loc, se plimbau, de colo colo, iarna şi vara, fără să aibe acte, fără certificate de proprietate, cu care să poți dovedi de unde vi, cum ai ajuns, al cui era pământul vândut de mai multe ori coloniştilor, disperați, care s-au revoltat, asta e lipsă de disciplină fiscală, au murmurat ei, şi au preluat administrația continentului, conform promisiunilor din scriptură, făcute părintelui Abraham, tatăl necontestat al celor zece triburi pierdute, deplasate, mutate, în timp, încet, mai întâi în Irak, la Kirkuk, apoi prin Dacia, Lombardia, Scoția şi Provence, în Spania şi New York.

Cercetările au durat câțiva ani.
Greu a fost de aflat ce a fost înainte de bărcile lui Columb, şi de barcile căpitanului Cook, de unde au venit marinarii, părinții părinților lor, cum au ajuns ei în Spania, şi în Anglia şi în Franța, la Rochelle, când toate mişcările păreau să fie de la răsărit la apus, urmând drumul firesc al soarelui, se luau după el, mereu spre apus, până n-au mai putut merge, nici pe jos, nici pe cal, şi a fost nevoie de barcă, de hărți şi de aparate de navigat.

Aşa s-a pus problema găsirii locului de plecare. Trebuia să fi fost un loc de pornire, de unde a început mişcarea spre vest a proto-anglo-americanilor, chiar dacă a fost ocolită, sau combinată, împletită din mai multe mişcări. Tocmai atunci, profesorii de la Universitatea Columbia lansaseră teoria că Marea Neagră ar fi leagănul istoriei seminificative a lumii care contează, de şapte milenii, în urma unui potop generat de topirea ghețarilor, când Marea Mediterană s-a vărsat într-un lac, şi locuitorii din jurul lui au luat-o din loc, la deal, în viteză, îngroziți de cele câteva niagare care urlau cumplit, atât de tare încât şi le-au amintit în toate celelate milenii, le-au băgat în poveşti, le-au pus în cărțile sfinte ale celor plecați spre est, în Akkadia, de unde, au luat-o din nou în spre vest, înapoi, până au dat iar de apă, în țara sfântă, unde, neatenți, au fost păcăliți de irozi, un trib de arabi idumei, care, speculând neînțelegerile esenienilor cu templul în care Irod aduna zeciuiala, zeci de tone de aur, s-au mutat în imperiul roman, unde au inventat ingineria financiară, cu cartierul general în Marsilia, de unde, mai târziu s-au mutat în

Elveția, ca să-l finanțeze pe Troțki, în lupta împotriva Ordinului de Malta, drept, ortodox, cu cavaleri hotărâți, aşa cum era Şerban Andronescu.

Cei ce au luat-o spre vest, ramura cărora li s-a spus mai târziu vizigoți, afemeiați şi bețivi, s-au scurs de-alungul apelor Dunării, au ajuns în nordul Italiei, au stat pentru un timp la Toulouse, în sudul Franței, tot timpul în conflict cu arabii, idumei sau muslimi, şi apoi s-au retras înspre Spania şi în Anglia, aşteptând plecarea spre adevăratul pământ al făgăduinței, mai mare, mai blând, mai frumos, mai curat, cu o tehnologie mai avansată.

Această teorie elementară a fost sprijinită de cei care, şi ei în căutarea identității, baptiste, au crezut că cele zece triburi pierdute ale casei lui Israel, (către care au fost trimişi apostolii instruiți de copilul lui Dumnezeu, scăpat la Crăciun de furia lui Irod cel Mare, tatăl tuturor irozilor mici, viitorii moderni, abili, fioroşi, şi neiertători, incapabili să învețe din greşeli, în permanent conflict cu creştinii, inventatorii postmodernismului premodern), au fost duse de asirieni în Irak, de unde au luat-o spre vest, dând ocol Mării Negre, acum foarte plină, asociindu-se fraților celți de la Dunare, în locul de regrupare din Dacia, unde genele s-au reaşezat, în vederea acțiunilor viitoare, când se vor gândi să se întoarcă, să aibe grije de morminte abandonate, spre disperarea celor neinformați, ignoranții, gata să îi acuze de imperialism, setos de petrol.

- Asa se explică de ce preşedintele Wilson, sfătuit de regina Maria, a refăcut Dacia Felix.
- Şi în '45, dacii, creduli, îi mai aşteptau pe americani.
- Aşa cum îi aşteaptă şi azi.
- Să-şi aşeze bazele militare.
- Acasă.
- La locul lor.

*

Luni 9 august ‘99, ziarul *Cotidianul* primeşte, pe adresa rubricii “dialog”, o scrisoare lungă şi tristă de la una din personalitățile proeminente ale exilului românesc, domnul Şerban Andronescu, professor la University of Wisconsin, Milwaukee, şi la American Institute for Writing Research, cel care este, din ’98, preşedintele filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiință din România.

- Este o scrisoare care dă seamă de dezamăgirea diasporei româneşti. Dintre cele trei motive de nemulțumire ale românilor din America, săpămâna aceasta, domnul Şerban Andronescu, PhD, M.A., LL.B. ne-a scris despre felul în care se vede un caz, condamnarea a doi generali, motiv de a ne aminti de evenimentele din decembrie ’89, încă nelămurite, în cursul cărora parodia de proces intentat soților Nick şi Elena a arătat că suntem o țară înapoiată din punct de vedere moral, departe de a avea o societate civilă capabilă să stea pe picioarele ei.

- Păşind de curând pe pământul patriei mele, şi frapat de numărul imens de fărădelegi petrecute sub ochiii unei guvernări indolente, consemnez în rândirile de faţă două cazuri definitorii ale mentalităţii dâmboviţene. Să nu ne mai mire că unii compatrioţi din Transilvania şi Moldova, li s-a făcut lehamite şi vor să se despartă de România. Generalii au fost condamnaţi la 15 ani închisoare în cadrul elucidării unei operaţii mai ample, numită încă, “revoluţia din ’89”. Dincolo de ceeace se discută în public, favorabil sau nefavorabil, despre actul de justiţie emanat de Curtea Supremă de Justiţie (dacă generalii sunt sau nu vinovaţi de morţii din Timişoara), cititorul va observa că discuţia privind condamnarea se poartă în virtutea unei mentalităţi idioate, care proclamă nevinovăţia făptaşilor pe motiv că datorită lor “revoluţia” a învins. Acest tip de mentalitate, după care o crimă poate fi absolvită când convine puterii, s-a instaurat în Europa după difuzarea operei *Principele,* scrisă de Machiavelli, îmbrăţişată de politicienii venali, care cred că uciderea adversarului e justificată, şi trebue răsplătită, dacă se face în beneficiul învingătorului. Aşa s-a procedat cu Corneliu Zelea Codreanu, Mareşalul Ion Antonescu, şi cuplul Nick şi Elena. Crima rămâne crimă, oricine ar fi cei ce trag foloasele, boerul sau poporeanul, politicianul de dreapta sau cel de stânga, omul de la putere sau cel care o aşteaptă, în opoziţie. De aceea zeiţa justiţiei este legată la ochi. Generalul cu piciorul în ghips era o creaţie a lui Nick, care s-a schimbat în gropar când a simţit că vântul bate din altă parte. Ca şi amiralul Horty, Napoleon Bonaparte, deşi vinovat, a fost trimis în exil cu anumite onoruri, nu împuşcat. Cunoscând, ca avocat, probitatea judecătorilor, sunt convins că degradarea a fost impusă, cu scopul de a se crea şi în justiţie haosul din finanţe, economie, industire, şi cultură, de agenţii răspunzători de vântul de nebunie care a bătut în exil aproape o jumătate de secol, dezbinând, transformându-l într-o entitate gălăgioasă şi inoperantă. Doi cunoscuţi publicişti, unul fiind refugiatul rebel din Paris, se încrâncenează în ziarele *Ziua* (14 iulie) şi *Cotidianul* (19 iulie) împotriva unui compatriot, Gustav Pordea, pe care îl acuză aberant de activităţi comuniste, fără să verifice despre ce este vorba. Ca şi Nick, Pordea, fost diplomat la Haga, dat afară de Ana Pauker, care i-a confiscat averea, din Cluj, apăra identitatea primordial românească a Transilvaniei. Corifeii exilului, pescuind permanent în apele tulburi ale frecuşului, le-au redus la zero impactul. De aceea toţi, dar absolut toţi românii realizaţi, Palade, Cioran, Rugină, Eliade, Gerogescu-Roegen, Uscătescu, Constantin Virgil Gheorghiu şi alţii, dezgustaţi de vulgaritate agresivă şi inutilă, nu au avut cu ei decât contacte de bună-ziua. Cu toată morga lor, agresivii nu au avut nici un rol în “revoluţia” din ’89. Nici adepţii ex-regelui Hohenzolern, nici Vişoianu,, nici “Grupul de la Paris”, nici ţărăniştii, nici liberalii, şi nici măcar legionarii.

*

Distins, perfect îmbrăcat, totdeauna purtând cravată, Şerban Andronescu intrase într-o nouă etapă a vieţii, era acum preşedintelei filialei americane a Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România, înfiinţată cu un an înainte de concertul de la Carnegie Hall, o poziţie

de prestigiu, absolut necesară, potrivită momentului actual, când academia româno-americancă se atrofiase, ca urmare a înverşunatelor vânturi de stânga.

În comunicările celui de al şaselea simpozion, ținut la New York, el comentase textul meditatorului, care predica postmodernul susținut de apostolii Blaga, Cioran, Eliade, şi Noica.

Într-o notă scurtă, plasată imediat după text, el declară că în centrele unde se studiază literatura, postmodernismul este considerat ca emanând din exces de liberalism în gândire, din mişcarea New Age, şi din eroziunile autorității deținută odată de religie si morală.

- O mişcare foarte diversă, postmdernismul a pătruns în multe domenii. Un adevărat postmodern crede că este liber să se disocieze de etică, să adopte reguli proprii de acțiune sau de gândire, să-şi bată joc de eroi şi martiri, să conteste orice fel de autoritate, să accepte numai legile lui. Cititorul este îndemnat să compare postmodernismul cu dadaismul, în care realitatea superioară este presupusă a fi captată, eliberând mintea de logică şi control rațional, sau cu eupheismul, stilul contorsionat din Anglia secolului șaisprezece, bogat în aliterații, antiteze elaborate, şi comparații extinse degeaba. Nici o lucrare majoră nu a apărut sub auspiciile postmodernilor.

*

Toate întâlnirile următoare, din anul acela, şi din anii ce au urmat, pot fi puse sub semnul participanților la concert, şi de comentariile făcute de ei, spirite dintr-o galaxie specială, a lor, aparte, duminică de duminică, în fața bisericiilor Sfântului Nicolae şi Sfintei Maria, or seara, în restaurantele româneşti, la Casa Română, la Transilvania, la cele din Ridgewood, ignorați de celelalte etnii, şi ele cu problemele lor, undeva în Brazilia, în Honduras, în Kasmir, în Hongkong.

Şerban Andronescu, nu venea la restaurante, şi rar la biserică, şi atunci numai la părintele Vasilachi, pe care vroia să-l convingă să devină capelanul ramurii din New York al Ordinului Sfântului John de Malta, după ce i-a povestit cum a visat o casa frumoasă în care nu locueşte nimeni, şi într-o zi, când trece prin fața ei, vede poarta, balconul, uşa de la intrare, urcă cele câteva trepte, ciocăneşte la uşe, unde apare tot el, acelaşi Şerban Andronescu, geamăn, care ştia de Carnegie Hall, unde viața devenit fascinantă, izbucnind din ea însăşi, vesel şi postmodern.

În timpul acesta, poetul Stănescu, directorul revistei *Orgini*, şi al casei de editură *Criterion,* din Norcross, în Georgia, caută documente despre lupta lui Eliade cu antisemiții, descoperă cartea lui Mac Linscott Riketts, care studiase documentele foarte

secrete, din Dacia, şi începuse descifrarea acestora, cu răbdare, cu dăruire, şi cu urmări, atunci când duşmanii încearcă să le folosească, ca să-i omoare memoria.

În anii care au urmat acelui concert, atât de tulburător, devenise de neconceput ca cei ce-şi căutau identitatea, cu sinceritate şi îndrăzneală, să nu vadă că sunt în altă parte, adânc îngropată alături de morții lor, şi să nu fi aflat de *Origini,* revista care pretindea că posedă informația importantă, informația necesară, pentru revoluția aşteptată, gata să izbucnească, pornind proces comunismului. Civilizația este în joc, spuneau, în cunoştință de cauza, cunoscătorii. Suntem deja in pericol, spuneau cei ce bănuiau că sunt spionați, controlați, aşa cum crezuseră din primul moment, când veniseră, aici, în tara tuturor libertăților, cu ani înainte, cu iluzii de nedescris, sperând să scape de supravecherea lui Nick, conducătorul iubit, odios, criticat de ziarele dizidente, semite, de antisemiții din fundații deschise, inchise, de pipizi disperați, care nu-l iubiseră niciodată, pentru că multe doamne distinse îşi pierduseră somnul din cauza lui, şi începuseră să nu mai aibe încredere în lucruri, în nimeni, în nici un ziar, nici chiar în propriile lor cuvinte.

- Dacă ți ziare în casa, şi ele te pot spiona, ca şi obiectele împlantate în corp - plombe, cercei, supozitoare, contraceptive -care, asemenea antenelor parabolice, pot culege mesaje, înlocuind cuvinetele tale cu cuvintele lor, alimentând gândurile tale nevinovate cu alte gânduri, parşive, gândite cu viclenie, împotriva soțului tău, care trebuie condamnat, pentru că a fost prieten cu Eliade, sau pentru că are abonament la revista *Origini,* tot una, te pomeneşti că este fascist, şi atunci ar trebui suprimat, nu şti nicioadată ce te aşteaptă, deschizi gura, şi ea te poate trăda, cu minciuni, cu indiferență, cu toane, nevorbind pentru tine, ci pentru proprietarii ziarelor în care apar tot felul de articole mincinoase.

- Ceea ce ți se pare real sunt pozele din revista cu care te-ai obişnuit să trăeşti, afirmând că şi sufletele ar putea fi falsificate, aproximate, stai cu ziarul în mână, mişti buzele, te înfricoşezi, poți să fi înfricoşat că cineva te înfricoşează, o frică nouă, ca a unui gurmand paranoic.

Asta nu mai era o iluzie, era o prezență, reală, aici, acum, la masă, în sala socială de la St.Paul’s Episcopal Church din College Point Boulevard, nu la fel ca atunci când preşedintele, la concert, s-a aşezat în mijlocul spectatorilor, aşa, ca unul obşinuit, şi el spectator, unul care îşi revendica apartamentul confiscat de postcomunişti, nu mai era ca şi când l-ai vazut numai într-o străfulgerare, nu mai era ca şi când a apărut pentru o clipă ca apoi să dispară, acum senzația era ca s-a năpustit, a aterizat şi se pregăteşte să stea, zăbovind, în mijlocul celui mai serios oraş de pe glob, ca să spună ce s-a întâmplat, să povestească membrilor cenaclului Mihail Eminescu, de ce n-a mai candidat înc-odată, de ce n-a dat casele înapoi, după slujbă, în biserica închiriată de preotul Damian, care îi dădea găzduire, aşa cum dăduse si celorlalți, aşteptând să vadă ce spune volumul proaspăt şi gros de pe masă, memorii încărcate cu explicații.

*

Doamna Simona, micuță, discretă si grațioasa, extrem de activă, a susținut la început monarhia, care, sigur că da, numai ea ar fi putut garanta proprietatea particulară, şi apoi, împreună cu doctorul Issarescu, fostul soț al principesei Ileana, fiica mai mică a reginei Maria, căsătorit a doua oară cu Patricia Kennedy, cu reşedința în Providence, statul Rhode Island, vicepreşedintele comitetului Adevăr despre România, al cărui preşedinte a fost odată şi Brutus Coste, a organizat un comitet ad hoc pentru organizarea democrației în România.

- În ‘95, când am fost primită de Corneliu Coposu, la el acasă, acesta mi-a explicat că populația este prea puțin informată de istoria monarhiei, sfătuindu-ne să-l susținem în alegeri pe profesorul de geologie, care urma să vină la New York în '96. A venit, ne-am întâlnit, l-am sprijinit, a fost ales, şi când au început crizele, ne-am confesat, cu oarecare nedumerire, pentru că în aprilie '98, a avut un necaz, cu un avion cu țigări, contrabandă, descărcate de serviciul de pază pe aeroportul din Otopeni, şi incidentul a reprezentat un flagrant, cu toate că nimeni nu a fost arestat, pe loc, cum crezuserăm toți, aşteptând arestări. Ajunsă la Cotroceni, Zoe Petre mi-a povestit cât de gravă a fost situația când s-a aflat de existența unui complot pentru a trimite țigările la locuința de vară a preşedintelui, pentru a-l compromite, un incident care ar fi putuit fi evitat dacă nu ar fi admis să fie înconjurat de vechea gardă de pază, cu propria sa agenda, cu oameni ca Anghel si Truțulescu, cu care Dorin Marian a continuat să lucreze după preluarea puterii, când preşedintele îi dăduse o pălărie prea mare, de responsabil cu siguranța națiunii. La îndemnul generalului Nicolae Spiroiu, ataşat militar la New York, un om admirabil, coleg de şcoală cu meditatorul, cu care se înțelegea de minune, am trimis o scrisoare, care sugera că paza să fie încredințată armatei, cu speranța că incidentul cu țigaretele l-a convins că trebue să-şi schimbe părerile despre patriotismul ofițerilor de securitate, atunci când va face vizita la New York, cu ocazia participării la sesiunea națiunilor unite, dedicată combaterii drogurilor, când preşedintele ar fi vrut să se întâlnească cu comunitatea românilor, şi eu să moderez întâlnirea. Cunoscând atmosfera ostilă, din cauza întârzierii restituirii caselor, i-am scris că, la întâlnire, ar fi bine şi potrivit să trateze frontal această problemă spinoasă. Prezența preşedintelui a fost onorată cu un concert de gală la Carnegie Hall, duminică 7 iunie, la ora şase şi jumătate, conform planului ambasadorului tânăr şi arătos, care intrase şi el într-o casă revendicată de proprietari, în curs de proces, cu scandal, cu bătaie, nimeni nu ştie ce greu e să fi diplomat, aşa încât eu şi cu Kleck, bărbatul meu admirabil, am contribuit la distribuirea locurilor din sală, pe care am scris rezervat, şi, aşa cum am hotărât, l-am aşteptat pe preşedinte împreuna cu Sandra Cecchini, de la oficiul misiunilor străine, al primăriei, cu care am zărit, pe trotuarul de vizavi, manifestanții grupului Vânătoru, a cărui preocupare era restituirea caselor confiscate, pentru care manifestau cu lozinci, spunând că țara este condusă de securişti.

-La noi cheia, la voi casele.

Spre stupoarea poliției, preşedintele a coborât din maşină, şi a stat de vorbă cu manifestanții. Este adevărat că eu nu m-am dus, aşa ca n-am fost de față, am aflat din ziare cum l-au acuzat că nu face nimic pentru retrocedarea caselor confiscate, şi cum îi invitase în sală, la dialog. Am fost uimită de felul cum a vorbit presa despre concert, cum l-au descris, în ciuda faptului că la Carnegie Hall a existat un spirit de speranță şi sinceritate, preşedintele vorbind liber, cu multă căldură, primind multe ovații, cea mai reuşită vizită făcută de un preşedinte român în America, nu cum sună titlul din ziarul românesc *Adevărul* (**Huiduindu-l pe Constantinescu, Iliescu si Roman, deavalma, romanii din America vor casele inapoi),** care nu se referea la un gest elegant al unui preşedinte pătruns de democrație, ce traversase strada pentru a invita grupul mic de nemulțumiți să intre în sală, să-şi rostească acolo revendicarile, să nu mai țipe pe stradă, că nu e civilizat, ne vede lumea, poftim înăuntru, la dialog, vă asigur că voi lua în considerare toate doleanțelele dumneavoastră.

Se ştie ce a urmat, cum din cauza corupției existente, a crizelor de guvern, a revoltei minerilor, şi a mişcărilor sindicale, a crescut sărăcia şi odata cu ea nesiguranța unei populații nesatisfăcute, şi cum căutând să-şi îmbunătățească imaginea, preşedintele a hotărât mărirea echipei de consilieri, cu Sorin Alexandrescu adus din Olanda, pentru cultură, şi Sandra Pralong, din New York, pentru românii de pretutindeni, şi că, la numai un an de la concertul de la Carnegie Hall, am fost chemată la telefon.

Fusesem numită consilier personal.

Ce a urmat, am scris în această carte, după ce am ajuns în Florida, unde locuiesc iarna, în urma sfatului distinsului profesor Giurăscu, în decembrie 2002, când am călătorit amândoi în avionul ce ne aducea la New York. El m-a convins să scriu, în şaisprezece capitole, *O Mărturie. Provocată*, pentru că aşa era, am fost provocată când preşedintele n-a mai putut fi reales, şi a avut timp să scrie şi el o carte, şi mai voluminoasă, unde s-a întrebat de ce l-am apreciat, noi care l-am votat cu speranță.

Aşa m-am hotărât să-i răspund, aici este cartea, costul unui volum este de douazeci de dolari, şi autografele vor fi date înainte de masă.

*

Muzica era extrem de îmbietoare, toată lumea a luat-o în brațe şi ea a trebuit să scurteze autografele, când prietenii i-au mărturisit că discursul a fost remarcabil, că acum înțeleg cum a fost cu concertul, că nu va trebui să-şi mai facă vreo grije, toate sunt clare, şi i-au urat fiecare tot binele, şi multe binecuvântări au căzut cu umbra înțelesurilor pe jumătate şi sentimentul amar al prietenului care declară că te iubeşte fără să fie convins, sau poate că erau două feluri de oameni acolo, nu era sigură, unii scârbiți şi unii prietenoşi, nu era hotărâtă să danseze, în seara aceea, dar s-a gândit că n-ar fi rău sa danseze, dintr-un sentiment de uşurare şi milă, sau oricare ar fi fost natura lui, nu era sigură nici despre asta, şi nici despre cei de la masa din colț, o doamnă neinvitată, care filmase toate discursurile, şi a plecat fără să spună la revedere.

Atunci când invitații au început să danseze, ea i-a privit, şi ei râdeau împreună, şi a simțit fiorul de gelozie, o jumătate de minut mai târziu, da, era gelozie când pipidul a dansat cu pipida, membră şi ea în tot felul de comitete, şi în multe prezidii, i-a privit cum se împletesc şi sclipesc în pâlpâitul luminilor, i-a admirat şi i-a pizmuit, pentru excesul de tinerețe, şi a fost furată de imaginea lor, şi de cealaltă doamnă, în pantaloni, nou venită s-a gândit ea, păr lung în şuvițe, ce uşoară era în mişcarea de dans, cu grația unui anumit abandon trecător, cu febră în ochiii îndrăgostiți, inconştienți de ce zice lumea, de ce zice bibliotecara, cu numele ei literar, în aer, talentul, pripit, un anumit simț al libertății totale, pripit şi el, şi manierele ei precise, şi cum vrea tot, şi are tot ce-şi doreste, şi felul de a dansa, desvelită, cu jacheta lăsată pe scaun, cu zâmbet în aer, deschisă, zgâlțâită de muzică, şi cum, după un timp a început să umble la mesele celorlalți, care nu au plecat, aproape nimeni nu a plecat, şi scena s-a repetat, cu mişcări spre colțurile mai puțin luminate, unde a vizitat alte mese, ca o turistă în camerele unei colecții particulare, cu obiecte în expunere temporară.

Douazeci de minute de film de calitatea aglomerată a celui făcut la aniversarea zilei de naştere, rulând mereu, repetat, cu bărbați care nu-şi mai reclamau casele, avem altele mai frumoase, nu mai avem ce să căutăm acolo unde nimeni nu ne mai vrea, spuneau ei, nu ca soțiile noastre care nu vor să creadă că le-au pierdut, sunt rodul muncii părinților noştrii, le vrem înapoi, cum da-ți de greu, vă dați la o parte, şi cei ce rămăseseră proptiți în scaun, continuau să privească cu venerație şi înfiorare, cum dansează doamna cu domnul, ieftin si inutil, aparent împietriți şi nu neapărat observabili, continuând comentariile despre manipularea secretă a evenimentelor istoriei, sau încercări de aşa ceva, o imagine orbitoare şi fără prea multe metafore, total cufundată în ceea ce era, film, cu o viață interioară a lui, neconectat la lucrurile pe care le numim fenomene.

*

- Daca vreți să intelegeti ceva, atunci citiți *Viață şi Veac*, cartea lui Andru despre intervalul tranziției de la prezentul văzut la prezentul ascuns, unde mărturiseşte că vrea să ierarhizeze corect prioritățile vieții, după ce în ultimul timp, publicase câteva cărți de eseuri articulate la o practică a înțelepciunii, pe care o numeşte genul inițiatic, însoțind un demers de cunoaştere revelatorie, pentru că trebue să recunoaştem, marea tradiție a literaturii religioase nu a fost curmată definitiv, filonul metafizic poate fi reperat uneori ca un fluid subteran, mereu a existat o continuitate activă cu sacrul, aşa cum observa Eliade, în epoca zisă modernă sacrul e camunflat în profan, peste tot, nu numai in estul anticomuniştilor declarați, unde există şi discurs explicit, există o literatura hagiografică, Sadoveanu, Galaction au scris pagini de beletristică hagiografică, există o literatură cu duh misionar, şi una mărturisitoare, greu de spus care e mai puternică.

Carte se imparte în şase părți, cenzură şi decenzurare, roman de sertar, datori cu un proces de făcut comunismului, sfârşit de veac vechi, început de veac nou, povestind sufletul românesc, neptuniada întâlnirilor cu scriitorii diasporei, şi cuprinde cîteva dialoguri, cel cu Cioran e cel mai interesant, autorul cunoaşte duhul scriitorilor răspândiți,

îi aminteşte, insistă asupra lor, îl aminteşte pe Marian Popa, criticul care restitue literaturii române diaspora românească, o articlulează perfect la cultura română, o aduce acasă atât de firesc, încât nici nu simți demarcațiile geografiei, nu simți că ei, exilații, trăiesc pe trei continente, în prima întregire spirituală română, şi cum multe valori de primă mărime s-au maturizat şi au strălucit în exil, înțelegi cât de importantă este integrarea completă a diasporei româneşti culturale, astfel încât aceşti trăitori departe apar ca extensii benefice ale spiritului român ortodox, migrat firesc din satul carpato-danubian, în satele mondiale, trăind un tic mioritic, care-i salvează, în Americi, în Asia, în Pacific, unde, din accident nenorocit, exilul se transformă în penitență, adică suferință cu sens, o altă oportunitate de existență pe lume.

- Am fost fericit că l-am întâlnit, că i-am citit câteva cărți, că din ultima, *Viață şi Veac*, am aflat cum un luminat, Dionisie Ignat de la Athos, a mărturisit că dacă am avea scriitori, noi românii, n-am ajunge de batjocura lumii. Andru ştie ce înseamnă să fi scriitor, ştie că modernii au anulat sacrul, şi pentru că vrea să-l pună la loc, vede în postmodern un instrument de recuperare, înțelege cum postmodernismul recuperează transcendența şi metafizica, şi de ce postmodern te naşti, nu devi, deşteptarea este de tip filocalic, aşa mi-a spus la Neptun, în iunie, când mi-a dat cartea despre călătoriile sale la Athos, şi i-am răspuns că trecusem si eu pe acolo, aşa cum rezultă din cartea *Împotriva lui Pipi*, unde am dat explicații, am spus că am scris-o ca să evit batjocura lumii, până la celălalt capăt al lumii.

- Aşa s-au despărțit, la Târgul de Carte din Bucureşti, unde meditatorul lansase *Irozii*, o carte scrisă în doua limbi, despre triumful secret şi neaşteptat al irodienilor, care s-au articulat la planetă, față în față cu nevoia salvării, luptând împotriva celui mai important fenomen al zilelor noastre, trezirea.

*

- Când am început să scriu în limba română, lucrurile s-au schimbat şi vizitele s-au lungit. Am fost chiar la două întâlniri la Neptun. Mi-am petrecut jumătate din ultimul an sabatic în România, ca să-mi promovez cărțile, a fost o experiență plăcută, am vizitat aproape toate redacțiile revistelor literare, unde am fost primit bine si foarte bine.

Este drept că am intrat cu respect. Am fost receptat mai bine decât fusesem avertizat. Mi se spusese, de oameni care aveau motivele lor, probabil întemeiate, că nimeni nu se prea uită la scriitorii de dincolo de ocean, considerați, de cele mai multe ori, grafomani. Tinerii, mai deschişi, au fost mai dornici de noutate. În aprilie revista *Convorbiri Literare* mi-a dat un premiu, şi aşa am ajuns şi la Iaşi, unde nu mai fusesem de mai mult de treizeci de ani, o surpriză, ca să-mi fac o impresie şi mai cuprinzatoare despre intelectualii românilor, perfect comparabili cu celebritățile țărilor cu cea mai veche tradiție culturală, modernă sau nu.

La întoarcerea de la Iaşi, au aparut cronici în revistele importante, mai vechi sau mai noi, astfel încât la lansarea cărţii, la Târgul de Vară din clădirea Teatrului Naţional, a fost căutată, invitată la cenaclurile literare din Bucureşti, şi tratată ca o experienţă interesantă.

Ce a adus libertatea de dupa '90 pentru literatura română? O schimbare de cenzor. Ce se publică, nu mai depinde de un singur centru de influenţă. Statul nu mai este singurul dictator. Mai sunt şi alţii. Dacă n-ai bani, te duci cu mâna întinsă la cei ce au, şi te plac, şi te vor. Au dispărut dificultăţile publicării, şi au apărut dificultăţile distribuirii. Formidabile. Sigur că e mult prea de vreme pentru evaluări absolute. Cu un cuvânt, nu cred ca sunt schimbări structurale.

Sigur că da, scriitorul din străinătate atrage atenţia asupra culturii române, atunci când o prezintă cum trebue, în limbajul celor cărora li se atrage atenţia. La cursurile mele de arhitectura calculatoarelor, atunci când vorbesc despre logica postmodernului, definită ca fiind de fapt o reîntoarcere, pe alt plan, la logica premodernului, atrag atenţia că infinitul nu acceptă o logică cu două valori, bazată pe da, şi pe nu. În felul acesta Eliade, Cioran, Blaga, şi Noica devin apostoli ai epocii postmoderne, pentru că, în opera lor, ei se ocupă mai ales de formulele logice ale infinitului.

Spunând aşa, încearc o cântărire noua a culturii românilor, bazată pe textele teologului Paul Tillich, când a mărturisit că nu numai în Germania putea fi discutată serios unirea creştinismului cu mintea modernă. Universităţile americane, care, din instinct, s-au uitat după Eliade, cunoscut din Paris, nu ştiau nimic despre Blaga, primul filozof european care a observat greşeala şcolii protestante germane, convinsă că infinitul poate fi manipulat cu logica bivalentă. Numai Blaga a observat "deformările pe care relaţiile matematice (egalul, mai-multul, mai-puţinul) le îndură în cadrul infinitului." Numai el a ştiut că "deformările acestea revin aproape întotdeauna la paradoxia fundamentală a întregului echivalent cu o parte a lui, o mărime transfinită poate să fie echivalentă cu o mărime parţiala a ei."

Analiza lui a devenit şi mai interesantă acum, când informatica a devenit importantă, şi studiile de inteligenţă nenaturală fac apel la logici care au renunţat la logica bivalentă, nepotrrivită pentru realităţile cerului.

Răspândirea culturii românilor nu pretinde numai traduceri, ci, mai ales, sinteze cuprinzătoare. Îmi aduc aminte de o întâlnire cu Ulici, preşedintele scriitorilor, atunci când a făcut o vizită la New York, cu intenţia de a traduce cărţile româneşti. Traducerea este greu, dacă nu imposibilă, i-am spus eu. Şi pe urmă, de ce să credem că toată lumea ar avea nevoie de ea. Nimeni nu citeşte tot ce se scrie pe lume. Cred că există o altă cale, mai simplă, am continuat eu. Lucrurile se vor întâmpla de la sine, odată cu atingerea unei mase critice de români vorbitori de limbă engleză. Atunci se vor alege căţiva, care, cu dragoste, pentru că altfel nu se poate, să scrie în limba nouă, topind în opera lor tot ce s-a dovedit important în operele strămoşilor lor importanţi. Literatură româna poate fi scrisă în limbă engleză, aşa cum literatură antiromână, poate fi scrisă în limbă română.

Aici, într-o ţară fără prea multă istorie, unde fiecare vine de altundeva, căutarea identităţii se practică cu fervoare. Asta înseamnă "rezistenţă prin intermediul culturii", vare n-are nimic de a face cu un pact cu puterea.

Nu mă grăbesc să arăt pe nimeni cu degetul. Nu cred că e posibilă judecata morală a comportamentului oamenilor aflaţi sub teroare. Puterea dintâi şi cea de pe urmă sunt două animale total diferite. Securitatea dintâi a avut ca sarcină să decapiteze un popor

considerat imbecil, criminal, inutil. Securitatea din urmă a încercat să scape de prima, cu prea multă prudență. Mulți au pactizat cu a doua ca un fel de rezistență la prima. Rezistența poate căpăta forme uluitoare.

- Nu e de joacă cu rezistența.

*

Serban Andronescu a murit în secret, fără ca meditatorul să ştie.

Înainte de moarte, descoperise eroarea fundamentală a privirii abstracte, a idealizării logicii cu doua valori, care deformeaza vederea, şi ajunsese la concluzia, originală, că printre corifeii exilului fuseseră şi mulți patrioți, că unul din ei, jurist, publicist, ajuns senator, excelența sa Ion Rațiu, un superb democrat, un domn, cum n-au fost prea mulți, aflase de o coaliție împotriva procesului comunismului, şi, îngrijorat, înființase la Washington, la universitatea Georgetown, o catedră de studiul problemelor româneşti, unde numise profesor un expert în semnificația politică a limbii române în Basarabia,

Şerban Andronescu ştia despre enervarea pipizilor, stia că irodul troțkist din Paris, tocmai pentru că vroia răzbunare, înființase o editură administrată de irodieni, care ştiau să distribuie cărțile, să răspândească mesajul, să dovedească de ce nu e nevoie de nici un fel de proces de făcut comunismului, care până la urmă nici n-a fost rău, ce-a făcut reprobabil a fost lupta împotriva pornografiei, vom repara aceasta greşeala, vom lansa în forță literatura tănără, viguroasă, vom sprijini revolta împotriva bătrânilor, sunt destule fetițe care vor afirmare rapidă, scriu bine, bagă imagini fierbinți, gata să bage spaima în paseişti.

Şi el ştia că romanul procesului comunismului ar trebui încercat începând cu anul furtului caselor, şi terminat, peste o jumatate de secol, cu concertul de la Carnegie Hall, când proprietarii au protestat în zadar.

- Dă-le târcoale, mişcă-te printre ei, apoi pătrunde în amănunte, în ele stă ascuns diavolul, vezi unde, uită-te bine la el, deschide ochiii, citeşte textele importante, nu te sfii să extragi citate convingătoare din ziarele importante, pe care ştiu că le-ai citit cu atenție, şi din orice altă parte, de unde este nevoie, chiar din volume de poezie, nu-i cartea ta, îngerul dreptății dictează, să nu-ți pese de superstițioşii moderni, care nu cred în ficțiunea care nu e ficțiune, sunt nişte proşti, realitatea e una, poate fi spartă, cu câteva versuri, bine alese, colajul e sănătos, eşti cel care tipăreşte, spune lucrurilor pe nume, fără menajamente, cartea va trebui să dureze după ce autorul a disparut, nu el contează, ci sensul mişcării buzelor lui, ce trebue înregistrat, descifrat, prelucrat, ambalat, şi predat generațiilor de după generațiile următoare, care n-au de unde să ştie ce, cum, şi de ce, şi vor să afle secretele incredibile ale celor ce suportă istoria, dispretuiții, prostănacii săraci cu duhul, iubiți de Cel Preaînalt, fie numele lui lăudat, acum şi pururea şi în veci.

Structura romanului s-a clarificat, după clarificarea relației dintre victime si călăi, deabea după ce a apărut un volum de poeme, pe care meditatorul l-a primit de la autor, fără autograf, în autobuzul cu care au venit împreună la Bucureşti, din Neptun, unde avusese loc ultima întâlnire a scriitorilor din diasporă.

Atunci s-a gândit la descifrarea misterului încuviințării acțunii satanei, începută în anul '49, anul cotiturii serioase, când Cioran a publicat, după doisprezece ani de tăcere, *Tratatul de descompunere*, şi Eliade a publicat, în sfârşit, *Tratatul de istorie a religiilor,* astfel încât, când antisemiții, neliniştiți, au întreabat ce-o să fie, ca să-i mai potolească, preşedintele Harry Truman a publicat, la rândul său, documentele *Tratatului Nord-Atlantic,* în ultimul ceas, 25, îndemnat de monseniorul Gheorghiu.

Urmează reacția.
În jurnalul său, într-o însemnare din 19 martie '49, Gala Galaction o descrie pe larg: "În aceste zile din urmă, amicii mei comunişti au mai dărâmat încă ceva din clădirea românilor. Au azvârlit cu brutalitate, la miezul nopții, din aşternuturile lor - cu copii şi neveste - pe nenorociții de proprietari cari mai duceau zile amare, pe lângă cioburile nimicitelor lor proprietăți. A fost un atac de duşmani şi tâlhari. Victimile au fost gonite aproape în pielea goală. Haine, merinde, ustensile, boarfe, bani, au rămas în mâna jefuitorilor oficiali. Ce vreți! Luptă de exterminare. Trebue să golim țările româneşti de toți oamenii vrednici, gospodari, vigilenți, pricepuți să agonisească, să economisească, să-si crească gospodăria, copiii şi trăinicia căminului. Trebue să-i facem pe toți românii: golani, dezmetici, bolnavi de frigurile revoluției, brute în grajd comunist, anexați într-o noapte raiului sovietic. Pe zi ce trece, ni se limpezeşte realitatea tragică. Trebuie, sufleteşte şi practic, să desființăm neamul românesc, cu personalitatea, cu vredniciile şi cu istoria lui, şi să creăm albie largă puhoiului de la răsărit. Înfrânți milităreşte, urmăm, fatal, legea robiților din război. Stăpânii noştrii de azi, deşi unii cu nume şi poate cu genealogie românească, sunt, în realitate, vechilii statului sovietic..."

Maria Giurgiu, pentru că nu mai are speranțe, se suie in tren, şi se dă jos lângă graniță, unde aşteaptă o noapte cu lună plină, ca să poată fugi spre vest, pe jos, cât mai spre vest, spre Paris, cât mai aproape de Cioran şi de Eliade.

Meditatorul, un ignorant, care nu ştie nimic despre ei, calcă peste tabloul lui Stalin rezemat instabil de peretele unui coridor al liceului, în recreație, când se joacă de-a vardiştii şi hoții, şi este dat afară din şcoală ca să descopere deliciile vieții fără frecvență, în care află despre mişcărilor comuniste. Pentru că, de la început îşi dă seama că sunt mai multe.

Huliganul, proaspat întors din Uniunea Sovietică, este instalat în conducerea uniunii tineretului comunist, antisemită, şi anticreştină, şi îşi începe activitatea.

Într-o carte superbă şi tulburătoare, *Fantasme la Gurile Dunării*, apărută la editura Vinea, în 2003, Bibi Theodor Vasilache, martor al aceste evenimente, cumplite, fără să se jeneze,

fără să-i fie frică, fară vreo teamă, fără prejudecăti, nedeocheat, aşa cum se cere, o descrie pe larg.

Şi "Moarte! strigară aceştia caprei vecinului,
cu mersul ei sâcâit de femeie uşoară
şi ugerul exacerbat...

"Moarte Chiaburului!", strigară alții,
ajunşi mai târziu în ogradă
- după ce capra fusese sacrificată
şi consumată la proțap,
ca o vrăjitoare ce, de fapt, şi era...

"Trăiască ai noştrii!", strigară într-un glas,
ultimii veniți; cei ce spărseseră putinile,
furaseră brânza şi leorpăiseră laptele gros,
mult după ce păcurarul fusese linşat
şi împins cu piciorul în râpă
unde numai câinele său credincios,
sau vreo Vitorie Lipan
i-ar mai putea da vreodată de urmă...

"Hai la lupta cea mare!" intonară ca un ecou,
valuri şi valuri de oropsiți ai vieții
- cei care în înghesuiala istorică nu mai apucaseră
nici o ciosvârtă sau vreo picătură de zer...

(Ca la Breaza)

Peste patru decenii, de la Paris, probabil enervat de întârzierea cu care consătenii săi răspundeau la evenimente, Cioran scrie un text într-un ziar de circulație din Germania cea cu fete frumoase, denunțând pasivitatea celor ce se ascund dupa munți protectori.

- Nu sunt luptători serioți, spune el. Mi-e ruşine. Uite, aici la Paris, nu se întâmplă aşa ceva.

Textul, destul de scurt, este discutat în New York, de un grup de refugiați, condus de Şerban Andronescu, care, îl denunță cu indignare. Invitat să-şi dea cu părerea, meditatorul, acum chiriaş al Mariei Giurgiu, care îşi cumpărase o altă casă, refuză să creadă că cel mai mare stilist al Franței ar fi făcut afirmații fără acoperire. Trebue să fie ceva, murmură el, cu respect şi înfricoşare.

Mult mai târziu, Paul Cornea, întrebat de unde atracția pentru mişcările comuniste, cum de a fost ales în conducerea uniunii tineretului comunist, mărtusiseşte că, la rândul său, şi el fusese înlăturat din şcoală, cam tot la aceiaşi vârstă cu cea a meditatorului, tot din motive politice, şi că, în '49, bietul professor Gusti, care ar fi vrut să-l rețină ca asistent la Facultatea de Litere si Filozofie, nu ştia ce-l aşteaptă. Nu ştia că în vara acelui an va fi scos din Academie, unde era preşedinte, de la şefia catedrei, de la conducerea Institutului Social Român, şi, expulzat din apartament, va ajunge departe, undeva în casa unui elev.

În anii de studenție, când îi vizitează în casele lor, mulți colegi ai meditatorului locuiesc în case frumoase şi pline, în care părinții lor intrasera de curând. Sunt constructorii comunismului. Antibiotici, antisemiți, şi anticreştini. Muncesc mult. Nu zâmbesc, pentru că, i se spune, sarcina lor este grea. Exterminarea duşmanului nu e uşoară. Eliminarea microbilor cere dăruire şi timp.

Bibi Theodor Vasilache, rezident în Germania de aproape treizeci de ani, şi deci cunoscător al realităților de pe tot cursul Dunarii, de la izvoare până la guri, răspunde în mod iscusit întrebarii stilistului:

Dacă e o biecuvântare sau blestem să te naşti
la Gurile Dunării?
Probabil şi una şi alta. Important însă este
să recunoşti de la bun început pericolul
unei atari întreprinderi şi,încordat,
să fi gata în orice moment
să porneşti ca glonțul din puşcă...

(Viața cum merge ea la vale...)

Unde? Cum unde? Spre cetatea de vis.

... când se cutremură câmpul de tropot
şi abia apuci să intri-n pământ
sau să te faci nevăzut în pădure
din cauza unor neamuri cumplite
care în drumul lor spre apus, de pe caii lor mici,
trec totul prin foc şi prin sabie...
Încât, privindu-i cum se distrează la noi,
nici n-ai zice
că ei sunt chiar oamenii harnici, ordonați şi punctuali
care vor ridica acolo cetatea de vis
unde vei fi şi tu cândva obligat să trăeşti...

(Cetatea de vis)

Când Paul află că Ana Pauker a fost demascată, i se pare îngrozitor. Este frapat că o doamnă, care aparținea mitologiei, devine, de azi pe mâine, dintr-o sfânta, o diavolă. Modul în care oamenii sunt puşi s-o condamne, după ce, cu câteva zile-nainte, îi cântau osanale, i se pare îngrozitor.

Şi huliganul este dezamăgit. Fără protecția Anei, se hotărăşte să se lase de revoluție, măcar pentru o bucată de vreme, până apar condiții mai favorabile, nu se ştie de unde sare un iepure, poate că într-o zi o să fie nevoie să pornească şi el, ca din glonț, spre cetatea de vis.

La Paris, Maria Giurgiu, care a trebuit să-şi caute locuință, ca viața să mearga, târâş-grăpiş, înainte, observă şi ea dezamagirea şi indignarea, şi, speriată, visează să plece peste ocean. Cine ştie, poate acolo or fi şi creştini.

Ea este cu doisprezece ani mai mare ca Paul, care are cu doisprezece ani mai mult decât huliganul, care este de aceiaşi vârstă cu meditatorul. Împreună vor acoperi secolul delapidărilor sistematice, făcute în numele ideologiilor sfinte. Ea fusese dată afară din casă. Paul intrase în casă. Huliganul si meditatorul erau încă nişte copii, şi era prea târziu, nu se mai puneau probleme de case, se gândeau la literatură. Erau însă prea mici, şi era prea de vreme.

Cei mari au alte destine. În toamna anului '49, Paul este numit. Nu vrei un post la literatură? Chiar aşa. Comuniştii restructurează în forță catedra de literatura română cu Vitner şi cu Crohmălniceanu, traducătorul lui Aleksandr Blok, ideologul burghez al revoluției comuniste din Rusia.

Cam tot pe atunci meditatorul este admonestat de profesoara sa de liceu. când, din teribilism, anunță că peste vară îl citise pe Blaga.

- Ai făcut o greseala. Poet minor. Nu-ți pierde timpul. Sau ai înclinații greşite?

Mai târziu, când mai face o încercare, (singurii oameni care trăesc ca belferii, în castelele din Sinaia, şi nu se scoală cu noaptea-n cap, sunt aceşti scriitori, de ce sa nu încerce si el), i se spune că, date fiind restructurările amintite, ar fi mai bine să-şi vadă de treabă.

- Mai bine du-te la politehnică.

Acolo, asistentul, numai cu cinci, sau şase ani mai bătrân, are o purtare aleasă, cuceritoare, de om de ştiință, precum Gusti, dispărut ca prin farmec, şi precum Paul, în curs de formare.

Superbă, una dintre colege, nepoata ministrului de finanțe, care ştie bine ce vrea, ocheşte, trage, şi se mărită cu asistentul. Aşa că asistentul nu mai are probleme cu casa. Are grije ministrul. Când va deveni consilierul preşedintelui țării, va avea grije Nick, un mare colecționar de case de vânătoare.

Meditatorul e gata să intre în mahalaua cea nouă. O altă colegă, foarte drăguță, se logodeşte cu Vlad, băiatul tovarăşei Pauker, şi în grup mai apare, ca o bijuterie de preţ, fiica secretarei tovarăşului important din conducere. Nu se vorbeşte de tați, pentru că bărbații, revoluționari de profesie, dispărusera pe frontul luptei de clasa, undeva pe câmpiile Rusiei, victime ale intransigenței lui Stalin, un cârmaci foarte bănuitor, care nu suportă revoluționarii semiți.

Relația victimei cu călăii nu este simplă, nici acum şi nici mai târziu. Mai ales mai târziu. Şi Bibi observă dificultatea.

Când totuşi, foarte rar, are loc un proces
şi lumea asteaptă cu sufletul la gură
să se facă - în sfârşit - lumină în subsolul obscur,
stropit de sânge, al gulagului românesc;

Când, oribil mutilată victima, citată ca martor,
îşi face intrarea pe targă în sala de judecată
- unde se lasă deodata o linişte respectuoasă;
când, confruntată cu tânărul torționar din boxă,
ea n-ar putea decât, recunoscându-l, să-l arate cu degetul
şi să strige îngrozită "E el!"...

Ei bine, nu! Fiindcă exact în acel moment ticăloasa,
cu lacrimi de fericire în ochi,
i-a şi sărit călăului de gât şi-l pupă lung pe buze...

Totul atât de uman, de convingător încât
până şi judecătorii cei mai severi
se uită unii la aţtii. Oftează. Ridică din umeri...

Curând perechea părăseşte braț la braț tribunalul
în huiduielile mulțimii - încă odată înşelate -
în timp ce pricina mai pâlpaie slab în urmă
până se stinge. Definitiv.

(Legea lui Ticu)

Viața în facultate este aproape normală. Cu excepția ultimei perioade, când, împreună cu Petre, vechi coleg de mahala veche, cercetează îngrijorați listele cu exmatricalații care mințisera în declarațiile de avere sau statut social, şi trebuiau dați afară.

Mai greu este când se termină facultatea. Toata lumea primeşte un post şi o leafă. Toți în afară de cei cu dosarele grele, cu tați care nu păreau să priceapă despre ce este vorba, şi nici nu dispăruseră la timp cuvenit.

În fine, datorită calităților vocii sale, meditatorul este angajat într-o fabrică faimoasă de telefoane, rămasă de pe vremea americanilor, care avea nevoie de tenori pentru afirmarea corului sindicatului socialist, exemplar.

De scris, va scrie mult mai târziu, îndemnat de un om admirabil, care, deblocat din armată, devenit editor de cărți tehnice, îl pune la lucru, scrie băiete, că numai ce e scris mai rămâne, convins că apa trece pe când pietrele nu, şi deci e bine să fim pregătiți pentru ce-o fi să fie.

În volumul său, probabil ca un răspuns la această problemă, direct legată de textul publicat de Cioran în Germania, Bibi germanul face următoarele observații:

Noi care am trăit invazia barbarilor în ograda
care, ascunşi, am aşteptat să adoarmă
cumplitele lor căpetenii...
Noi care, pe când dormeau, le-am tăiat beregata
şi, calzi, i-am îngropat în glia străbună;
care ne-am căsătorit cu femeile lor
- de-o sălbatică frumusețe
şi le-am crescut copiii în dreapta credință

Noi care am fost mereu împilați
care am învățat pe de rost lecția amară a umilinței...
care am luptat ca leii prin vremi
acoperindu-ne de glorie
şi care, numai când nu s-a putut altfel,
am plecat capul şi-am chicotit cu fața-n noroi
când sabia duşmanului a şuierat pe deasupra

Noi care în adâncul inimii noastre
suntem mai mândrii decât orice alt neam pe pământ,
care, călcați de cei mari, ne-am deprins
să trăim în aşa fel încât nimeni
să nu ne mai poată invidia vreodată...
Şi chiar dacă, prin absurd, cineva
ar mai veni cu intenție de jaf - vazându-ne,
să i se moaie genunchii de milă...

Noi care n-am venit şi n-am plecat nicăieri
ne întrebăm acum la începutul mileniului trei
dacă, până la urmă, am procedat bine aşa...
Dacă nu eram oare mai câştigaţi
s-o fi luat atunci din loc şi noi ca toată lumea
şi să fi fost acum deja
de-o mie de ani în Europa acasă...

(În Europa acasă)

Ce-l face pe poet să întărească afirmația lui Cioran este constatarea că

Nici Dumnezeu când nu mai suportă ceea ce vede
şi dă cu biciul aşa la gramada, nici el
nu mai ştie exact dacă face ordine sau dreptate;
Fiindcă la Gurile Dunării, şiretenia omului
întrece orice imaginație divină...
şi ceea ce din înaltul cerului pare
retragerea în dezordine a legiunilor răului,
nu e de fapt decât o înscenare
pentru intoxicarea duşmanului...

Deci: la noi când cade un trăsnet aşa din senin,
țipă întotdeauna altul decât cel lovit...

Maeştrii în arta travestiului, iată
cum ghinionul umblă îmbrăcat în noroc
(şi lumea-l cinsteşte ca pe-un oaspete rar)
bancherul - în cerşetor (şi lumea îl miluieşte)
călăul - în victimă (şi aceiaşi lume-l acopere
cu lacrimi de compasiune şi solidaritate umană)

(Carnaval la Gurile Dunării)

Când călăii se transformă în victime, relațiile cu ei capătă o anumită culoare, originală, pe care poetul o surprinde cu excepțională acuitate:

Există călăi care sparg ditamai buturuga

în lemne potrivite de foc, fără a clinti
măcar un singur fir de păr de pe ceafa victimei.
Dar şi condamnaţii, ai dracu, întind de gât,
îl subţiază şi-l încolăcesc de coada toporului
ca râma care la pescuit
nu se mai lasă băgată pe ac...

Şi cum la noi nu meseria ci norocul e brăţara de aur,
nu-i de mirare că de obicei victima
grotesc ciopârţită
reuşeşte să fugă-n America
şi să pornească acolo o afacere şi mai murdară.

(Cazinou cu ruletă rusească)

Tânărul agitat, prieten cu poeta bătrână, fiul vechiului comunist, acum bătrân şi descurajat, fost membru al comitetului central al comuniştilor din prima putere, în primele vremuri de glorie, scârbit de manierele grosolane ale oamenilor lui Nick, ajunşi şi ei la New York, îl denunţă, pe el şi pe acoliţi, sunt totalitari spune el, aşa ceva nu se mai tolerează, persecută o poetă bătrână, şi pe noi, prietenii ei, care am avut grije de ea, la noi a venit prima dată când s-a refugiat în cel mai mare oraş unde se putea simţi protejată, cum puteţi afirma că e stalinistă, când a rămas aici în America, lângă Şerban Andronescu.

Pipidul vociferează, şi pipida arată cu degetul, îl intrerupe pe vorbitor, ce vorbeşti domnule, ţipă ea la evenimentele culturale, când Şerban Andronescu spune că s-a exagerat cu prezentarea feţei de stânga a contraculturii americane.

- Care faţă de stânga, nu exista aşa ceva în America, ai fost agent al lui Iosif Drăgan, un bandit, alt agent, nu se ştie al cui, nici aici nu ne lăsaţi să trăim, victime ale naţionalismului poliţiilor secrete construite de vampirul condus de o vampiră nebună, o fascistă totalitară, care ne bănuia.

Cele două totalitarisme ale secolului trecut nu sunt considerate la fel, cel puţin până la 3 februarie 2005, când, în ziarele din Europa care contează, apare o notă scurtă, în care se anunţă că, drept răspuns pentru o cerere de interzicere a afişării în public a zvasticii şi a altor semne naziste, un grup de membrii conservatori ai parlamentului european, cei mai mulţi din fostele ţări comuniste, au cerut să se procedeze la fel cu simbolurile comuniste: nu numai secera si ciocanul, ci şi steaua cea rosie, cu cinci colţuri.

Slavoj Zizek, de la Universitatea din Ljubljana, un filozof marxist afiliat cu Birbeck College, în Londra, într-un articol, intitulat "The Two Totalitarisms", publicat de *London Review of Books*, din 17 martie 2005 - luna fatală - mărturiseşte că această propunere

sugereaza o schimbare adâncă în identitatea ideologica a Europei, şi nu poate fi tratată cu uşurinţă.

Până acum, ca să o spunem pe şleau, recunoaşte autorul articolului, stalinismul nu a fost rejectat la fel ca nazismul. Suntem pe deplin constienţi de aspectele lui monstruose, dar încă îl găsim acceptabil. Poţi face un film numit *Goodbye Lenin*!, dar *Goodbye Hitler*! este de neconceput. În Germania e uşor de găsit un cântec precum 'Stalin, Freund, Genosse" sau "Die Partei hat immer Recht", şi e foarte greu de găsit vreun cântec nazist.

De ce? Pentru ca stalinismul s-a închipuit copil al Iluminismului. De ziua lui Stalin, prizonierii trimeteau telegrame de felicitare din cele mai întunecate gulaguri. Nimeni nu şi-a imaginat telegrame trimise din Auschwitz. Nu găsim în nazism vreun echivalent al dizidenţilor comunişti, care şi-au riscat viaţa luptându-se cu ceea ce ei numeau "deformarea birocratica" a socialismului. Nimeni nu a vorbit de "nazism cu faţă umană".

Aici stă greşeala tuturor încercărilor istoricului conservator Ernst Nolte de a adopta o poziţie neutrală - adică de a întreba de ce nu aplicăm aceleaşi standarde şi comuniştilor si naziştilor. Dacă Heidegger nu poate fi iertat pentru cochetarea lui nu nazismul, de ce îi putem ierta pe Lucacs si Brecht, pentru angajarea lor mult mai lungă cu stalinismul? Zizek ne atrage atenţia că această poziţie reduce nazismul la o reacţie, şi o repetare a practicilor deja găsite în bolşevism - teroare, concentrare în lagăre, exterminarea duşmanului - astfel încât "păcatul originar" rămâne al comunismului.

În ultimii ani '80, Nolte este oponentul al lui Haberman în aşa numitul *Revisionimusstreit,* argumentând că nazismul n-ar trebui considerat ca răul incomparabil al secolului. Nu numai că nazismul, aşa vinovat cum a fost, a apărut mult după apariţia comunismului, ca o reacţie la ameninţarea acestuia, dar toate ororile lui au fost copiate dupa cele comise în raiul sovietic.

Zizek spune că este nimerit deci să recunoaştem tragedia revoluţiei din octombrie. "Ar trebui să fim oneşti şi să recunoaştem că epurările staliniste erau mai 'raţionale' decât violenţa fascistă. Excesele ei sunt semne sigure, că, în contrast cu fascismul, stalinismul a fost un caz autentic de revoluţie pervertită. Sub fascism, chiar in Germania nazistă, era posibil să supravieţuieşti, să păstrezi aparenţa unei vieţi 'normale', dacă nu te implicai într-o activitate ostilă. Sub Stalin, în ultimii ani '30, pe de alta parte, nimeni nu mai era sigur de el. Oricine pute fi denunţat pe neaşteptate, arestat şi împuşcat ca fiind trădător. Iraţionalitatea nazismului era "condensată" în obsesia unui complot al semiţilor - în timp ce iraţionalitatea stalinismului a pătruns întregul corp social. Pentru acest motiv, poliţia nazistă căuta dovezi şi urme ale unei opoziţii active împotriva regimului, în timp ce investigatorii lui Stalin erau fericiţi să fabrice evidenţa, să inventeze comploturi."

Zizek admite că ne lipseşte o teorie satisfăcătoare a stalinismului. Este un scandal, spune el, că Şcoala din Frankfurt nu a reuşit să producă o analiză sistematică şi meticuloasă a fenomenului. Excepţiile vorbesc de la sine: Franz Neumann, în *Behemoth* ('42), sugerează că cele trei mari sisteme - capitalismul New Deal, fascismul şi stalinismul - au

condus către aceiaşi societate "adiministrată", birocratică, organizată global. Herbert Marcuse in *Soviet Marxism* (‘58), a făcut o analiză anemică, stranie, neutrală, a ideologiei sovietice. In anii '80 câțiva habermasieni, reflectând asupra fenomenului disidenței, s-au străduit să elaboreze noțiunea de societate civilă, ca un loc de rezistență la un regim comunist. Interesant, dar putin.

- Noi avem nevoie de o teorie globală a specificului totalitarismului stalinist.

Cum a putut o şcoală de gândire marxistă, care a pretins că se focalizează asupra condițiilor eşuării proiectului emancipator, să se abțină de la analiza coşmarului "actualului socialism existent". Nu a fost focalizarea pe fascism o admitere tactită a nereuşitei de a confrunta adevărata traumă ?

Când in septembrie 2003, Silvio Berlusconi a provocat un protest violent declarând că Mussolini, spre deosebire de Hitler, Stalin sau Sadam Hussein, nu a omorât niciodată pe nimeni, adevăratul scandal a fost că, departe de a fi o expresie de idiosincrasie, declarația sa era parte a unui proiect, în desfăşurare, de a schimba termenii identității europene de după război, până atunci bazată pe unitate anti-fascistă.

Afirmația plină de încărcătură, declanşează idea unui răspuns pe măsură, o schiță a romanului cu cinci personaje, care să adune toate fragmentele adevărului, în jurul unei singure forței centrale, cu strigăte, cu fermoare deschise, cu dureri de cap, datorită infinitei fețe multiple a lucrurilor, care, pentru că nu pot fi numărate, se vor prăbuşi în trecutul neşters.

- De ce cinci?
- Pentru că steaua magilor pe drumul spre Betleem avea cinci grupuri principale de raze.
- Cine le-a numărat?
- Nu există nici o dovadă.
- Ăsta este ortodoxism de emisiune postbelică, ce tinde a obstrua europenizarea conştinței românilor, şi a le reduce cultura, printr-o mistică paseistă, la faza ei de posomorâtă copilarie. Suntem neliniştiți şi puşi pe protest.

- Care i-au fost mentorii, principalele lecturi şi cînd s-au afirmat primele semne ale vocației?

Mentorii apar probabil in şcoală. Anii lui de liceu, când a asistat la anihilarea brutală a elitelor româneşti, au fost fracturați de schimbări politice ce au făcut să nu aibe un singur profesor care să dureze mai mult decât un trimestru. De la familie a învățat că avem datoria să rezistăm, şi supraviețuirea a fost primul pas. Aşa că mentorul său a fost tatăl, în a cărui bibliotecă, uriaşe, s-a adăpostit. Singura carte străină care l-a marcat – deabea acum îşi dă seama – nu a fost de la tată, a fost una în mai multe volume, scrisă de Leslie Charteris, cu titlul simplu şi sugestiv, **Aventurile Sfântului,** un personaj pe care l-a

redescoperit la New York, în anii 80, într-un serial de televiziune, care l-a făcut fericit, reamintindu-i de copilărie, determinantă pentru tot ce s-a întâmplat mai târziu. Cum nu crede în coincidențe - spune mereu că tot ce a fost, trebuia să se întâmple – nu este uimit să constate că asta a fost cartea care i-a determinat triectoria. Şi se explică.

- Sfântul este un tip care se ocupă cu pedepsitul criminalilor care scapă justiției. Lucid, incoruptibil, şi calm, cu calmul britanic pe care temperamentalul balcanic, chiar dacă e vizigot, nu-l poate egala niciodată, el este un fel de făt frumos al Angloamericanilor contemporani. Aşa şi-a propus să existe, mai ales în ultimii ani, când a scăpat de spaimele începutului. Şi vocația ştiințifică - apărarea drepturilor logicii dogmelor creştinismului, batjocorite de moderni aroganți – şi cea literară – apărarea culturii românilor, contestată de cavaleri ai secerii şi ciocanului, au ca origini, lecturile lui din prima copilărie

Pentru că tatăl său era preot, şi în perioada aceea asta era şi o nenorocire şi un păcat, nu a putut intra decât într-o fabrică, unde aveau nevoie de un tenor în corul proaspăt al sindicatului. Aşa a ajuns pe secena operei naționale, într-un concurs al corurilor crescute de sindicate, o modă, în vremea aceea de schimbare de modă. Apoi, încet, şi-a făcut drum, mai întâi la oficiul de stat pentru invenții, unde a stat câțiva ani într-o bibliotecă, la fel cum a făcut Einstein, la timpul său, unde a fost obligat să scrie şi să citească. Mai târziu, îndemnat de Mihail Varia, tatăl cunoscutului critic de artă, care avea nevoie de texte cu subiecte fierbinți, pentru că putea citi în câteva limbi, şi pentru că stătea exact unde trebue, în biblioteca patentelor, şi-a şlefuit limba după tiparele riguroase ale brevetelor de invenții, unde plasarea fiecărui cuvânt avea importanță copleşitoare şi greutate dătătoare de viață. Tot el i-a făcut cunoştință cu profesorul admirabil de la Facultatea de eEectronică, într-un alt moment fast, în 1965, atunci când românilor li s-au dat voie să-şi dea doctoratul în România, chiar fără să se fi declarat comunişti.. N-a ezitat, şi când profesorul, devenit conducătorul tezei primului său doctorand, a fost numit membru al Consiliului Cercetării, l-a luat cu el.

În cartea sa **Vag** va face o trimitere la hotărîrea de a rămîne în vest, pe cînd se afla în Nashville, în Tennessee, cu Nicholas Roegen.

Când Consiliul Cercetării a înființat Institutul de Informatică, s-a dus acolo. În 75 când la Bucureşti a avut loc Congresul mondial de Cibernetică şi Sisteme, l-a cunoscut pe Nicholas Georgescu Roegen, tocmai când era pe punctul să ia premiul cel mare. Interesat de ce fac meditatorul, îl invită la Universitatea Vanderbilt, unde îşi avea reşedința, sfătuindu-l să se gândească bine la viitor. Nici aici nu e simplu, l-a avertizat el, dar parcă tot e mai bine!

Cum s-a adaptat în America după plecarea din Țara Vampirului? Repede. Universitatea americană, în campus, e mânăstire. După trei luni, va pleca la New York, un oraş cu trotuare, invitat de Departamentul de Informatică, al unei universități de stat, în curs de formare. Pe vremea aceea, industriile plăteau mai bine decât academia, şi nimeni nu se inghesuia să ia un salariu mai mic. I s-a oferit o poziție maximă, de profesor, care îi dădea

o stabilitate totală. Nu putea fi scos decat dacă omora un student. Când a auzit că acasă lumea începe să moară de foame, nu am ezitat să accept.

Tremenul „fuzzy" fusese introdus de Profesorul Zadeh, de la Universitatea Berkeley, în California, un fel de geniu, şi a generat o reacție violentă. În 75, când, împreună cu Dan Ralescu, meditatorul a publicat primul tratat de logica vagului, în limba engleză, se pare că Zadeh avea cel mult trei studenți. A luat cartea şi a purtat-o pe sus, aratându-o celorlalți din catedră, ca o dovadă a intuiției vlahilor. Uite, ar fi spus el, în țările comuniste, oamenii înțeleg ce spun eu. Fericit, el nu a mai scris niciodată vreo carte. Nu ştia ce greutăți intâmpinaseră vlahii. Adevărul este că peste tot, în occident, unde academia era marxistă, nimeni nu putea accepta o logică polivalentă, şi doctrinele comuniste, zămislite în occident, nu admiteau altceva decât o logică cu doua valori pe care se baza toată matematica şi fizica clasică. Cei mai mari duşmani ai ideilor fuzzy, cinstit postmoderne, au fost troțkiştii, modernii cei mai moderni.

În fond, ce vroia meditatorul şi discipolii lui?

Acceptarea unor grade de adevăr. Între alb şi negru, spuneam ei, destul de timid, dar convinşi, se aflã grade de gri. Poetul şi pictorul le consideră, se joacă cu ele, noi, cei din ştiințe, de ce nu putem. Răspunsul l-au aflat mai târziu. De la Blaga, care, şi el a ştiut de logica infinitului, de care s- a ocupat atât de frumos în *Eonul Dogmatic* , încă din 31, şi, din această cauză, era gata gata să-şi piardă viața.

Meditatorul va afirma, tot în **Vag**: Aveam nevoie de un mileniu bun ca să devin scriitor, dar nu orice fel de scriitor, ci, dintre cei cu coif şi ochi ascuțit ca burghiul.

Într-un mileniu bun eşti liber să fi ce vrei, chiar postmodern, adică, după definiția lui, să fi de dreapta. Alte definiții, secrete, care declară postmodernul ca avangardă, sau altceva, de stânga, induc în eroare. Va începe să creadă, acum, după treizeci de ani de atenție, că orice sistem condus de o logică bivalentă, este obligatoriu de stânga. Național socialism, internațional comunism, societate coafată, New Deal, şi aşa mai departe, nu au nimic deaface cu dreapta, adică cu bisericile creştine, singurele care consideră o logică conform căreia omul Christ a fost Dumnezeu. Va avea nevoie de coif ca să nu îl izbească toporul, într-o perioadă de nervi şi teroare, când vechile ideologii se zbat să nu piară. Va avea nevoie de ochi ascuțit ca să vadă de unde vine săgeata. Orice clipă de neatenție poate duce la criză, şi el nu mai avea timp de pierdut.

Se va considera norocos că a transformat robia scrisului în plăcere. Va fi capabil să-şi aleagă subiectele şi să nu scrie ceea ce nu vroia, texte în care nimeni nu crede. Nu va abdica, de la acest principiu. Nu va scrie literatură în limba română decât în ultimii ani. În România va scrie aproape numai în limba engleză, în reviste de specialitate, pe care nimeni nu va avea răbdare să le citească. Mă îndoiesc că există cineva care să fi citit tot ce-a scris. O parte din cărțile lui, cele tehnice, n-au fost încă traduse.

Ce îndemn, care a fost evenimentul ce a provocat apelul la beletristică? Întâmplarea, adică ordinul cerului l-a făcut să stea cu chirie la una din doamnele mari ale oraşului

mărului mare, buric al pământului, care, vazând că are sucuces cu una din cărți – expusă copios în vitrine – i-a spus că vrea să-i scrie viața. În ciuda protestelor lui - nu mă pricep, nu sunt literat, s-a apărat el - l-a făcut să-i scrie povestea. Abia atunci a aflat că scrisul e dat, te naşti cu el, nu se-nvață, şi când dă peste tine, dulce, cotropitor, te poate robi.

Ritmul vieții, în planul romanului, este asigurat de alegerea perspectivei.

Ce este romanul algebric? O construcție, care, ca orice construcție, trebue să urmeze un plan, gândit dinainte. El nu mai scrisese literatură, nu aveam educația literatului, care învață la şcoală ce este romanul, şi cum se face, care sunt cele mai reuşite rețete, şi ce ar mai trebui încercat. Citise numai cărțile scrise de laureați, la recomandarea experților, obosiți de maculatură. Ştia, vag, că ar fi un ghiveci, în care arunci zarzavaturi proaspete peste bucățele de carne, dacă se poate, mai multe şi vii, oameni cu tot ce e omenesc. Ca şi în alte ocazii, s-a ferit de drumuri bătătorite, unde prietenii lui străluceau, cu imaginație, talent, şi, câteodată, curaj. Aşa că şi-a imaginat, singur, un fel de a scri conform talentului său, de care nu era sigur, până când criticii tineri, nepoluați, i-au dat curaj, când i-au spus, merită să mergi mai departe. Când te apuci să scri proză la cincizeci de ani, nu poate fi altfel. Planul lui era, şi a rămas, dominat de o structură algebrică, cu care se mai jucase. E vorba de o teoremă de reprezentare, cu care legase matematica clasică de cea fuzzy. O mulțime fuzzy este o familie de mulțimi. În consecință, el a plecat la drum cu părerea că va scrie mai multe texte, fiecare cuprinzându-le pe celelalte, ca într-o păpuşe rusească, după regula foilor cepei. Astfel, a pornit o poveste, ce se desfăşoară în intervalul mai - iunie, urmată de una, desfăşura în intervalul aprilie - iulie, şi de alta în intervalul martie - august, şi aşa mai departe. Este evident, că pentru un text cu un număr finit de pagini, poveştile precedente vor fi comprimate, până la a deveni punctuale. Rezumarea, o proprietate fascinantă a creierului, a fost şi încă mai este obiect de studiu în cercetările privind simularea inteligenței cu ajutorul calculatorului.

Inteligență înseamnă, interiorizarea mediului.
Pentru a înțelege ansamblul, trebuie să te repliezi spre a dobîndi perspectivă şi să reduci lumea la proporții realizabile. Detaliile sunt pierdute, dar subiectul în întregimea lui e cuprins. Fără aceastp retragere – pullback - nu putem opera. Pullback-ul, paradoxul, antinomia, reunesc lucruri care se aflau izolate.

Tot comprimând, pentru a acoperi un timp mai lung, şi deci un spațiu mai mare, meditatorul va crede că poate privi un roman – mai multe poveşti împletite – prin lentilele teoriei categoriilor, ultima găselniță a matematicilor superioare, unde domenii, la prima vedere diverse, au putut fi cuprinse cu o privire mai mult sau mai puțin unitară. Termenul „pullback” înseamnă nu numai retragere, ci şi produs fibrat, aşa cum este folosit de matematicienii de limbă limbă franceză.

Este prea devreme să spună că pseudoştiințele sociale vor fi de acord cu ce spune, atât timp cât vor continua să creadă, că pot opera la fel ca fizica clasică. Acest gând, drag staliniştilor şi troțkiştilor, de când Lenin a spus că socialism înseamnă soviete plus energie electrică, nu a fost confirmat, şi în anii 1970, când îşi va anunța îndoiala, i se va

spune că bate câmpiii, şi că cercetările lui sunt degeaba, adică, cu alte cuvinte, că nu mai e nevoie de el.

Aşa va pleca.
Ca să se apuce să scrie literatură
Caleidoscopică, neînşurubată în rubrici fixe, în dialog socratic, în compendiu de intuiții politice, în tratat despre limba religiei, în opinie critică.
Cu toate că se regăseşte în toate

Când te apuci de literatură la 19 ani, singura experiență solidă, la îndemână, este cea biologică. Restul e lăutărie, după ureche. El va scăpa de această limitare forțată. La cincizeci de ani va avea şi alte subiecte, conştient de frumusețea discursului filozofic, de evantaiul superb al trăirilor pe mai multe niveluri de realitate, şi, mai ales, de faptul că fiecare nivel are o logică proprie. Pentru că scriitorii moderni nu reuşesc să combine mere cu pere, cu toate că viața asta face, combină, el va căuta un mod de asamblare care să nu violeze relația, păstrând unitatea. Se va inspira din teoria categoriilor - universuri cu obiectele lor şi legături între ele - unde există un obiect terminal spre care tind toate.

În discursul eseului, este folosit silogismul, o legătură orizontală, care leagă efectul de cauză. În romanele lui, legăturile vor fi şi de altă natură. Autorul îşi va permite să lege lucrurile şi mişcându-se vertical, în structura categoriei conceptelor, fuzzy. Mai mult – şi aici va zări el avantajul imens al literaturii lui – cititorul va fi îndreptățit să se mişte, singur, în orice direcție, multe legături pot fi descoperite de el, devenind participant la scrierea textului. Ce poate fi mai interesant?

Existența misterului este o bună cale spre a ne păstra sănătatea. Chesterton spune că ortodoxia îi ține pe oameni teferi. Întregul secret al Ortodoxiei e că omul poate înțelege totul prin intermediul a ceea ce nu înțelege.

Dogmele ortodoxiei sunt formulele logice ale infinitului. Chesterton, un englez, catolic foarte deştept, a observat, la începutul celuilalt secol, scârbit de moderni, care scoteau Dumnezeirea din socoteală, că vederea stereoscopică e mai bună decît vederea ciclopică, când ai numai un ochi, oricât de mare. La fel ca vederea fizică a ciclopului, vederea intelectualului modern, cu un ochi singular, este inferioară vederii celui care a deschis şi al doilea ochi

Fără să fie contradictoriu, va deveni apărător al tradiției, scriinde roman postmodern.

Când vezi cu doi ochi, vezi mai bine. El va afirma că eşti postmodern tocmai când te întorci cu fața la premodern, şi asta înseamnă tradiție. Orice altă formă de postmodernism, este o păcăleală, o manifestare perversă a modernului, care, tot timpul, din primele zile ale Iluminismului, păcăleşte.

Vagul, ambiguitatea, sînt mereu prezentă în poezie.

Poetul e avantajat de considerarea mulțimii nunțelor. El îşi foloseşte toți ochiii. Ochii inimii sunt extraordinar de puternici, chiar dacă aproape nimeni nu se ocupă de ei, deocamdată.

Când va fi întrebat cum este, el va răspunde cu sinceritate că e postmodern premodern, Vasile Andru, în una din ultimile lui cărți, Viață şi Veac, va spune, cu generozitatea lui cunoscută: născut premodern, strălucind postmodern

Îi va ințelge pe transmoderni şi pe toți cei ce încearcă, precum Lupaşcu, să vorbească de terțul inclus

Nu va dezvua logica bivalentă. Ca student al ei, o admiră. Ca profesor, o predică. Face posibilă construcția podului, a tractorului, a calculatorului. Toate utile şi minunate. Nu va crede că e bună oriunde şi peste tot, aşa cum a crezut Marx, care a recomandat-o, cu insistență, pentru ingineria societăților noi, pe spinarea părinților noştrii, şi a celor ca ei, care au căzut sub biciului diavolei Belzebul, principiul în numele căruia terțul este exclus.

Cu transmodernul e altceva. Cei care se ocupă de studiul lui gândesc ca meditatorul, care a optat pentru păstrarea termenului „postmodern”, redefinit, tocmai pentru că e larg acceptat, cunoscut, folosit, contestat. Va face aşa din motive strategice. Numai aflat în mijlocul citadelei, poți să-i dai foc. Introducerea altui termen, nou, cere un efort uriaş de recomandare. Orice logică care renunță la terțul exclus merită atenția noastră. Din nefericire, Lupaşcu nu e cunoscut în America. Aşa că meditatorul va rămâne la strategia înțeleaptă ca şarpele, şi blândă ca porumbelul, şi va scrie o carte, intitulată **Concert la Carnegie Hall,** un roman al procesului comunismului**,** pe care îl va întrerupe, azi, ca să răspundă la intrebările trimise din Iaşi, un oraş românesc

Când vezi România din mai multe poziții, să zicem, din New York, şi de pe dealul copoului, şi faci un minim efort de a asambla o imagine, vagul devine indispensabil. Va fi deci sub impresia diferențelor de nuanță dintre nordul Modovei, nordul Ardealului, şi nordul Munteniei, al căror grade de apartenență la spiritul românesc nu coincid. Sigur că da, România e vagă.

Aristotel, ca toate geniile, a anticipat rezultatele a trei milenii de cercetare, când oameni obişnuiți, cumsecade, şi curioşi, s-au întrebat mereu, cu răbdare, de ce poemele lui Homer au rămas, şi altceva nu.

Ei bine, poemul foloseşte toate formele de mişcare în lumea conceptelor, reprezentând elegant nevăzutele şi văzutele, la un loc. Istoria, când este scrisă ca un eseu, mai ales la comanda învingătorilor, care văd cu un ochi, este plat liniară, respectând minunata logică bivalentă, atât de utilă pentru reprezentarea bolovanilor, în toate formele lor, obuze, rachete, sateliți, sau planete.

În țara de basm, logica poeziei este ceva mai vizibilă.

Aşa va fi scris scris romanul în cinci capitole, cu cinci personaje, desfăşurate pe cinci anotimpuri, fiecare cu culoarea lui separată, cu purtătorii lui de stindard, cinci, fiecare cu stindardul lui preferat, aşa cum s-a întâmplat în ultimul secol, puternic marcat de concertul de la Carnegie Hall, şi cum se pare că se va întampla mai departe, în secolul nou, în care, cu siguranță, vor fi şi alte concerte, de care vom afla cu stupoare, atunci când vom crede că nu e nimic de ştiut.

În acest context va fi prezentat apelul conservatorilor europeni pentru interzicerea simbolurilor comuniste, şi apelul făcut la concertul de la Carnegie Hall, pentru retrocedarea caselor confiscate, şi apelul de la centrul cultural din Manhattan, pentru păstrarea celui mai iubit simbol comunist, poeta bătrână, şi apelul de la Casa Română, pentru înțelegerea greutăților de păstrare, aşa cum reiese din această fantasmă de la gurile Dunării, pe care am lăsat-o la urmă, cea mai mare bucată de ciocolată de pus pe coliva procesului comunismului, făcut după canoanele logicii fuzzy, neacceptată de Şerban Andronescu, până cu puțin înainte de moarte.

Dar chiar şi când, odata la o sută de ani,
toate condițiile legale au fost întrunite
şi urmează sa fie executat exemplar autorul
unei serii de crime înfiorătoare,
şi bineînțeles, complet gratuite...

După ce-a fost ridicat "Eşafodul Neamului"
o construcție epocală depăşind cu mult
posibilitățile financiare ale țării în tranziție
şi la a cărui inaugurare
a fost invitată o vedeta internațională
să-şi "facă datoria"
pe podiumul de scândură încă udă;...

Când, electrizată, lumea aşteaptă cu respirația tăiată
şi-n tăcerea deplină răpăie o singură tobă;
şi când, pururi tânăr înfăşurat în manta-i, Maestrul
înalță virtuos către cer instrumentul;
exact în clipa în care luna acoperă soarele;

Când, în sfârşit: "HARŞT!", cade securea
- să zicem, de pildă, în Piața Palatului -
ei bine, ca un făcut, tot atunci, pe Băneasa,

într-o acțiune-comando, perfect disimulată,
decolează precipitat un avion de plăcere
cu criminalul la bord, spre o destinație necunoscută...

În piața - a câta oară înşelată?! -
mulțimea aplaudă în delir...
Treptat se face lumină,
se mai cânta două-trei canțonete şi-un "bis"
şi, multumiți, oamenii pleacă pe la casele lor.

Şi chiar ai rămâne cu gustul dreptății împlinite
de n-ar cădea ca o bombă într-o bună zi vestea
că Autorul trăieşte ca un belfer undeva în America
din vânzarea Memoriilor sale adevărate best-sellers,
pe care le scrie într-un ritm infernal...

-dar nu oricum, ci profesional, postmodern
-cum se poartă -
şi, mai ales, simțit;
- se zice, el însuşi înfioarat
de atrocitatea lucrurilor povestite...

(Autorul)